

Eesti Vabariigi Kaitseministeerium
Sakala 1
15094 Tallinn
e-post: info@kmin.ee

Valik NATO dokumente

SISUKORD

Sissejuhatus	5
Põhja-Atlandi leping	15
Põhja-Atlandi lepingu osalisriikide vaheline leping relvajõudude staatuse kohta (NATO SOFA)	21
Protakoll Põhja-Atlandi lepingu kohaselt loodud rahvusvaheliste sõjaliste peakorterite staatuse kohta (Pariisi protokoll)	50
NATO strateegiline kontseptsioon	58
NATO-ga liitumise tegevusplaan (MAP)	85
NATO terrorismivastane kommünikee	96
Joonised	100
Tähtsamad NATO-ga seotud lühendid	107

*Koostanud: Lauri Almann
Toimetanud: Tiina Soon*

MITTEAMETLIKUD TÕLKED

Kujundusena on kasutatud NATO logo

Sissejuhatus

Juba 1994.–1995. aastal, kui algas NATO avanemine Kesk-Euroopasse, alustasid ka Eesti järjestikused valitsused tööd selle nimel, et Eesti saaks kunagi liitumiskutse NATO-sse. NATO, külma sõja ajal loodud transatlantiline julgeolekuorganisatsioon, oli põhiline faktor, mis hoidis ära külma sõja arenemise maailmasõjaks ja viis lõpuks Nõukogude Liidu lagunemiseni. NATO on kaudselt üks Eesti taasiseseisvumise tähtsaim mõjutaja. Nüüd taotleb Eesti ise NATO liikmestaatust, et olla ka julgeoleku pakkuja, mitte ainult julgeoleku tarbija. Eesti edukas osalemine rahuoperatsioonidel Bosnias, Kosovos ja mujal annab õiguse nimetada meid juba praegu aktiivseks NATO partneriks.

Eesti kuulub nüüd, veel NATO kandidaadina, paljude NATO lepingute ja deklaratsioonide toimevalda. Seda nii NATO-ga koostööd tehes kui ka NATO liikmeks pürgides. NATO on organisatsioon, kus liitlaste omavahelistel kohustustel on suur tähtsus. Välja arvatud üksikud erandid, ei ole NATO-l oma relvajõude, need pannakse kokku liikmesriikide vahenditest. Eri riikide vahendite koostöömises lepatakse kokku just lepingute ning muude poliitiliste ja juriidiliste dokumentidega. Seetõttu on nende dokumentide tundmine NATO-ga eduka koostöö algtingimus. Kõige tähtsam neist on muidugi Põhja-Atlandi leping, NATO asutamisleping, kuid sellel lepingul on ainult 14 artiklit, millega sätestatakse NATO toimimise alusprintsüübid. Selleks, et olla edukas igas olukorras, on loomulikult vaja palju mahukamat ja põhjalikumat baasi. Teie ees olev kogumik soovibki tutvustada tähtsamaid NATO tegevust reguleerivaid dokumente.

Tegemist on dokumentidega, mida NATO liikmeks pürgiv riik peab olema valmis iga päev rakendama. Tuleb rõhutada, et NATO lepinguid ja dokumente ei hakka Eestis pärast NATO-ga liitumist rakendama mitte üksnes kaitseministeerium ja kaitsevägi – nende edukas täitmine eeldab ka kõigi teiste Eesti riigiasutuste koostööd. Käesolevasse kogumikku on koondatud kuus peamist juriidilist ja poliitilist dokumenti, mille põhjal allianss tegutseb. Need dokumendid on Põhja-Atlandi leping, Põhja-Atlandi lepingu osalisriikide vaheline leping relvajõudude staatuse kohta, Põhja-Atlandi lepingu osalisriikide vaheline kokkulepe NATO peakorterite staatuse kohta, nimetatud lepingute rakenduskokkulepped programmi “Partnerlus rahu nimel” raames, NATO strateegiline kontseptsioon, liitumise tegevusplaani raamdokument ning kommünikee terrorismivastase võitluse kohta.

NATO tegevuse juriidiline raamistik jaguneb neljaks suuremaks osaks. Kõigepealt tuleb nimetada **Põhja-Atlandi lepingut** ehk 1949. aastal sõlmitud Washingtoni lepingut, mis on NATO asutamisdokument.

Teise osa NATO juriidilisest raamistikust moodustavad Washingtoni lepinguga vahetult seotud kokkulepped – nn **1954. aasta Pariisi lepingud** ning **Põhja-Atlandi lepinguga ühinemise protokollid**, mis sätestavad Saksamaa, Türgi, Hispaania, Kreeka, Ungari, Poola ja Tšehhi ühinemise Põhja-Atlandi lepinguga. Pariisi lepingud on mitme 1954. aasta sügisel toimunud konverentsi ja kohtumise tulemus, millele eelnes 28. septembrist kuni 3. oktoobrini 1954 toimunud Londoni konverents, kus võeti vastu kuuest punktist koosnev lõppdokument, millega Prantsusmaa, Suurbritannia ja Ameerika Ühendriikide valitsus teatasid okupatsioonirežiimi lõpetamisest Saksamaa Liitvabariigi territooriumil; kokkulepe, millega konverentsil osalenud NATO liikmesriigid teavitasid oma kavast kutsuda Saksamaa Liitvabariiki NATO liikmeks; Saksamaa Liitvabariigi deklaratsioon seoses oma ÜRO hartast tulenevate kohustustega jne. Londoni konverentsi otsused jõustati lõplikult Pariisi lepingutega.

Kolmanda osa NATO tegevust reguleerivatest juriidilistest dokumentidest moodustavad lepingud, mis käsitlevad **NATO ja selle juures tegutseva personali staatust**. Nende lepingute all on silmas peetud 20. septembri 1950. aasta Ottawa lepingut Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni, riiklike esindajate ja rahvusvahelise personali staatuse kohta ning 14. septembri 1994. aasta lepingut Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni juures olevate kolmandate riikide esinduste staatuse kohta.

Neljandana võib välja tuua **lepingud NATO relvajõudude ja peakorterite staatuse kohta**. Eelkõige tuleb siin nimetada 19. juuni 1951. aasta Põhja-Atlandi lepingu osalisriikide vahelist lepingut relvajõudude staatuse kohta (edaspidi NATO SOFA) ning 28. augusti 1952. aasta protokoll Põhja-Atlandi lepingu kohaselt asutatud sõjaliste peakorterite staatuse kohta (edaspidi Pariisi protokoll). Külma sõja lõpp ja sellega kaasnenud muutused rahvusvahelises elus töid kaasa NATO poolt programmi “Partnerlus rahu nimel” algatamise, mida esitleti 1994. aastal Brüsseli tippkohtumisel ning millega kaasnes 10. jaanuaril 1994 vastuvõetud raamdokument. 19. jaanuaril 1995. aastal sõlmiti leping, millega ühinedes on ka programmis “Partnerlus rahu nimel” osalevatel riikidel võimalus rakendada NATO SOFA teksti. Analoogne leping Pariisi protokoll rakendamiseks võeti vastu 19. detsembril 1997.

Lisaks ülalnimetatud lepingutele on NATO raames vastu võetud veel terve rida juriidilisi dokumente, eelkõige tuleb siinkohal nimetada lepinguid, mis reguleerivad NATO suhteid kolmandate riikidega (Venemaa ja Ukraina) ning nn tehnilisi lepinguid ja NATO teabe turvalisust reguleerivaid lepinguid.

Alljärgnevalt on esitatud lühike ülevaade käeolevas kogumikus avaldatud dokumentidest.

Põhja-Atlandi leping on NATO asutamisleping, mis sisaldab liitlaste omavahelise fundamentaalse kohustuse – käsitleda relvastatud rünnakut ühe liitlase vastu relvastatud rünnakuna kõigi teiste liitlaste vastu. Washingtoni lepingu artikkel 5 sätestab seega kollektiivse enesekaitse põhimõtte, mis tugineb ÜRO harta artiklile 51.

Viimase kohaselt on riikidel õigus individuaalsele ja kollektiivsele enesekaitsele, kui ÜRO liikmesriigi vastu on toime pandud relvastatud rünnak, kuni ÜRO julgeolekunõukogu on võtnud vajalikke meetmeid rahvusvahelise rahu ja julgeoleku tagamiseks.

Seega on oluline silmas pidada, et Põhja-Atlandi lepingu artikli 5 kohaselt relvastatud jõu kasutamiseks ei ole liitlastel vaja ÜRO julgeolekunõukogu sanktsiooni, sest relvajõudude kasutamine tugineb muuhulgas ka rahvusvahelises tavaõiguses kinnitust leidnud riikide enesekaitseõiguse põhimõttele. Põhja-Atlandi lepingu artikkel 5 sätestab NATO tegevuse peaeesmärgi – kindlustada ja kaitsta nii poliitiliste kui ka sõjaliste vahenditega liikmesriikide vabadust ja julgeolekut. Lisaks kollektiivse enesekaitse põhimõtte sätestamisele, mis on alliansi tegevuse nurgakivi, sätestatakse Washingtoni lepinguga ka rida teisi koostööks olulisi põhimõtteid ja reegleid riikide julgeoleku ja rahu kindlustamisel, määratakse kindlaks vastastikuste konsultatsiooniprotseduuride alused, asutatakse NATO juhtorgan – Põhja-Atlandi Nõukogu – ning kehtestatakse uute liikmesriikide NATO-ga liitumise protseduur. Washingtoni leping ei ole avatud leping – sellega liitumise eeldus on kõigi lepingu ratifitseerinud riikide nõusolek, mis vormistatakse asjakohase protokollina, millega Washingtoni lepinguga liitunud riigid annavad oma nõusoleku uue liikmesriigi liitumiseks NATO-ga. Alles pärast liitumisprotokolli ratifitseerimist kõigi liikmesriikide poolt võib uus liige Washingtoni lepingu ratifitseerida.

NATO SOFA ehk ametliku nimetusega “Põhja-Atlandi lepingu osalisriikide vaheline leping relvajõudude staatuse kohta” on NATO juriidiliste dokumentide seas üks kõige mahukam ja keerulisem. Samas rakendatakse NATO SOFA-s sätestatud reegleid väga tihti. Kokkuleppe eesmärk on kindlaks määrata ühtsed reeglid NATO riikide relvajõudude viibimiseks rahu ajal teiste NATO riikide territooriumidel. Tuleb silmas pidada, et sisuliselt laieneb NATO SOFA ka programmis “Partnerlus rahu nimel” osalevatele riikidele, sest programmi raames sõlmitud relvajõudude staatust käsitlev leping NATO ja programmis osalevate riikide vahel näeb ette põhi-

mõtte, mille kohaselt lepinguosalisel rakendavad vägede staatuse reguleerimiseks NATO SOFA-t.

NATO vägede staatust käsitlev leping hõlmab kolme peamist valdkonda – NATO riikide vahel kehtivaid reegleid oma relvajõudude piiri ületamise puhul; vägesid võõrustava liitlase ja vägesid saatva liitlase jurisdiktsiooni teiste liitlase territooriumil viibivate relvajõudude üle ja saatva riigi relvajõudude vastuvõtva riigi territooriumil tekkinud kolmandate isikute varaliste nõuete lahendamisega seonduvaid küsimusi; tolliprotseduure, maksustamisega seotud küsimusi ja teisi majanduslikke aspekte. Võimalust rakendada NATO relvajõudude staatuse lepingut programmi “Partnerlus rahu nimel” raames on kasutanud ka Eesti. Riigikogu ratifitseeris vastava lepingu (Põhja-Atlandi lepingu osalisriikide ja programmi “Partnerlus rahu nimel” osalevate riikide vaheline relvajõudude staatust reguleeriv leping – Pfp SOFA) juba 17. aprillil 1996. Eesti rakendab nimetatud lepingut ka Balti koostööprogrammide puhul – nii reguleeritakse Pfp SOFA abil Eesti staabiohvitseride staatust Leedus BALTNET-i juhtimiskeskuses, Eesti kaitseväge isikkoosseisu staatust BALTBAT-i väljaõppekeskuses Adažis. SOFA-t rakendatakse ka BALDEFCOL-is õpetavate ja õppivate NATO ning Pfp-riikide ohvitseride ja nende perekonnaliikmete puhul. Pfp SOFA-t on rakendatud ka kõigi NATO poolt korraldatavate ühisõppuste raames.

Pariisi protokoll ehk ametliku nimetusega “Protokoll Põhja-Atlandi lepingu kohaselt loodud rahvusvaheliste sõjaliste peakorterite staatuse kohta” on vägede staatust reguleeriva kokkuleppega lahutamatu seotud. Nimetatud lepingut võib sarnaselt SOFA-ga rakendada ka programmis “Partnerlus rahu nimel” osalevate riikide puhul. Riigikogu ratifitseeris vastava lepingu 16. jaanuaril 2002. Pariisi protokoll töötati välja paralleelselt NATO sõjalise struktuuri kujunemisega. Washingtoni leping NATO asutamislepinguna ei defineeri üksikasjalikult NATO struktuuri, jättes selle liitlaste otsustada. NATO struktuuri kujundamise aluseks on Põhja-Atlandi lepingu artikkel 9, mis sätestab Põhja-Atlandi Nõukogu loomise. Sama artikkel annab nõukogule õiguse asutada muid allasutusi, mida ta peab va-

jalikuks. Lisaks sellele näeb kõnealune artikkel eraldi kaitsekomitee moodustamise, mille peaülesandena sätestatakse Põhja-Atlandi lepingu artiklite 3 ja 5 rakendamiseks vajalike soovituste andmine. Niisugune sõnastus sätestab NATO integreeritud kaitsestruktuuri aluse. Kõik liikmesriigid, kes on avaldanud soovi osaleda NATO sõjalises struktuuris, võtavad sellest osa oma relvajõududega, mis kokkuvõttes moodustabki NATO integreeritud sõjalise struktuuri. Artiklis 9 avaldub ka põhimõte, mille järgi NATO sõjaline struktuur jääb alati allutatuks demokraatliku kontrolli mehhanismidele.

Integreeritud sõjalise struktuuri juhtimine on jaotatud kahe väejuhatuse vahel, millest üks on liitlaste Euroopa ülemjuhatus (*Allied Command Europe, ACE*) ja teine – Atlandi ülemjuhatus (*Allied Command Atlantic, ACLANT*). Kummagi ülemjuhatus eesotsas on vastavalt Euroopa ülemjuhataja (*The Supreme Allied Commander Europe, SACEUR*) ja Atlandi ülemjuhataja (*The Supreme Allied Commander Atlantic, SACLANT*). Integreeritud sõjalist struktuuri juhitakse läbi **liitlaste sõjaliste peakorterite**.

NATO-l on kaks strateegilist sõjalist peakorterit – Euroopa relvajõudude peakorter (*Supreme Headquarters Allied Powers Europe, SHAPE*), mis asub Belgias Monsis ja Atlandi relvajõudude peakorter (*The Headquarters of the Supreme Allied Commander Atlantic, HQ SACLANT*) asukohaga USA Virginia osariigis Norfolkis.

Euroopa ülemjuhataja alluvuses on kaks regionaalset väejuhatust – Põhja-Euroopa väejuhatust (*Allied Forces North Europe, AFNORTH*) ja Lõuna-Euroopa väejuhatust (*Allied Forces South Europe, AFSOUTH*). Regionaalsetele väejuhatustele on omakorda allutatud väeliikide juhatused (*Component Commands*) ja subregionaalsed väejuhatused (*Joint Sub-Regional Commands*).

Pariisi protokoll eesmärgiks ongi selgelt kindlaks määrata NATO sõjalisse juhtimisstruktuuri kuuluvate peakorterite õiguslik staatus – nii laiendatakse ka peakorteritele osa NATO SOFA-st alliansi liikmesriikide relvajõududele tulenevaid õigusi. Veelgi enam, teatud juhtudel annab protokoll peakorterile NATO SOFA mõistes saatva riigi õigused. Kõige olulisem Pariisi protokollist tulenev asjaolu,

mida NATO sõjaliste peakorterite puhul tuleb silmas pidada, on see, et peakorteritel on lepingu ratifitseerinud riikides õigus- ja teovõime. Nii näiteks võib NATO peakorter sõlmida lepinguid, ta võib olla hagejaks või kostjaks kohtumenetluses, avada pangaarveid jne. Samuti omavad peakorterid ka teatud juhtudel immuuniteeti, sealhulgas riikide suhtes, kes on Pariisi protokolliga ratifitseerinud. Nii on puutumatud näiteks peakorterite arhiivid.

NATO strateegiline kontseptsioon võeti vastu Washingtoni tippkohtumisel 1999. aastal ning selle eesmärk on pakkuda alliansile lahendusi 21. sajandi poliitiliste ja julgeolekualaste probleemide puhul. Strateegiline kontseptsioon annab alliansi sõjalis-poliitiliste kavade koostamise üldjuhise. Kontseptsioon kirjeldab alliansi eesmärke ja ülesandeid, käsitleb strateegilisi perspektiive muutuvast strateegilises keskkonnas ja julgeolekuriske. Kontseptsioon sätestab sisuliselt alliansi käsitluse julgeoleku kohta 21. sajandil, kinnitades transatlantilise seose tähtsust ja liitlaste sõjalise võimekuse säilitamise vajadust. Lisaks sellele käsitleb NATO strateegiline kontseptsioon Euroopa julgeoleku- ja kaitseidentiteedi arendamist alliansi raames, rahvusvahelist kriisireguleerimist, relvastuskontrolli küsimusi, desarmeerimist, massihävitusrelvade leviku tõkestamist.

Kontseptsiooni üks osa on pühendatud NATO laienemisele, kus kinnitatakse, et NATO jääb avatuks ka uutele liikmesriikidele Põhja-Atlandi lepingu artiklis 10 sätestatud tingimuste kohaselt. Kontseptsiooni viimane osa sisaldab juhiseid NATO liitlasvägedele.

NATO strateegiline kontseptsioon avaldati niisugusel kujul esmakordselt 1991. aastal. Algne nimetus, mida kasutati NATO strateegia tähistamiseks, oli "Põhja-Atlandi piirkonna kaitse strateegiline kontseptsioon" (*The Strategic Concept for the Defence of the North Atlantic Area*) ning see töötati välja 1949.–1950. aastal. 1950ndate aastate keskel kujunes NATO strateegia nurgakiviks massilise vastuhaku (*massive retaliation*) kontseptsioon, mis lähtus põhimõttest, et NATO vastab liikmesriikide vastu suunatud rünnakutele kõigi tema käsutuses olevate vahenditega, sealhulgas tuumarelvaga. Ülalnimetatud strateegia asendati 1960ndate aastate lõpus paindliku

vastuhaku (*flexible response*) strateegiaga, mis andis NATO-le oma võimalike sõjaliste operatsioonide planeerimisel paindlikkuse ja tekitas potentsiaalses agressoris ebakindlust. Terviklikku NATO strateegilist kontseptsiooni enne 1991. aastat aga ei avaldatud. Viidatud strateegiaid kirjeldati mitmes NATO salastatud dokumendis, millele avalikkusel puudus juurdepääs.

Liitumise tegevusplaani põhidokument (*Membership Action Plan, MAP*) võeti samuti vastu Washingtoni 1999. aasta tippkohtumisel. Liitumise tegevusplaani koostati selleks, et üheksa NATO kandidaati, kes kutsuti selle tegevusplaaniga ühinema, teiste seas ka Eesti, saaksid selgelt raamistatud tegevuskava, et valmistada end ette NATO täisliikmeks saamiseks. Liitumise tegevusplaani loomise-ga aktsepteeris NATO poliitiliselt mitme Euroopa riigi olemasolu, kes väärivad toetust oma jõupingutustes saada organisatsiooni liikmeks.

NATO-ga liitumise tegevusplaani jaguneb viide ossa: poliitiline, sõjaline, julgeolekualane, ressursse ja õigusküsimusi puudutav. Nimetatud viide alajaotusse mahutavad kandidaadid oma plaanid neis valdkondades, võttes endale nii lühiaegseid, keskpikki kui ka pikaajalisi kohustusi oma ühiskonna ja kaitsejõudude reformimisel. Liitumise tegevusplaani tsükkel algab tegevusplaani esitamisega ja lõpeb järgmisel aastal aruandlusega tehtu kohta. Nii saab NATO jälgida kandidaatriigi arengut ning kandidaat ise teha mõtestatud ja NATO nõudmistega kooskõlas olevaid plaane.

Võitlus terrorismiga muutus tähtsaks pärast 2001. aasta 11. septembri sündmuse. Selle päeva hommikul ründasid terroristid kaaperdatud reisilennukitega New Yorgi tuntumat sümbolit, Maailma kaubanduskeskuse hoonet. Hooned hävisid täielikult, tuhanded inimesed hukkusid. Tegu oli globaalse ulatusega terrorismiaktiga ja Põhja-Atlandi Nõukogu otsustas seda defineerida kui rünnakut ühe oma liikmesriigi vastu ja rakendas Washingtoni lepingu 5. artiklit. Sellega seoses võttis Põhja-Atlandi Nõukogu vastu ka kommuni-kee võitlusest terrorismi vastu. Tegemist oli NATO ajaloos enne-

olematu sümbolse solidaarsusaktiga NATO sõjaliselt võimsaima liitlase, Ameerika Ühendriikide suhtes. NATO osales Ameerika Ühendriikide poolt juhitud terrorismivastases sõjas eelkõige toetavas funktsioonis. Nii patrullisid NATO AWACS-i luurelennukid USA õhupiiril sellal, kui suurriigi oma lennukid sõdisid terroristide vastu Afganistanis. 11. septembri sündmused käivitasid ka NATO sisediskussiooni vajadusest NATO-t uuendada, et ta oleks sobivam võitluseks nn asümmeetriliste ohtudega, näiteks terrorismiga.

Täiesti tõenäoline on, et alates 2004. aastast saab Eestist täieõiguslik NATO liige. See tähendab alles suure töö algust, sest nagu ka sätestab Põhja-Atlandi lepingu artikkel 3, tähendab alliansi liikmesus kohustust pidevalt arendada oma kaitsevõimet. Loodame, et ka käesolev kogumik aitab kaasa sellele, et Eesti suudaks olla hea liitlane.

Jüri Luik
Lauri Almann

Põhja-Atlandi leping

Washington, 4. aprill 1949

Käesoleva lepingu osalised kinnitavad oma usku Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni harta eesmärkidesse ja põhimõtetesse ning soovi elada rahu kõigi rahvaste ja valitsustega.

Nad on kindlalt otsustanud kaitsta oma rahvaste vabadust, ühis- pärandit ja ühiskonda, mis rajaneb demokraatia, isikuvabaduse ja õiguse ülimuse põhimõtetel.

Nad püüavad soodustada Põhja-Atlandi piirkonna stabiilsust ja heaolu.

Nad on otsustanud ühendada oma jõupingutused kollektiivse kaitse ning rahu ja julgeoleku säilitamise nimel.

Seepärast on nad sõlminud käesoleva Põhja-Atlandi lepingu:

Artikkel 1

Lepinguosalised kohustuvad vastavalt Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni hartas sätestatule lahendama kõik rahvusvahelised vaidlused, millesse nad võivad osutada segatuks, rahumeelsete vahenditega niisugusel viisil, mis ei ohusta rahvusvahelist rahu ja julgeolekut, samuti hoiduma jõuga ähvardamisest või jõu kasutamisest viisil, mis ei ole kooskõlas Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni eesmärkidega.

Artikkel 2

Lepinguosalised aitavad kaasa rahumeelsete ja sõbralike rahvusvaheliste suhete edasisele arendamisele oma sõltumatute institutsioonide tugevdamise, nende institutsioonide tegevuse aluseks olevate põhimõtete parema mõistmise ning stabiilsust ja heaolu tagavate tingimuste arendamise kaudu. Nad püüavad vältida konflikte oma rahvusvahelises majanduspoliitikas ning soodustada kõigi ja üksikute lepinguosaliste vahelist majanduskoostööd.

Artikkel 3

Käesoleva lepingu eesmärkide tõhusamaks saavutamiseks asuvad lepinguosalised eraldi ja ühiselt nii omaabi kui ka vastastikuse abi korras kindlustama ja arendama oma individuaalset ja kollektiivset võimet osutada vastupanu relvastatud rünnakule.

Artikkel 4

Lepinguosalised konsulteerivad omavahel alati, kui neist kellegi arvates on ohustatud mis tahes lepinguosalise territoriaalne terviklikkus, poliitiline sõltumatus või julgeolek.

Artikkel 5

Lepinguosalised lepivad kokku, et relvastatud rünnakut neist ühe või mitme osalisriigi vastu Euroopas või Põhja-Ameerikas käsitletakse rünnakuna nende kõigi vastu ning sellest tulenevalt lepivad kokku, et niisuguse relvastatud rünnaku korral asub igaüks neist, rakendades Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni harta artiklis 51 sätestatud õigust individuaalsele või kollektiivsele enesekaitsele, sel viisil rünnatud lepinguosalist või lepinguosalisi abistama, rakendades üksi ja koos teiste lepinguosalistega abinõusid, mida ta peab vajalikuks, sealhulgas relvajõudude kasutamist, eesmärgiga taastada ja säilitada Põhja-Atlandi piirkonna julgeolek.

Igast niisugusest relvastatud rünnakust ning selle tõrjumiseks rakendatud abinõust teavitatakse viivitamatult julgeolekunõukogu. Niimetatud abinõude kasutamine lõpetatakse, kui julgeolekunõukogu

on rakendanud rahvusvahelise rahu ja julgeoleku taastamiseks ja säilitamiseks vajalikke abinõusid.

Artikkel 6¹

Artikli 5 järgi mõistetakse relvastatud kallaletungina ühele või mitmele lepinguosalisele:

- relvastatud kallaletungi lepinguosalise territooriumile Euroopas või Põhja-Ameerikas, Prantsuse Alžeeria departemangu², Türgi territooriumile või saartele, mis on lepinguosalise jurisdiktsiooni all ning paiknevad Põhja-Atlandi piirkonnas Vähi pöörjoonest põhja pool;
- relvastatud kallaletungi lepinguosalise relvajõududele, laevadele või lennuväljadele, mis paiknevad nende territooriumidel või Euroopa mis tahes piirkonnas, kus käesoleva lepingu jõustumise ajal viibisid lepinguosaliste riikide okupatsiooniväed, või mis paiknevad Vahemeres või Põhja-Atlandi piirkonnas Vähi pöörjoonest põhja pool või loetletud piirkondade kohal.

Artikkel 7

Käesolev leping ei piira mingil viisil lepinguosaliste kui Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni liikmesriikide hartas sätestatud õigusi ja kohustusi ning seda ei hakata niiviisi tõlgendada; samuti ei piira see julgeolekunõukogu esmast vastutust rahvusvahelise rahu ja julgeoleku tagamisel.

Artikkel 8

Iga lepinguosaline kinnitab, et mitte ükski tema ja teise lepinguosalise või mõne kolmanda riigi vahel praegu kehtiv rahvusvaheline kohustus ei ole käesoleva lepingu sätetega vastuolus ning kohustub

1 Territooriumi definitsiooni, millele artikkel 5 rakendub, muudeti Kreeka ja Türgi Põhja-Atlandi lepinguga liitumisprotokolliga artikliga II. (Esitatud muudetud kujul)

2 Lepingu klauslid, mis puudutavad Prantsuse Alžeeria departemangu, ei ole alates 3. juulist 1962 rakendatavad. 1. juulil 1962. aastal kuulutas Alžeeria end iseseisvaks, Prantsusmaa tunnustas Alžeeria iseseisvust 3. juulil 1962.

mitte võtma käesoleva lepinguga vastuolus olevaid rahvusvahelisi kohustusi.

Artikkel 9

Käesolevaga asutavad lepinguosalistes nõukogu, kus nad kõik on esindatud, et arutada käesoleva lepingu rakendamise seotud küsimusi. Nõukogu luuakse nii, et tal oleks võimalik igal ajal viivitamatult koguneda. Nõukogu asutab allasutused, mida ta peab vajalikuks; eelkõige moodustab ta viivitamatult kaitsekomitee, kes hakkab andma artiklite 3 ja 5 rakendamiseks vajalikke soovitusi.

Artikkel 10

Lepinguosalised võivad üksmeelsel nõusolekul kutsuda lepinguga liituma kõiki teisi Euroopa riike, kes on käesoleva lepinguga liitumisel valmis lepingu põhimõtteid edasi arendama ning toetama Põhja-Atlandi piirkonna julgeolekut. Iga sel viisil kutsutud riik võib saada lepinguosaliseks, deponeerides ühinemisdokumendi Ameerika Ühendriikide valitsuse juures. Ameerika Ühendriikide valitsus teavitab iga ühinemiskirja deponeerimisest igat lepinguosalist.

Artikkel 11

Käesolev leping ratifitseeritakse ja lepinguosalistes rakendavad selle sätteid vastavalt oma põhiseaduslikule protseduurile. Ratifitseerimiskirjad deponeeritakse nii kiiresti kui võimalik Ameerika Ühendriikide valitsuse juures, kes teavitab teisi lepinguosalisi igast deponeerimisest. Käesolev leping jõustub selle ratifitseerinud riikide vahel niipea, kui enamik käesolevale lepingule allakirjutanud riikidest, sealhulgas Belgia, Kanada, Prantsusmaa, Luksemburg, Holland, Ühendkuningriik ja Ameerika Ühendriigid on oma ratifitseerimiskirjad deponeerinud ning jõustub teiste riikide suhtes nende riikide poolt ratifitseerimiskirja deponeerimise kuupäeval.

Artikkel 12

Kui käesolev leping on kehtinud kümme aastat või igal ajal pärast seda, võivad lepinguosalistes omavahel lepingu ümbervaatamise

eesmärgiga konsulteerida juhul, kui keegi lepinguosalistest seda nõuab, pidades silmas sel ajal Põhja-Atlandi piirkonnas rahu ja julgeolekut mõjutavaid asjaolusid, sealhulgas Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni harta alusel rahvusvahelise rahu ja julgeoleku tagamise eesmärgil toimunud ülemaailmsete ja regionaalsete kokkulepete arengut.

Artikkel 13

Kui käesolev leping on kehtinud kaksikümne aastat, võib iga lepinguosaline loobuda lepinguosalise seisundist pärast ühe aasta möödumist denonsseerimisteate esitamisest Ameerika Ühendriikide valitsusele, kes teavitab teiste lepinguosaliste valitsusi denonsseerimiskirja deponeerimisest.

Artikkel 14

Käesolev leping, mille inglise- ja prantsuskeelne tekst on võrdselt autentne, deponeeritakse Ameerika Ühendriikide valitsuse arhiivis. Nimetatud valitsus edastab koheselt tõestatud koopiad teiste allakirjutanute valitsustele.

Põhja-Atlandi lepingu osalisriikide vaheline leping relvajõudude staatuse kohta

Sõlmitud Londonis 19. juunil 1951. aastal

Washingtonis 4. aprillil 1949. aastal allakirjutatud Põhja-Atlandi lepingu osalisriigid, võttes arvesse, et ühe osalisriigi relvajõude võib vastavalt kokkuleppele saata teenima teise osalisriigi territooriumile; arvestades, et relvajõudude saatmise otsus ja tingimused, kuivõrd need tingimused ei ole käesoleva lepinguga määratud, jäävad asjaomaste osalisriikide järgnevate kokkulepete objektiks; soovides siiski kindlaks määrata osalisriigi relvajõudude staatust, kui need viibivad teise osalisriigi territooriumil; on kokku leppinud alljärgnevas:

Artikkel I

1. Käesolevas lepingus väljend

- a) "relvajõud" tähendab ühe lepinguosalise maa-, mere- või õhuväe relvateenistuse personali, kui ta asub teise lepinguosalise territooriumil Põhja-Atlandi lepingu piirkonnas seoses oma ametikohustuste täitmisega, kusjuures mõlemad asjaomased lepinguosalsed võivad kokku leppida, et mõnda isikut või üksust ei loeta käesoleva lepingu tähenduses "relvajõude" moodustavaks või neisse kuuluvaks;

- b) "tsiviilkoosseis" tähendab tsiviilpersonalit, kes saadab ühe lepinguosalise relvajõude, on selle lepinguosalise relvajõudude teenistuses ja ei ole kodakondsuseta isik ega ühegi niisuguse riigi kodanik, kes ei ole Põhja-Atlandi lepingu osalisriik, ega ole selle riigi kodanik ega ela alaliselt riigis, kus need relvajõud paiknevad;
 - c) "ülalpeetav" tähendab relvajõudude või tsiviilkoosseisu kuuluva liikme abikaasat või last, kes sõltub tema toetusest;
 - d) "saatev riik" tähendab lepinguosalist, kellele relvajõud kuuluvad;
 - e) "vastuvõttev riik" tähendab lepinguosalist, kelle territooriumil relvajõud või tsiviilkoosseis paiknevad, asudes seal või läbides seda transiidina;
 - f) "saatva riigi sõjaväevõimud" tähendab saatva riigi neid asutusi, kellele on antud selle riigi seadusega õigus rakendada selle riigi riigikaitseõigust oma relvajõudude või tsiviilkoosseisu suhtes;
 - g) "Põhja-Atlandi Nõukogu" tähendab nõukogu, mis moodustati Põhja-Atlandi lepingu artikli 9 kohaselt või iga teda abistavat haruorganit, kellel on volitused tema nimel tegutseda.
2. Käesolevat lepingut rakendatakse lepinguosaliste föderaalvõimude suhtes territooriumil, mille osas see leping kehtib või millele see laieneb artikli XX järgi, samamoodi nagu seda rakendatakse nende lepinguosaliste keskvalitsuse suhtes, kuid tingimusel, et föderaalvõimude vara ei peeta lepinguosalisele kuuluvaks varaks artikli VIII tähenduses.

Artikkel II

Relvajõud ja selle tsiviilkoosseis, samuti nende liikmed ja viimaste ülalpeetavad on kohustatud austama vastuvõtva riigi seadusi ja hoiduma igasugusest tegevusest, mis ei ole kooskõlas käesoleva lepingu mõttega ning eriti hoiduma igasugusest poliitilisest tegevusest vastuvõtvas riigis. Samuti on saatva riigi kohustus võtta tarvitusele vajalikud abinõud selle tagamiseks.

Artikkel III

1. Käesoleva artikli lõikes 2 loetletud tingimustel ja vastuvõtva riigi poolt kehtestatud relvajõudude ja selle liikmete riigi territooriumile sisenemist ja sealt lahkumist reguleeriva korra järgimisel on need liikmed vabastatud passi- ja viisaeeskirjade täitmisest ja sisserände kontrollist vastuvõtva riigi territooriumile sisenedes või sealt lahkudes. Nad on vabastatud ka vastuvõtva riigi välismaalaste registreerimise ja kontrollimise eeskirjade täitmisest, kuid nad ei oma õigust alalisele elukohale või asukohale vastuvõtva riigi territooriumil.
2. Relvajõudude liikmed vajavad ainult järgmisi dokumente, mis tuleb nõudmise korral esitada:
 - a) isikut tõendav dokument, mis on välja antud saatva riigi poolt ja milles on ära näidatud nimed, sünniaeg, auaste ja number (kui on olemas), väeliik ja foto;
 - b) individuaalne või kollektiivne liikumiskorraldus saatva riigi keeles ning inglise ja prantsuse keeles, mis on välja antud saatva riigi või Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni asjaomase ametkonna poolt, ning mis kinnitab isiku või grupi kui relvajõudude liikme või liikmete staatust ja korraldatud liikumist. Vastuvõttev riik võib nõuda, et liikumiskorraldus oleks kaasallkirjastatud tema vastava esindaja poolt.
3. Tsiviilkoosseisu liikmetel ja ülalpeetavatel peab olema passis sellekohane märge.
4. Kui relvajõudude või tsiviilkoosseisu liige lahkub saatva riigi teenistusest ja ei pöördu saatvasse riiki tagasi, teatavad saatva riigi asutused sellest kohe vastuvõtva riigi asutustele, andes nõutavat üksikasjalikku teavet. Saatva riigi asutused teatavad samuti vastuvõtva riigi asutustele igast liikmest, kes puudub loata kauem kui 21 päeva.
5. Kui vastuvõttev riik nõuab relvajõudude või tsiviilkoosseisu liikme väljasaatmist oma territooriumilt või annab väljasaatmiskorralduse relvajõudude või tsiviilkoosseisu endise liikme või endise liikme ülalpeetava kohta, peavad saatva riigi asu-

tused vastutama selle eest, et nad kas võtavad kõnealuse isiku vastu oma territooriumile või korraldavad mingil muul viisil tema lahkumise vastuvõtvast riigist. Seda lõiget rakendatakse ainult isikute suhtes, kes ei ole vastuvõtva riigi kodanikud ja on sisenenud vastuvõtvasse riiki relvajõudude või tsiviilkoosseisu liikmena või eesmärgil saada selle liikmeks, samuti niisuguste isikute ülalpeetavate suhtes.

Artikkel IV

Vastuvõttev riik kas:

- a) tunnustab liikluseksamita ja tasuta juhiluba või litsentsi või sõjaväe juhiluba, mis on välja antud saatva riigi või selle föderalse allüksuse poolt relvajõudude või tsiviilkoosseisu liikmele; või
- b) väljastab ilma liikluseksamit nõudmata oma juhiloa või litsentsi relvajõudude või tsiviilkoosseisu igale liikmele, kellel on saatva riigi või selle föderalse allüksuse poolt välja antud juhiluba või litsents või sõjaväe juhiluba.

Artikkel V

1. Relvajõudude liikmed kannavad harilikult vormiriietust. Tsiviilriietuse kandmine toimub vastuvõtva riigi relvajõudude liikmetega samadel tingimustel, kui saatva ja vastuvõtva riigi asutused ei ole teisiti kokku leppinud. Relvajõudude regulaarüksuste liikmed on riigipiiri ületamisel vormiriietuses.
2. Relvajõudude või tsiviilkoosseisu teenistussõidukid kannavad lisaks registreerimisnumbrile riiklikku eraldusmärki.

Artikkel VI

Relvajõudude liikmed võivad omada ja kanda relvi tingimusel, et neil on selleks õigus asjaomaste korralduste alusel. Saatva riigi asutused suhtuvad mõistvalt vastuvõtva riigi sellekohastesse taotlustesse.

Artikkel VII

1. Arvestades käesoleva artikli sätteid:
 - a) on saatva riigi sõjaväevõimudel õigus teostada vastuvõtvas riigis kogu kriminaal- ja distsiplinaarjurisdiktsiooni, mis on saatva riigi seadusega neile antud, kõigi isikute suhtes, kes on selle riigi riigikaitseõiguse subjektid;
 - b) on vastuvõtva riigi asutustel õigus teostada jurisdiktsiooni relvajõudude või tsiviilkoosseisu liikmete ja nende ülalpeetavate suhtes õigusrikkumiste osas, mida nad on toime pannud vastuvõtva riigi territooriumil ja mis on karistatavad selle riigi seaduste järgi.
2.
 - a) Saatva riigi sõjaväevõimudel on õigusteostada ainuõiguslikku jurisdiktsiooni isikute suhtes, kes on selle riigi riigikaitseõiguse subjektid, õigusrikkumiste puhul, mis on karistatavad saatva, kuid mitte vastuvõtva riigi seaduste järgi, kaasa arvatud riigi julgeolekuga seotud õigusrikkumised.
 - b) Vastuvõtva riigi asutustel on õigus teostada ainuõiguslikku jurisdiktsiooni relvajõudude või tsiviilkoosseisu liikmete ja nende ülalpeetavate üle õigusrikkumiste puhul, kaasa arvatud riigi julgeolekuga seotud õigusrikkumised, mis on karistatavad vastuvõtva riigi, kuid mitte saatva riigi seaduste järgi.
 - c) Käesoleva lõike ja käesoleva artikli lõike 3 tähenduses hõlmab riigi julgeoleku vastane õigusrikkumine:
 - (i) riigireetmist;
 - (ii) sabotaaži, spionaaži või igasugust riigi ametlike saladustega või riigikaitse saladustega seotud seaduserikkumist.
3. Juhul, kui jurisdiktsiooni teostamise õigus on üheaegselt mõlemal riigil, rakendatakse järgmisi reegleid:
 - a) Saatva riigi sõjaväevõimudel on eesõigus teostada jurisdiktsiooni relvajõudude või tsiviilkoosseisu liikme üle:

- (i) õigusrikkumiste puhul, mis on suunatud ainult selle riigi vara või julgeoleku vastu või õigusrikkumiste puhul, mis on suunatud ainult selle riigi relvajõudude või tsiviilkoosseisu teise liikme või ülalpeetava isiku või omandi vastu;
 - (ii) õigusrikkumiste puhul, mis tulenevad igast teost või tegevusetusest ametikohustuste täitmisel.
 - b) Kõigi muude õigusrikkumiste puhul on jurisdiktsiooni teostamise eesõigus vastuvõtva riigi võimudel.
 - c) Kui riik, kel on jurisdiktsiooni teostamise eesõigus, otsustab jurisdiktsiooni mitte teostada, teatab ta sellest võimalikult kiiresti teise riigi asutustele. Eesõigust omava riigi asutused suhtuvad mõistlikult teise riigi asutuste palvesse loobuda eesõigusest juhul, kui teine riik peab loobumist eriti tähtsaks.
4. Käesoleva artikli eelnevad sätted ei anna saatva riigi sõjaväevõimudele õigust teostada jurisdiktsiooni isikute suhtes, kes on vastuvõtva riigi kodanikud või alalised elanikud, kui nad ei ole saatva riigi relvajõudude liikmed.
- 5.
- a) Vastuvõtva ja saatva riigi asutused abistavad üksteist relvajõudude või tsiviilkoosseisu liikmete või nende ülalpeetavate kinnipidamisel vastuvõtva riigi territooriumil ja nende üleandmisel asutusele, kes teostab jurisdiktsiooni tulenevalt eelnevatest sätetest.
 - b) Vastuvõtva riigi asutused teatavad viivitamatult saatva riigi sõjaväevõimudele iga relvajõudude või tsiviilkoosseisu liikme või ülalpeetava kinnipidamisest.
 - c) Kahtlustatav relvajõudude või tsiviilkoosseisu liige, kelle suhtes vastuvõttev riik teostab jurisdiktsiooni, jääb vahi alla saatva riigi kätte, kui ta seal on, kuni vastuvõttev riik talle süüdistuse esitab.
- 6.
- a) Vastuvõtva ja saatva riigi asutused abistavad üksteist õigusrikkumiste uurimisel, tõendite kogumisel ja esitamisel,

kaasa arvatud konfiskeerimine ja vajaduse korral õigusrikkumisega seotud esemete üleandmine. Niisuguste esemete üleandmine võib siiski olla seotud nõudega need üleandva asutuse poolt kindlaks määratud aja jooksul tagastada.

- b) Lepinguosaliste võimud peavad teatama üksteisele kõigist juhtumitest, mille puhul nende õigused jurisdiktsiooni teostamiseks ühtivad.
- 7.
- a) Surmaotsust ei viida täide vastuvõtvas riigis saatva riigi võimude poolt, kui vastuvõtva riigi seadused ei näe samasugusel juhul ette niisugust karistust.
 - b) Vastuvõtva riigi asutused suhtuvad mõistvalt saatva riigi asutuste palvesse abistada neid vabaduskaotusliku karistuse täideviimisel, mis on välja kuulutatud saatva riigi võimude poolt käesoleva artikli sätete kohaselt vastuvõtva riigi territooriumil.
8. Kui süüdistatava üle on õigust mõistetud käesoleva artikli sätete kohaselt ühe lepinguosalise asutuste poolt ja ta on õigeks mõistetud või ta on süüdi mõistetud ja kannab karistust või ta on oma karistuse ära kandnud või ta on karistuse kandmisest vabastatud, ei tohi samal territooriumil teise lepinguosalise asutused tema üle enam sama õigusrikkumise pärast õigust mõista. Siiski ei takista käesolev lõige saatva riigi sõjaväevõime õigust mõistmast oma relvajõudude liikme üle distsipliinireegli rikkumise pärast tulenevalt mingist teost või tegevusetusest, mis moodustaski õigusrikkumise, mille pärast tema üle mõistsid õigust teise lepinguosalise võimud.
9. Kui relvajõudude või tsiviilkoosseisu liige või ülalpeetav on võetud vastutusele vastuvõtva riigi jurisdiktsiooni alusel, on tal õigus:
- a) kohesele ja kiirele õigusemõistmisele;
 - b) saada enne kohtuistungit informatsiooni talle esitatud konkreetse süüdistuse või süüdistuste kohta;
 - c) olla vastastatud tema vastu tunnistavate isikutega;
 - d) kohustuslikule menetlusele, et saada tunnistajaid enda

- kasuks, kui need on vastuvõtva riigi jurisdiktsiooni all;
- e) omal valikul seaduslikule esindajale enda kaitseks või tasuta või riigi poolt määratud seaduslikule esindajale tingimustel, mis kehtivad sel ajal vastuvõtvas riigis;
 - f) kasutada kompetentse tõlgi teenuseid, kui ta peab seda vajalikuks; ja
 - g) suhelda saatva riigi valitsuse esindajaga ning kui kohtupidamise reeglid seda lubavad, siis on tal õigus esindaja kohalolekule kohtuistungil.
- 10.
- a) Relvajõudude regulaarüksustel on õigus korda pidada kõigis laagrites, rajatistes ja muudes kohtades, kus nad viibivad kokkuleppel vastuvõtva riigiga. Relvajõudude sõjaväepolitsei võib võtta kasutusele kõik vajalikud abinõud, et tagada kord ja julgeolek nendel aladel.
 - b) Väljaspool neid alasid võib sõjaväepolitseid kasutada ainult kokkuleppel ja koostöös vastuvõtva riigi asutustega, kui see on vajalik distsipliini ja korra tagamiseks relvajõudude liikmete seas.
11. Iga lepinguosaline kehtestab õigusaktid, mida ta peab vajalikuks oma territooriumil asuva teise lepinguosalise seadmete, varustuse, vara, arhiivi ja ametliku informatsiooni nõuetekohase turvalisuse ja kaitse tagamiseks ning isikute karistamiseks, kes võivad üle astuda seda valdkonda reguleerivatest õigusaktidest.

Artikkel VIII

1. Iga lepinguosaline loobub nõuete esitamisest iga teise lepinguosalise vastu kahjude tekitamise eest igasugusele talle kuuluvale varale, mida tema relvastatud maa-, mere- või õhujõud on kasutanud, kui:
- (i) selle kahju põhjustas teise lepinguosalise relvateenistuse liige või töötaja oma kohustuste täitmisel seoses Põhja-Atlandi lepingu rakendamisega; või
 - (ii) kahju tekkis mingi liiklusvahendi, laeva või lennuki

kasutamise tõttu, mis kuulus teisele lepinguosalisele ja mida kasutasid tema relvateenistused, tingimusel, et selle kahju tekitanud liiklusvahendit, laeva või lennukit kasutati seoses Põhja-Atlandi lepingu rakendamisega või tekitati kahju omandile, mida sel viisil kasutati. Lepinguosaline loobub nõuetest kõigi teiste lepinguosaliste vastu merepäästetööde eest tasu saamiseks tingimusel, et päästetud laev või last kuulus lepinguosalisele ja seda kasutasid selle relvateenistused seoses Põhja-Atlandi lepingu rakendamisega.

2.

- a) Kahju korral, mis tekitati või tekkis löike 1 kohaselt lepinguosalisele kuuluvale muule tema territooriumil asuvale varale, määrab iga teise lepinguosalise vastutuse kindlaks ja hindab kahju suuruse käesoleva löike punkti b järgi valitud arbiter, kui asjaomased lepinguosalsed ei lepi kokku teisiti. Arbiter teeb otsuse ka kõigi samast juhtumist tulenevate vastunõuete osas.
- b) Punktis a mainitud arbiter valitakse kokkuleppel asjaomaste lepinguosaliste vahel vastuvõtva riigi kodanike hulgast, kes töötavad või on töötanud kõrgel kohtupidamisega seotud ametikohal. Kui asjaomased lepinguosalsed ei suuda kahe kuu jooksul kokku leppida arbiteri osas, võib kumbki neist paluda Põhja-Atlandi Asenõukogu esimehel välja valida eelpool kirjeldatud omadustega isik.
- c) Arbiteri iga otsus on lepinguosalistele siduv ja lõplik.
- d) Arbiteri poolt määratud hüvitise suurus jaotatakse käesoleva artikli löike 5 punkti e alapunktides (i), (ii) ja (iii) sätestatu kohaselt.
- e) Arbiteri tasu määratakse kindlaks asjaomaste lepinguosaliste kokkuleppel ja tuleb koos tema kohusetäitmisega seotud muude kuludega tasuda nende poolt võrdsetes osades.

f) Siiski loobub iga lepinguosaline oma nõudest igal niisugusel juhul, kui kahju on väiksem kui:

Ameerika Ühendriigid:	USD	1400
Belgia:	BEF	70 000
Holland:	NLG	5320
Island:	KR	22 800
Itaalia:	ITL	850 000
Kanada:	CAD	1460
Luksemburg:	LFR	70 000
Norra:	NOK	10 000
Portugal:	ESC	40 250
Prantsusmaa:	FRF	490 000
Taani:	DKK	9670
Ühendatud Kuningriik:	GBP	500

Iga teine lepinguosaline, kelle omand sai samas vahejuhtumis kannatada, loobub samuti oma nõudest kuni ülaltoodud summani. Valuutade vahetuskursside tunduva muutumise korral lepivad lepinguosalisel kokku nende summade vastavates parandustes.

3. Käesoleva artikli lõigetes 1 ja 2 hõlmab väljend "kuuluma lepinguosalisele" laeva puhul ka aluse prahtimist sellele lepinguosalisele veoks või on see tema poolt rekvireeritud veo teostamise tingimustel või võetud meresaagiks (välja arvatud selles osas, kus kaotuse või võlariski kannab keegi teine isik, mitte lepinguosaline).
4. Iga lepinguosaline loobub kõigist nõuetest iga teise lepinguosalise vastu seoses oma relvajõudude liikme vigastuse või surmaga, mis juhtus selle liikme kohustuste täitmise tõttu.
5. Nõuetega (muud nõuded peale lepingulist ja nõuded, mille suhtes kohaldatakse käesoleva artikli lõikeid 6 ja 7), mis on tekkinud relvajõudude või tsiviilkoosseisu liikmete teo või tegevuse tõttu ametikohustuste täitmisel või mingi muu teo, tegevuse või juhtumise tõttu, mille eest relvajõud või tsiviilkoosseis on õiguslikult vastutav, ja mis on tekitanud

vastuvõtva riigi territooriumil kahju kolmandatele isikutele, välja arvatud lepinguosalisel, tegeleb vastuvõttev riik järgmistel sätetel kohaselt:

- a) Nõuded, mis tulenevad vastuvõtva riigi relvajõudude tegevusest, registreeritakse, vaadatakse läbi ja lahendatakse kokkuleppe teel või kohtu korras vastuvõtva riigi seaduste ja eeskirjade kohaselt.
- b) Vastuvõttev riik võib kõigi niisuguste nõuete osas kokku leppida ja kokkulepitud või kohtu poolt määratud hüvitise tasub vastuvõttev riik oma valuutas.
- c) Niisugune hüvitis, tuleneb see kokkuleppesest või vastuvõtva riigi pädeva kohtu otsusest või siis niisuguse kohtu lõplikust otsusest hüvitise maksmisest keeldumise kohta, on lepinguosalistele siduv ja lõplik.
- d) Iga hüvitisest, mida vastuvõttev riik maksab, teatatakse asjaomastele saatvatele riikidele koos kõigi üksikasjade ning ettepanekuga jagamise kohta punkti e alapunktide (i), (ii) ja (iii) kohaselt. Kui kahe kuu jooksul ei ole vastust saanud, siis loetakse esitatud jagamisettepanek vastuvõetuks.
- e) Hüvitise summa, mida makstakse vastavalt eelmainitud punktides ja käesoleva artikli lõikes 2 nimetatud nõuete rahuldamiseks, jaotatakse lepinguosalistel vahel järgmiselt:
 - (i) Kui ainult üks saatev riik on üksinda vastutav, jaotatakse määratud või väljamõistetud summa järgmiselt: 25% tasub vastuvõttev riik ja 75% saatev riik.
 - (ii) Kui rohkem kui üks riik on vastutav kahju eest, tuleb määratud või väljamõistetud summa jaotada nende vahel võrdselt; kui aga vastuvõttev riik ei kuulu vastutavate riikide hulka, on tema panus pool iga saatva riigi panusest.
 - (iii) Kui kahju tekitasid lepinguosalistel relvateenistused ja seda ei ole võimalik eraldi omistada ühele või mitmele nendest relvateenistustest, tuleb määratud

või väljamõistetud summa jaotada võrdselt asjaomaste lepinguosaliste vahel; kui aga vastuvõttev riik ei kuulu nende riikide hulka, kelle relvateenistused kahju tekitasid, on tema panus pool iga asjaomase saatva riigi panusest.

- (iv) Juhtumite kohta, mille puhul protsendiline jaotus on heaks kiidetud, tuleb iga poole aasta järel esitada asjaomastele saatvatele riikidele aruanne poole aasta jooksul makstud summade kohta koos palvega need kulud katta. Need kulud tuleb katta võimalikult lühikese aja jooksul vastuvõtva riigi valuutas.
- f) Juhul, kui käesoleva lõike punktide b ja e sätete rakendamine valmistab ühele lepinguosalisele suuri raskusi, võib ta paluda Põhja-Atlandi Nõukogul korraldada teistsugune kokkulepe.
- g) Relvajõudude või tsiviilkoosseisu liikme suhtes ei viida läbi menetlust vastuvõtvas riigis tema vastu tehtud otsuse täitmiseks asjas, mis tuleneb tema ametikohustuste täitmisest.
- h) Välja arvatud need juhud, kui punkti e kohaldatakse käesoleva artikli lõikes 2 käsitletud nõuetele, ei rakendata käesoleva lõike sätteid ühegi nõude puhul, mis tulenevad laeva navigeerimisest või käitamisest või lasti laadimisest, vedamisest või mahalaadimisest või on eelnimetatutega seotud, välja arvatud nõuded isiku surma või vigastuse korral, mille puhul ei kohaldata käesoleva artikli lõiget 4.
6. Nõudeid relvajõudude või tsiviilkoosseisu liikmete vastu, mis ei tulene nende õigusvastastest tegudest või tegevusetustest ametikohustuste täitmisel vastuvõtvas riigis, käsitletakse järgmiselt:
- a) Vastuvõtva riigi asutused kaaluvad nõuet ja määravad nõude esitajale kompensatsiooni ausal ja õiglasel viisil, arvestades juhtumi kõiki asjaolusid, kaasa arvatud kannatanu käitumine, ja koostavad juhtumi kohta aruande.
- b) Aruanne esitatakse saatva riigi asutustele, kes otsustavad

viivitamatult, kas nad pakuvad *ex gratia* tasu, ja kui, siis kui suures ulatuses.

- c) Kui pakutakse *ex gratia* hüvitist ja nõude esitaja nõustub sellega kui oma nõude täieliku rahuldamisega, teostavad saatva riigi asutused selle makse ise ja teavitavad vastuvõtva riigi võimusi oma otsusest ja makstud summast.
- d) Miski käesolevas lõikes ei mõjuta vastuvõtva riigi kohtute pädevust menetleda kohtuasja relvajõudude või tsiviilkoosseisu liikme vastu kuni nõuet ei ole täielikult rahuldatud.
7. Saatva riigi relvajõudude sõiduki loata kasutamisest tulenevad nõuded lahendatakse käesoleva artikli lõike 6 kohaselt, välja arvatud siis, kui relvajõud või tsiviilkoosseis on õiguslikult vastutav.
8. Kui tekib vaidlus selle üle, kas relvajõudude või tsiviilkoosseisu liikme õigusvastane tegu või tegevusetus pandi toime ametikohustuste täitmisel või kas saatva riigi relvajõudude sõidukit kasutati ilma loata, tuleb see küsimus esitada käesoleva artikli lõike 2 punkti b alusel määratud arbiterile, kelle otsus selles küsimuses on lõplik ja otsustav.
9. Saatev riik ei nõua relvajõudude või tsiviilkoosseisu liikmetele vastuvõtvas riigis puutumatust tsiviilasjades, välja arvatud käesoleva artikli lõikes 5 ettenähtud ulatuses.
10. Saatva ja vastuvõtva riigi asutused teevad koostööd tõendite hankimisel lepinguosalisi puudutavate nõuete õiglaselt arutamiseks ja otsuste tegemiseks.

Artikkel IX

1. Relvajõudude või tsiviilkoosseisu liikmed ja nende ülalpeetavad võivad osta kohapeal kaupu isikliku tarbimise vajadusteks ja kasutada teenuseid, mida nad vajavad, samadel tingimustel vastuvõtva riigi kodanikega.
2. Kaubad, mida on vaja kohapeal soetada relvajõudude või tsiviilkoosseisu ülalpidamiseks, hangitakse üldjuhul nende asutuste kaudu, kes hangivad niisuguseid kaupu vastuvõtva riigi relvateenistuste jaoks. Vältimaks niisuguste ostude kahjulikku mõju vastuvõtva riigi majandusele, näitavad riigi asjaomased

asutused vajaduse korral ära kaubaartiklid, mille ostmist tuleks piirata või keelata.

3. Kooskõlas juba kehtivate või alles sõlmitavate kokkulepetega saatva ja vastuvõtva riigi volitatud esindajate vahel võtavad vastuvõtva riigi asutused endale ainuvastutuse, et tagada relvajõududele või tsiviilkoosseisule vajalike ehitiste ja maa-alade, samuti nendega seotud seadmete ja teenuste kasutamine. Need kokkulepped ja korraldused peavad olema võimaluste piires vastavuses eeskirjadega, millest lähtutakse vastuvõtvas riigis samasuguse personali majutamisel ja korteritesse paigutamisel. Teisiti sätestava erilepingu puudumise korral määratakse ehitiste, maa-alade, rajatiste ja teenuste kasutamist ja hõivamist reguleerivad õigused ja kohustused kindlaks vastuvõtva riigi seaduste kohaselt.
4. Relvajõudude või tsiviilkoosseisu vajadused kohaliku tsiviiltööstuse järele rahuldatakse vastuvõtva riigi asutuste abil tööbörsi kaudu samal viisil nagu vastuvõtva riigi samasugused vajadused. Tööhõive ja töötingimused, eriti palgad, lisatasud ja töökaitse-eeskirjad on niisugused, nagu on kindlaks määratud vastuvõtva riigi seadustega. Niisuguseid tsiviiltöötajaid, keda kasutavad relvajõud või tsiviilkoosseis, ei tohi mingil eesmärgil käsitada selle relvajõu või tsiviilkoosseisu liikmetena.
5. Kui relvajõududel või tsiviilkoosseisul on oma asukohas puudulikud meditsiinilise või hambaravi võimalused, võivad selle liikmed ja nende ülalpeetavad saada meditsiinilist ja hambaravi, kaasa arvatud haiglaravi, samadel tingimustel vastuvõtva riigi samasuguse personaliga.
6. Vastuvõttev riik suhtub heatahtlikult palvetesse tagada relvajõudude või tsiviilkoosseisu reisimistingimused ja sooduspiletid. Neid tingimusi ja soodustusi käsitletakse asjaomaste valitsuste vahel sõlmitavates erikokkulepetes.
7. Kui lepinguosaliste vahel sõlmitud üldistest või erifinantskokkulepetest ei tulene teisiti, tasuvad relvajõudude asutused käesoleva artikli lõigete 2, 3 ja 4 ning vajaduse korral ka lõigete

5 ja 6 järgi võimaldatud kaupade, majutuse ja teenuste eest viivitamatult kohalikus valuutas.

8. Relvajõud, tsiviilkoosseis, nende liikmed ja ülalpeetavad ei ole käesoleva artikli järgi kaupade ja teenuste ostmisel vabastatud maksudest ega tollilõivudest, mida võetakse kaupade ja teenuste pealt vastuvõtva riigi rahandusalaste õigusaktide kohaselt.

Artikkel X

1. Kui mis tahes maksukohustuse tekkimine vastuvõtvas riigis on õiguslikult seotud asukoha või elukohaga, siis perioodi, mil relvajõudude või tsiviilkoosseisu liige viibib selle riigi territooriumil ainult relvajõudude või tsiviilkoosseisu liikmena, ei loeta niisuguse maksustamise puhul vastuvõtvas riigis elamise ajaks ega asukohta või alalist elukohta muutvaks. Relvajõudude või tsiviilkoosseisu liikmed on vastuvõtvas riigis vabastatud maksudest palga ja muude tasude pealt, mida nad saavad niisuguste liikmetena saatvalt riigilt, või igasuguse vallasasja pealt, mille olemasolu vastuvõtvas riigis on seotud ainult nende ajutise viibimisega selles riigis.
2. Miski käesolevas artiklis ei takista relvajõudude või tsiviilkoosseisu liikme maksustamist igasuguse tulutoova ettevõtluse pealt, millega ta tegeleb vastuvõtvas riigis ja mis ei ole tema teenistuseks relvajõudude või tsiviilkoosseisu liikmena, ning välja arvatud tema palk ja muud tasud ning vallasasjad, millele viidati lõikes 1, ei takista miski käesolevas artiklis maksustamist, milleks niisugune liige on kohustatud vastuvõtva riigi seaduse järgi isegi juhul, kui tema elu- või asukoht on väljaspool vastuvõtva riigi territooriumi.
3. Miski käesolevas artiklis ei kehti tollimaksu kohta, nagu on kindlaks määratud artikli XI lõikes 12.
4. Käesoleva artikli kohaldamisel ei hõlma mõiste "relvajõudude liige" ühtegi isikut, kes on vastuvõtva riigi kodanik.

Artikkel XI

1. Välja arvatud juhul, kui käesolevas lepingus on selgelt sätestatud vastupidi, laienevad nii relvajõudude ja tsiviilkoosseisu liikmetele kui ka nende ülalpeetavatele vastuvõtva riigi tolliasutuste poolt rakendatavad seadused ja eeskirjad. Eelkõige on vastuvõtva riigi tolliasutustel õigus kooskõlas vastuvõtva riigi seaduste ja määrustega kehtestatud üldtingimustel läbi otsida relvajõudude või tsiviilkoosseisu liikmeid ja nende ülalpeetavaid ning läbi vaadata nende pagas ja sõidukid ning nende seaduste ja määruste kohaselt esemeid kinni pidada
2.
 - a) Tollivabalt lubatakse relvajõudude või tsiviilkoosseisu teenistussõidukite ajutist sissevedu ja taasväljavedu käesoleva lepingu lisas toodud vormi kohase dokumendi esitamisel.
 - b) Mitte omal jõul liikuvate sõidukite ajutisel sisseveol kohaldatakse käesoleva artikli lõikes 4 ja taasväljaveol lõikes 8 sätestatud.
 - c) Relvajõudude või tsiviilkoosseisu teenistussõidukid on vabastatud igasugustest maksudest, mida makstakse sõidukite kasutamiseks liikluses.
3. Ametlikud pitsoriga varustatud dokumendid ei kuulu tollikontrolli alla. Neid dokumente vedavatel kulleritel, olenemata nende staatusest, peab olema artikli III lõige 2 punkti b kohaselt välja antud individuaalne liikumiskorraldus. Liikumiskorralduses peab olema ära näidatud veetavate saadetiste arv ja kinnitus, et need sisaldavad ainult ametlikke dokumente.
4. Relvajõud võivad tollivabalt sisse vedada oma tarbeks inventari ja mõistlikus koguses toiduvaru, samuti varustust ja teisi kaupu eranditult relvajõudude tarbeks, ja juhul, kui seda lubab vastuvõttev riik, ka tsiviilkoosseisu ja ülalpeetavate tarbeks. Niisuguse tollivaba sisseveo kohta esitatakse riiki sisenemisel tollipunktis koos kokkulepitud tollidokumentidega vastuvõtva ja saatva riigi vahel kokku lepitud vormi kohane tõend millele on alla kirjutanud saatva riigi poolt selleks volitatud isik. Nimetatud tõendeid alla kirjutama volitatud isiku nimi, samuti kasutatavad allkirja- ja templijäljendi näidised saadetakse vastuvõtva riigi tolliasutustele.
5. Relvajõudude või tsiviilkoosseisu liige võib esmakordsel vastuvõtvasse riiki teenima saabumisel või iga tema ülalpeetava esmakordsel saabumisel tema juurde tollivabalt sisse vedada teenistusperioodiks oma isikliku vara ja mööblit.
6. Relvajõudude või tsiviilkoosseisu liikmed võivad ajutiselt tollivabalt sisse vedada isiklike mootorsõidukeid oma isiklikuks ja oma ülalpeetavate kasutuseks. Käesolev artikkel ei kohusta tagama maksuvabastust teede kasutamise eest makstavatest maksudest isiklike sõidukite puhul.
7. Relvajõudude asutuste poolt teostatav sissevedu lisaks selle relvajõudude ja tema tsiviilkoosseisu tarbeks mõeldule ja muu sissevedu lisaks käesoleva artikli lõigetes 5 ja 6 käsitletule, mida teostavad relvajõudude või tsiviilkoosseisu liikmed, ei kuulu käesoleva artikli alusel tollimaksudest ja muudest kohustustest vabastamisele.
8. Kaupu, mis on sisse veetud tollivabalt lõike 2 punkti b ja lõigete 4, 5 või 6 järgi:
 - a) võib vabalt taasväljavedada tingimusel, et lõike 4 alusel sisseveetud kaupade puhul esitatakse tolliametile selle lõike alusel välja antud tõend: tolliasutus võib siiski kontrollida, kas taasväljaveetavad kaubad on samad, mida tõendis, kui see on olemas, kirjeldatakse ja kas need on imporditud lõike 2 punktis b ja lõigetes 4, 5 või 6 sätestatud tingimustel;
 - b) ei tohi harilikult vastuvõtvas riigis võõrandada müümise või kinkimise teel; siiski võib erijuhtumi korral olla võõrandamine lubatud vastuvõtva riigi asjaomaste asutuste poolt kehtestatud tingimustel (näiteks tollimaksude ja maksude maksmisel ning allumisel kaubanduse ja vaalutavahetuse järelevalve nõudmistele).
9. Vastuvõtvas riigis ostetud kaupu veetakse välja ainult vastuvõtva riigi seaduste kohaselt.

10. Tolliasutused tagavad regulaarüksustele riigipiiri ületamise erikorra tingimusel, et asjaomaseid tolliasutusi on sellest õigeaegselt teavitatud.
11. Vastuvõtva riigi poolt kehtestatakse erikord, mille järgi vabastatakse kõigist tollimaksudest ja muudest maksudest relvajõudude ja tsiviilkoosseisu poolt kasutatavate teenistussõidukite, lennukite ja laevade jaoks mõeldud kütuse-, nafta- ja määrdeainetarned.
12. Käesoleva artikli lõigetes 1 kuni 10:
"tollimaks" tähendab tollimakse ja kõiki sisseveol või väljaveol makstavaid makse, välja arvatud koormised ja maksud, mis on teenustasud;
"sissevedu" hõlmab kauba tolliladudest või pidevast tollijärelevalvest vabastamist tingimusel, et sisseveetavad kaubad ei ole kasvatatud, toodetud või valmistatud vastuvõtvas riigis.
13. Käesoleva artikli sätteid kohaldatakse vastavate kaupade puhul mitte ainult vastuvõtvasse riiki sisseveol või väljaveol, vaid ka siis, kui need läbivad transiidina ühe lepinguosalise territooriumi, ja sel juhul tähendab väljend "vastuvõttev riik" selles artiklis iga lepinguosalist, kelle territooriumi kaubad transiidina läbivad.

Artikkel XII

1. Vastuvõtva riigi tolli- või rahandusametused võivad käesolevas lepingus sätestatud igasuguste tolli- või rahandusalaste erandlike maksuvabastuste või mõõnduste tegemisel tingimusena nõuda, et järgitaks nende poolt kuritarvituste vältimiseks vajalikuks peetud tingimusi.
2. Sisseveol vastuvõtvasse riiki võivad need ametused keelduda igasugusest käesolevas lepingus sätestatud erandi tegemisest kaupade osas, mis on kasvatatud, toodetud või valmistatud vastuvõtvas riigis, ja mida on sealt välja veetud tasuta või makse maksmata või nii, et tasutud maksud tagastati, kui need maksud oleksid kuulunud tasumisele, kui väljavedu ei oleks toimunud. Kaupu, mis on tollilaost välja viidud, tuleb pidada sisseveetuiks, kui neid käsitati väljaveetuina tollilaos hoiul olemise tõttu.

Artikkel XIII

1. Vältimaks tolli- ja rahandusalaste seaduste ja määruste rikkumisi, abistavad vastuvõtva ja saatva riikide ametused üksteist uurimisel ja tõendite kogumisel.
2. Relvajõudude ametused annavad igakülgset abi, et tagada vastuvõtva riigi tolli- või rahandusametuste poolt või nende nimel kinnipidamisele kuuluvate esemete üleandmine nendele ametustele.
3. Relvajõudude ametused annavad igakülgset abi, et tagada relvajõudude või tsiviilkoosseisu liikmete või nende ülalpeetavate poolt tasumisele kuuluvate tollimaksude, maksude ja trahvide tasumine.
4. Relvajõududele või selle tsiviilkoosseisule, mitte aga relvajõudude või tsiviilkoosseisu liikmele, kuuluvad teenistussõidukid ja esemed, mis on kinni peetud vastuvõtva riigi ametuste poolt seoses tema tolli- või rahandusalaste seaduste ja määruste rikkumisega, antakse üle asjaomaste relvajõudude vastavatele ametustele.

Artikkel XIV

- a. Relvajõudude, tsiviilkoosseisu ning nii nende liikmete kui ka ülalpeetavate suhtes jäävad kehtima saatva riigi valuutavahetuse eeskirjad, samuti vastuvõtva riigi eeskirjad.
- b. Valuuta vahetamisega tegelevad saatva ja vastuvõtva riigi ametused võivad välja anda erieeskirju rakendamiseks relvajõudude või tsiviilkoosseisu ja nii nende liikmete kui ka ülalpeetavate suhtes.

Artikkel XV

1. Arvestades käesoleva artikli lõiget 2 jääb käesolev leping jõusse vaenutegevuse korral, mille suhtes rakendatakse Põhja-Atlandi lepingut, välja arvatud nõuete lahendamist käsitlevad sätted artikli VIII lõigetes 2 ja 5, mida ei kohaldata sõjakahjudele, ja asjaomased lepinguosalsed vaatavad viivitamatult üle lepingu sätted ning eriti artiklite III ja VII sätted,

leppides kokku soovitud muudatustes nendevahelise lepingu rakendamise osas.

2. Niisuguse vaenutegevuse korral on igal lepinguosalisel õigus peatada käesoleva lepingu mis tahes sätte rakendamine enda poolt, teatades teistele lepinguosalistele sellest 60 päeva ette. Kui seda õigust kasutatakse, siis arutavad lepinguosalised viivitamatult peatatud sätete asendamist sobivate sätetega.

Artikkel XVI

Kõik käesoleva lepingu tõlgendamise või rakendamisega seotud lahkarvamused lepinguosaliste vahel lahendatakse nendevaheliste läbirääkimiste teel, pöördumata mõne lepinguvälise jurisdiktsiooni poole. Välja arvatud juhtudel, kui käesolevas lepingus on selgelt sätestatud vastupidiselt, esitatakse lahkarvamused, mida ei suudeta lahendada otseste läbirääkimiste teel, Põhja-Atlandi Nõukogule.

Artikkel XVII

Iga lepinguosaline võib igal ajal nõuda käesoleva lepingu mis tahes artikli läbivaatamist. Nõue adresseeritakse Põhja-Atlandi Nõukogule.

Artikkel XVIII

1. Käesolev leping ratifitseeritakse ja ratifitseerimise dokumendid deponeeritakse esimesel võimalusel Ameerika Ühendriikide valitsuse juures, kes teatab igale allakirjutanud riigile selle deponeerimise kuupäeva.
2. Pärast kolmekümne päeva möödumist sellest, kui neli allakirjutanud riiki on oma ratifitseerimise dokumendi deponeerinud, jõustub käesolev leping nende suhtes. Iga järgmise allakirjutanud riigi suhtes jõustub see pärast kolmekümne päeva möödumist tema poolt ratifitseeritud dokumendi deponeerimisest.
3. Arvestades Põhja-Atlandi Nõukogu nõusolekut ning tema poolt seatud tingimusi, on käesolev leping pärast jõustumist avatud ühinemiseks igale riigile, kes on ühinenud Põhja-Atlandi lepinguga. Ühinemine toimub ühinemise dokumendi deponeerimisega Ameerika Ühendriikide valitsuse juures, kes

teatab igale allakirjutanud ja ühinevale riigile deponeerimise kuupäeva. Käesolev leping jõustub iga ühinemise dokumendi deponeerinud riigi suhtes pärast kolmekümne päeva möödumist niisuguse dokumendi deponeerimise kuupäevast.

Artikkel XIX

1. Iga lepinguosaline võib käesoleva lepingu denonsseerida pärast nelja aasta möödumist lepingu jõustumise kuupäevast.
2. Lepingu denonsseerimine lepinguosalise poolt toimub kirjaliku teatega, mille lepinguosaline saadab Ameerika Ühendriikide valitsusele, kes teavitab kõiki teisi lepinguosalisi sellest teatest ja teate kättesaamise kuupäevast.
3. Denonsseerimine jõustub pärast ühe aasta möödumist teate kättesaamisest Ameerika Ühendriikide valitsuse poolt. Nimetatud üheaastase perioodi möödumisel kaotab leping kehtivuse selle denonsseerinud lepinguosalise suhtes, kuid on endiselt jõus teiste lepinguosaliste suhtes.

Artikkel XX

1. Arvestades käesoleva artikli lõigete 2 ja 3 sätteid, kohaldatakse käesolevat lepingut ainult lepinguosalise emamaa territooriumi suhtes.
2. Iga riik võib siiski oma ratifitseerimise või ühinemise dokumendi deponeerimisel või igal ajal pärast seda deklareerida teatega Ameerika Ühendriikide valitsusele, et käesolev leping laieneb (erilepingu sõlmimise puhul, kui deklareeriv riik peab seda vajalikuks, selle riigi ja iga asjaomase saatva riigi vahel) kõigile või mõnele territooriumile, mille rahvusvaheliste suhete eest ta vastutab Põhja-Atlandi lepingu kehtivusalas. Käesolev leping laieneb teates nimetatud territooriumile või territooriumidele pärast kolmekümne päeva möödumist Ameerika Ühendriikide valitsuse poolt teate saamisest või pärast kolmekümne päeva möödumist erilepingute sõlmimisest, kui vaja, või kui see on jõustunud artikli XVIII alusel, vastavalt sellele, missugune tähtaeg neist on hilisem.

3. Riik, kes on käesoleva artikli lõike 2 kohaselt deklareerinud käesoleva lepingu laienemisest mõnele territooriumile, mille rahvusvaheliste suhete eest ta vastutab, võib denonsseerida lepingu eraldi selle territooriumi suhtes vastavalt artikli XIX sätetele.

Ülaltoodu kinnituseks kirjutasid täievolilised esindajad alla käesolevale lepingule.

Koostatud Londonis 19. juunil 1951. aastal inglise ja prantsuse keeles, kusjuures mõlemad tekstid on võrdse jõuga, ühes eksemplaris, mis deponeeritakse Ameerika Ühendriikide valitsuse arhiivis. Ameerika Ühendriikide valitsus edastab tõestatud koopiad kõigile allakirjutanud ja ühinevatele riikidele.

Põhja-Atlandi lepingu osalisriikide ja programmis "Partnerlus rahu nimel" osalevate riikide vaheline relvajõudude staatust reguleeriv leping

Sõlmitud 19. juunil 1995. aastal

Washingtonis 4. aprillil 1949. aastal sõlmitud Põhja-Atlandi lepingu osalisriigid ja riigid, kes võtavad vastu kutse osaleda programmis "Partnerlus rahu nimel", mille esitasid ja allkirjastasid Brüsselis 10. jaanuaril 1994. aastal Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni (NATO) liikmesriikide riigipead ja valitsusjuhid, ning kes annavad oma allkirja programmi "Partnerlus rahu nimel" raamdokumendile; moodustades kokku programmis "Partnerlus rahu nimel" osalevad riigid;

arvestades, et ühe käesoleva lepingu osalisriigi relvajõude võib vastavalt kokkuleppele saata teise osalisriigi territooriumile ja neid seal vastu võtta;

arvestades, et relvajõudude saatmise ja vastuvõtmise otsused jäävad ka edaspidi asjaomaste lepinguosaliste riikide vaheliste eraldi kokkulepete objektiks;

soovides aga siiski kindlaks määrata niisuguste relvajõudude staatust, kui need viibivad teise lepinguosalise riigi territooriumil; meenutades Londonis 19. juunil 1951. aastal Põhja-Atlandi lepingu osalisriikide vahel sõlmitud lepingut relvajõudude staatuse kohta; on kokku leppinud alljärgnevas:

Artikkel I

Kõik käesoleva lepingu osalisriigid kohustuvad, kui käesolevas lepingus ega üheski lisaprotokollis pole nende osalisriikide kohta ette nähtud teisiti, rakendama Londonis 19. juunil 1951. aastal Põhja-Atlandi lepingu osalisriikide vahel sõlmitud relvajõudude staatust puudutava lepingu, edaspidi NATO SOFA, sätteid, nagu oleksid kõik käesoleva lepingu osalisriigid NATO SOFA osalised.

Artikkel II

1. Peale NATO SOFA kohaldamisala kehtib käesolev leping kõigi käesoleva lepingu osaliste, NATO SOFA-s mitteosalevate riikide territooriumidel.
2. Käesoleva lepingu tähenduses loetakse, et NATO SOFA-s esinevad viited Põhja-Atlandi lepingu piirkonnale hõlmavad ka lõikes 1 loetletud territooriume ja viited Põhja-Atlandi lepingule hõlmavad programmi "Partnerlus rahu nimel".

Artikkel III

Käesoleva lepingu rakendamiseks nendes küsimustes, mis puudutavad osapooli, kes ei ole NATO SOFA osalised, käsitatakse neid NATO SOFA sätteid, mis näevad ette taotluste esitamise või erimeelsuste edastamise Põhja-Atlandi Nõukogule, Põhja-Atlandi Asenõukogu esimehele või arbiterile nii, et asjaosalised peavad omavahel läbi rääkima, pöördumata mõne lepinguvälise jurisdiktsiooni poole.

Artikkel IV

Käesolevat lepingut võib täiendada või muul viisil muuta kooskõlas rahvusvahelise õigusega.

Artikkel V

1. Käesolev leping on allakirjutamiseks avatud igale riigile, kes on kas NATO SOFA lepinguosaline või kes võtab vastu kutse osaleda programmis "Partnerlus rahu nimel" ning on alla kirjutanud programmi "Partnerlus rahu nimel" raamdokumentidele.
2. Käesolev leping kuulub ratifitseerimisele, vastuvõtmisele või kinnitamisele. Ratifitseerimise, vastuvõtmise või kinnitamise dokumentide depositaar on Ameerika Ühendriikide valitsus, kes teavitab igast deponeerimisest kõiki lepingu osalisriike.
3. Pärast kolmekümne päeva möödumist sellest, kui kolm allakirjutanud riiki, kellest vähemalt üks on NATO SOFA osaline ja üks on vastu võtnud kutse osaleda programmis "Partnerlus rahu nimel" ning alla kirjutanud programmi "Partnerlus rahu nimel" raamdokumentidele, on esitanud oma ratifitseerimise, vastuvõtmise või kinnitamise dokumendid, jõustub käesolev leping nende riikide suhtes. Iga järgmise allakirjutanud riigi suhtes jõustub pärast kolmekümne päeva möödumist selle riigi dokumendi deponeerimise kuupäevast.

Artikkel VI

Käesoleva lepingu võib denonsseerida iga käesoleva lepingu osaline, kes teatab denonsseerimisest kirjalikult Ameerika Ühendriikide valitsusele, kes igast niisugusest teatest teavitab kõiki allakirjutanud riike. Denonsseerimine jõustub pärast ühe aasta möödumist päevast, kui Ameerika Ühendriikide valitsus on teate kätte saanud. Pärast ühe aasta möödumist kaotab käesolev leping kehtivuse selle denonsseerinud osalisriigi suhtes, välja arvatud lahendamata nõuete osas, mis on tekkinud enne denonsseerimise jõustumise kuupäeva, ent jääb endiselt jõusse ülejäänud osalisriikide suhtes. Ülaltoodu kinnituseks on allakirjutanud, olles oma valitsuse poolt selleks täielikult volitatud, kirjutanud alla käesolevale lepingule. Koostatud Brüsselis 19. juunil 1995. aastal inglise ja prantsuse keeles, kusjuures mõlemad tekstid on võrdse jõuga, ühe originaalis, mis deponeeritakse Ameerika Ühendriikide valitsuse arhiivis. Ameerika

Ühendriikide valitsus edastab tõendatud koopiad kõikidele allakirjutanud riikidele.

Põhja-Atlandi lepingu osalisriikide ja programmis "Partnerlus rahu nimel" osalevate riikide vahelise relvajõudude staatust reguleeriva lepingu lisaprotokoll

Sõlmitud Brüsselis 19. juunil 1995. aastal

Põhja-Atlandi lepingu osalisriikide ja programmis "Partnerlus rahu nimel" osalevate riikide vahelise relvajõudude staatust reguleeriva lepingu (edaspidi leping) käesoleva lisaprotokolliga osalisriigid; arvestades, et mõne lepinguosalise siseriiklikus õiguses ei ole surmanuhtlust ette nähtud; on kokku leppinud alljärgnevas:

Artikkel I

Kuivõrd see kuulub vastavalt lepingu sätetele tema jurisdiktsiooni alla, ei vii ükski käesoleva lisaprotokolliga osalisriik täide surmanuhtlust ühegi teise, käesoleva lisaprotokolliga osalisriigi relvajõudude ja tsiviilkoosseisu liikme ning nende ülalpeetavate suhtes.

Artikkel II

1. Käesolev protokoll on allakirjutamiseks avatud mis tahes lepinguga ühinenud riigile.
2. Käesolev protokoll kuulub ratifitseerimisele, vastuvõtmisele või kinnitamisele. Ratifitseerimise, vastuvõtmise või kinnitamise dokumentide depositaar on Ameerika Ühendriikide valitsus, kes teavitab igast deponeerimisest kõiki allakirjutanud riike.
3. Käesolev protokoll jõustub pärast kolmekümne päeva möödumist sellest, kui ratifitseerimise, vastuvõtmise või kinnitamise dokumendi on esitanud kolm allakirjutanud riiki, kellest vähemalt üks on NATO SOFA osaline ja üks on vastu võtnud kutse osaleda programmis "Partnerlus rahu nimel" ning alla kirjutanud programmi "Partnerlus rahu nimel" raamdokumentidele.

4. Iga järgmise allakirjutanud riigi suhtes jõustub käesolev protokoll ratifitseerimise, vastuvõtmise või kinnitamise dokumendi deponeerimise päeval Ameerika Ühendriikide valitsuse juures.

Koostatud Brüsselis 19. juunil 1995. aastal inglise ja prantsuse keeles, kusjuures mõlemad tekstid on võrdse jõuga, ühes eksemplaris, mis deponeeritakse Ameerika Ühendriikide valitsuse arhiivis. Ameerika Ühendriikide valitsuse edastab tõestatud koopiad kõikidele allakirjutanud riikidele.

Põhja-Atlandi lepingu osalisriikide ja programmis "Partnerlus rahu nimel" osalevate riikide vaheline relvajõudude staatust reguleeriva lepingu täiendav lisaprotokoll

Arvestades Brüsselis 19. juunil 1995. aastal koostatud "Põhja-Atlandi lepingu osalisriikide ja programmis "Partnerlus rahu nimel" osalevate riikide vahelist relvajõudude staatust reguleerivat lepingut" ja selle lisaprotokoll;

arvestades vajadust luua programmis "Partnerlus rahu nimel" osalevate riikide territooriumile NATO sõjalisi peakortereid ja reguleerida peakorterite ja nende personali staatust, hõlbustamaks suhtlemist programmi "Partnerlus rahu nimel" iga riigi relvajõududega; arvestades vajadust anda partnerriikide relvajõudude NATO sõjaliste peakorteritega seotud või liitunud personalile asjaomane staatus; arvestades, et olukord mõnes NATO liikmes- või partnerriigis võib nõuda eelpool kirjeldatud vajaduste rahuldamiseks käesolevast protokollist tulenevate vahendite kasutamist; on käesoleva protokollis osalisriigid kokku leppinud järgmises:

ARTIKKEL 1

Käesoleva protokollis mõistes väljend:

- 1) "Pariisi protokoll" tähendab Pariisis 28. augustil 1952. aastal koostatud "Protokollis Põhja-Atlandi lepingu kohaselt loodud rahvusvaheliste sõjaliste peakorterite staatuse kohta";

- a. "Leping", kui see väljend esineb Pariisi protokollis, tähendab NATO relvajõudude staatust käsitlevat lepingut, mida hakati kohaldama Brüsselis 19. juunil 1995. aastal koostatud "Põhja-Atlandi lepingu osalisriikide ja programmis "Partnerlus rahu nimel" osalevate riikide vahelise relvajõudude staatust reguleeriva lepingu" järgi;
 - b. "relvajõud" ja "tsiviilkoosseis", kui need väljendid esinevad Pariisi protokollis, on sama tähendusega, kui Pariisi protokollis artiklis 3 ning hõlmavad ka teisi programmis "Partnerlus rahu nimel" osalevate riikide NATO sõjaliste peakorteritega seotud või liitunud personali;
 - c. "ülalpeetav", kui see väljend esineb Pariisi protokollis, tähendab käesoleva artikli lõikes b defineeritud relvajõudude või tsiviilkoosseisu liikme abikaasat või selle liikme last, kes sõltub tema toetusest;
- 2) "Pfp SOFA", kui see väljend esineb käesolevas protokollis, tähendab Brüsselis 19. juunil 1995. aastal koostatud "Põhja-Atlandi lepingu osalisriikide ja programmis "Partnerlus rahu nimel" osalevate riikide vahelist relvajõudude staatust reguleerivat lepingut";
 - 3) "NATO" tähendab Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni;
 - 4) "NATO sõjaline peakorter" tähendab liitlasvägede peakortereid ja teisi rahvusvahelisi sõjalisi peakortereid või organisatsioone, mis on hõlmatud Pariisi protokollis artiklitega 1 ja 14.

ARTIKKEL 2

Kahjustamata riikide õigusi, kes on NATO liikmesriigid või osalised programmis "Partnerlus rahu nimel", kuid ei ole käesoleva protokollis osalised, rakendavad osalisriigid NATO sõjalise peakorteri ning selle sõjalise ja tsiviilpersonali asjaomase riigi territooriumil toimuva tegevuse suhtes nüüdsest Pariisi protokolliga kehtestatud sätteid, välja arvatud juhul, kui neid on muudetud käesoleva protokolliga.

ARTIKKEL 3

- 1) Lisaks Pariisi protokollile kohaldamisalale kehtib käesolev protokoll ka kõikide käesoleva protokollile osalisriikide territooriumide suhtes, nagu seda on kirjeldatud PFP SOFA artikli II lõikes 1.
- 2) Käesoleva protokollile raames hõlmavad Pariisi protokollile viited Põhja-Atlandi lepingule ka käesoleva artikli lõikes 1 nimetatud territooriume.

ARTIKKEL 4

Eesmärgiga rakendada käesolevat protokollile partnerriike puudutavate küsimuste puhul, loetakse, et Pariisi protokollile sätteid erimeelsuste korral Põhja-Atlandi Nõukogu poole pöördumise kohta kohustavad asjaomaseid osalisriike omavahel läbi rääkima, kaasmata ühtegi lepinguvälist jurisdiktsiooni.

ARTIKKEL 5

- 1) Käesolev protokoll on avatud allakirjutamiseks riikidele, kes on alla kirjutanud PFP SOFA-le.
- 2) Käesolev protokoll kuulub ratifitseerimisele, vastuvõtmisele või kinnitamisele. Ratifitseerimis-, vastuvõtmis- või kinnitamisdokumendid deponeeritakse Ameerika Ühendriikide valitsuse juures, kes teavitab igast deponeerimisest kõiki allakirjutanud riike.
- 3) Niipea, kui vähemalt kaks allakirjutanud riiki on deponeerinud oma ratifitseerimis-, vastuvõtmis- või kinnitamisdokumendid, jõustub käesolev protokoll asjaomaste riikide suhtes. Iga järgmise allakirjutanud riigi suhtes jõustub protokoll dokumendi deponeerimise päeval.

ARTIKKEL 6

Käesolevat protokollile võib denonsseerida iga osalisriik, kes teatab denonsseerimisest kirjalikult Ameerika Ühendriikide valitsusele, kes teavitab igast niisugusest teatest kõiki allakirjutanud riike. Denonsseerimine jõustub pärast ühe aasta möödumist sellest, kui Ameerika Ühendriikide valitsus on teate kätte saanud. Pärast nimetatud ühe

aasta möödumist kaotab käesolev protokoll kehtivuse denonsseerinud osalisriigi suhtes, välja arvatud lahendamata nõuete osas, mis on tekkinud enne denonsseerimise jõustumise päeva, ent jääb endiselt jõusse ülejäänud osalisriikide suhtes.

Ülaltoodu kinnituseks on allakirjutanud, olles oma valitsuse poolt selleks täielikult volitatud, kirjutanud alla käesolevale protokollile

Koostatud Brüsselis 1997. aastal inglise ja prantsuse keeles, kusjuures mõlemad tekstid on võrdse jõuga, ühes originaalis, mis deponeeritakse Ameerika Ühendriikide valitsuse arhiivis. Ameerika Ühendriikide valitsus edastab tõendatud koopiad kõigile allakirjutanud ja ühinevatele riikidele

Protokoll Põhja-Atlandi lepingu kohaselt loodud rahvusvaheliste sõjaliste peakorterite staatuse kohta

Washingtonis 4. aprillil 1949. aastal sõlmitud Põhja-Atlandi lepingu osalisriigid, arvestades, et Põhja-Atlandi lepingu kohaselt võib nende riikide territooriumidele eraldi kokkuleppe põhjal asutada sõjalisi peakortereid, ning soovides kindlaks määrata niisuguste peakorterite ja nende töötajate staatust Põhja-Atlandi lepingu raames, on otsustanud koostada 19. juunil 1951. aastal sõlmitud relvajõudude staatust reguleeriva lepingu juurde käesoleva protokoll:

Artikkel 1

Käesolevas protokollis tähendab:

- a. "Leping" 19. juunil 1951. aastal Põhja-Atlandi lepingu osalisriikide poolt sõlmitud lepingut relvajõudude staatuse kohta;
- b. "kõrgem peakorter" liitlasvägede peakorterit Euroopas, liitlaste Atlandi ülemjuhataja peakorterit ning teisi samaväärseid rahvusvahelisi sõjalisi peakortereid, mis on asutatud Põhja-Atlandi lepingu kohaselt;
- c. "liitlasvägede peakorter" kõrgemat peakorterit ja Põhja-Atlandi lepingu kohaselt asutatud rahvusvahelist sõjalist peakorterit, mis allub vahetult kõrgemale peakorterile;
- d. "Põhja-Atlandi Nõukogu" nõukogu, mis on moodustatud Põhja-Atlandi lepingu artikli IX järgi või igat teda asendavat asutust, kellel on volitused tema nimel tegutseda.

Artikkel 2

Protokollis järgmiste sätete kohaselt kehtib Leping Põhja-Atlandi lepingu kohaldamisalas protokollis osalisriigi territooriumil olevate liitlasvägede peakorterite suhtes, niisuguste peakorterite sõjalise ja tsiviilpersonal ning nende käesoleva protokollis artikli 3 lõike 1 punktidega a, b ja c hõlmatud ülalpeetavate suhtes, kui peakorterite personal asub nimetatud territooriumil oma ametikohustuste täitmise tõttu või ülalpeetavad abikaasa või vanema ametikohustuste täitmise tõttu.

Artikkel 3

1. Rakendamaks Lepingut liitlasvägede peakorterite suhtes, on väljenditel "relvajõud", "tsiviilkoosseis" ja "ülalpeetav", kui need esinevad Lepingus, järgmine tähendus:
 - a. "relvajõud" – Põhja-Atlandi lepingu osalisriigi maa-, mere- või õhujõudude relvateenistusse kuuluv peakorteris töötav personal;
 - b. "tsiviilkoosseis" – tsiviilpersonal, kes ei ole kodakondsuseta isikud ega niisuguse riigi kodanikud, kes ei ole lepingu osalisriigid ega vastuvõtva riigi kodanikud või alalised elanikud, ning (i) töötavad liitlasvägede peakorteris ja on Põhja-Atlandi lepingu osalisriigi relvajõudude teenistuses või (ii) kuuluvad liitlasvägede peakorteris oleva Põhja-Atlandi Nõukogu poolt kindlaks määratud tsiviilpersonal kategooriasse
 - c. "ülalpeetav" – käesoleva lõike punktides a ja b täpsustatud relvajõudude või tsiviilkoosseisu liikme abikaasa või laps, kes tema toetusest sõltub.
2. Liitlasvägede peakorterit peetakse Lepingu artikli II, artikli V lõike 2, artikli VII lõike 10, artikli IX lõigete 2, 3, 4, 7 ja 8 ning artikli XIII mõistes relvajõududeks.

Artikkel 4

Saatva riigi või tema asutuste lepingujärgsed õigused ja kohustused oma relvajõudude, tsiviilkoosseisu või ülalpeetavate suhtes antakse

liitlasvägede peakorteri ja selle personali ning nende ülalpeetavate, kelle suhtes Leping kehtib käesoleva protokolliga artikli 2 järgi, osas üle vastavale peakorterile ning selle alluvuses olevatele vastutavatele asutustele, välja arvatud järgmised juhud:

- a. Saatva riigi sõjaväevõimudele Lepingu artikli VII järgi antud õigus teostada kriminaal- ja distsiplinaarjurisdiktsiooni antakse üle selle riigi sõjaväevõimudele, kelle riigikaitseõiguse subjekt on asjaomane isik;
- b. Lepingu artikliga II, artikli III lõikega 4, artikli VII lõike 5 punktiga a ja lõike 6 punktiga a, artikli VIII lõigetega 9 ja 10 ning artikliga XIII saatvale riigile või tema asutustele pandud kohustused laienevad ka liitlasvägede peakorterile, samuti igale riigile, kui asjaosaline on selle riigi relvajõud või relvajõudude liige või töötaja või liikme või töötaja ülalpeetav;
- c. Lepingu artikli III lõike 2 punkti a ja lõike 5 ning artikli XIV mõistes on saatev riik relvajõudude liikme või tema ülalpeetava puhul riigiks, kelle relvajõududesse asjaomane liige kuulub, või tsiviilkoosseisu ja selle liikmete korral riigiks, kelle relvajõududes asjaomane liige töötab;
- d. Saatvale riigile Lepingu artikli VIII lõigete 6 ja 7 kohaselt pandud kohustused kehtivad riigi suhtes, kelle relvajõududesse kuulub isik, kelle tegu või tegevusetus on andnud alust nõudeks, või tsiviilkoosseisu liikme puhul selle riigi suhtes, kelle relvajõududes isik töötab või juhul, kui niisugust riiki ei ole, siis liitlasvägede peakorteri suhtes, kui asjaomane isik on selle liige

Nii riigil, kelle suhtes käesoleva lõike järgi kehtivad kohustused, kui ka asjaomasel liitlasvägede peakorteril on artikli VIII lõikes 8 sätestatud arbitri määramisel saatva riigi õigused.

Artikkel 5

Liitlasvägede peakorteri liikmel on peakorteri poolt väljastatud isiklik isikutunnistus, kus on isiku nimed, sünniaeg ja -koht, kodakond-

sus, auaste või järk, number (kui on olemas), foto ja kehtivusaeg. Nõudmise korral tuleb kaart esitada.

Artikkel 6

1. Lepingu artikli VIII kohaselt liikmesriikidele kehtestatud nõuete loovutamise kohustus kehtib nii liitlasvägede peakorteri kui ka käesoleva protokolliga osalisriigi suhtes.
2. Lepingu artikli VIII lõigete 1 ja 2 mõistes:
 - a. käsitatakse liitlasvägede peakorteri või käesoleva protokolliga osalisriigi omandis või liitlasvägede peakorteri kasutuses olevat vara osalisriigi varana, mida kasutavad viimase relvajõud;
 - b. käsitatakse käesoleva protokolliga artikli 3 lõikes 1 defineeritud relvajõudude või tsiviilkoosseisu liikme või liitlasvägede peakorteri töötaja poolt tekitatud kahju osalisriigi relvajõudude liikme või töötaja tekitatud kahjuna;
 - c. kehtib artikli VIII lõikes 3 väljendile "kuuluma osalisriigile" antud tähendus liitlasvägede peakorteri suhtes.
3. Nõuete hulka, mille suhtes kehtib Leping artikli VIII lõige 5 loetakse ka nõuded (väljaarvatud lepingulised nõuded ja nõuded, mille suhtes kehtivad nimetatud artikli lõiked 6 ja 7), mis tulenevad liitlasvägede peakorteri töötajate teost või tegevusetusest või muust teost, tegevusetusest või sündmusest, mille eest liitlasvägede peakorter on õiguslikult vastutav, ning mis on tekitanud vastuvõtva riigi territooriumil kahju kolmandatele riikidele, kes ei ole käesoleva protokolliga osalised.

Artikkel 7

1. Lepingu artikli X järgi relvajõudude või tsiviilkoosseisu liikmetele antud maksuvabastus palkade ja muude tasude osas kehtib artikli 3 lõike 1 punktis a ja punkti b alapunktis (i) määratletud liitlasvägede peakorterite personalile relvateenistuse poolt, kuhu nad kuuluvad või kus nad töötavad, makstud palkade ja muude tasude osas, arvestades, et käesolev lõige ei vabasta niisuguseid isikuid selle riigi maksudest, mille kodanikud nad on.

- Liitlasvägede peakorterite Põhja-Atlandi Nõukogu poolt heaks kiidetud kategooriatesse kuuluvad töötajad vabastatakse maksumisest palkade ja muude tasude osas, mida töösuhtest tulenevalt maksavad neile liitlasvägede peakorterid. Käesoleva protokollis osalisriik võib liitlasvägede peakorteriga sõlmida kokkuleppe, mille kohaselt osalisriik võtab tööle ja suunab liitlasvägede peakortersse need oma kodanikud (välja arvatud – juhul, kui osalisriik nii nõuab – isikud, kes ei ela alaliselt tema territooriumil), kes hakkavad teenima liitlasvägede peakortertes ning maksab oma eelarvest nimetatud isikute palgad ja muud tasud riigis kehtestatud palgaastmestiku järgi. Niisuguseid palku ja muid tasusid võib asjaomane osalisriik maksustada, kuid teised osalisriigid ei või neid maksustada. Kui käesoleva protokollis osalisriik sõlmib niisuguse kokkuleppe ja hiljem kokkulepe muudetakse või lõpetatakse, ei ole käesoleva protokollis osalisriigid enam seotud käesoleva lõike esimeses lauses sätestatud keeluga maksustada oma kodanikele makstavaid palku ja muid tasusid.

Artikkel 8

- Hõlbustamiseks liitlasvägede peakorterite asutamist, ehitamist, hooldamist ja tegutsemist, vabastatakse peakorterid võimalikult suures ulatuses tollimaksudest ja maksudest, mis koormavad nende poolt ühise kaitse huvides tehtud ning ametialast ja kasu toovaid väljaminekuid, ning iga käesoleva protokollis osalisriik asub tema territooriumil tegutseva liitlasvägede peakorteriga läbirääkimistesse eesmärgiga sõlmida kokkuleppe, mis jõustaks käesoleva sätte.
- Liitlasvägede peakorterile laienevad Lepingu artikli XI kohaselt relvajõududele tagatud õigused samadel tingimustel.
- Lepingu artikli XI lõigete 5 ja 6 sätteid ei kehti vastuvõtivate riikide kodanike suhtes, välja arvatud juhul, kui asjaomased kodanikud kuuluvad käesoleva protokollis mõne teise osalisriigi relvateenistusse.
- Väljend "tollimaksud ja maksud" käesolevas artiklis ei hõlma teenustasu.

Artikkel 9

Välja arvatud juhul, kui Põhja-Atlandi Nõukogu otsustab teisiti,

- käsitatakse liitlasvägede peakorterite rahvusvahelistest vahenditest moodustatud investeerimiseelarve alusel omandatud vara, mis ei ole enam peakorterile vajalik, Põhja-Atlandi Nõukogu poolt heakskiidetud kokkulepete kohaselt ning tulud jaotatakse või kantakse üle Põhja-Atlandi lepingu osalisriikidele proportsionaalselt nende panusega peakorteri investeerimiskuludesse. Vastuvõtval riigil on eelisõigus oma territooriumil asuva kinnisvara omandamiseks tingimusel, et tema poolt pakutavad tingimused ei ole vähem soodsad võrreldes nendega, mida pakub mis tahes kolmas isik;
- vastuvõtva riigi poolt peakorterile tasuta (välja arvatud nominaalhinna eest) liitlasvägede peakorteri kasutusse antud maa, ehitised või püsiseadmed, mida peakorter enam ei vaja, antakse tagasi vastuvõtvale riigile ning vastuvõtva riigi poolt peakorterile kasutamiseks antud vara väärtuse suurenemise või vähenemise üle otsustab Põhja-Atlandi Nõukogu (arvestades vastuvõtva riigi asjaomast rakendatavat seadust) ning see jaotatakse Põhja-Atlandi lepingu osalisriikide vahel või kantakse nende tuludesse või kuludesse proportsionaalselt nende panusega peakorteri investeerimiskuludesse.

Artikkel 10

Iga kõrgem peakorter on juriidiline isik; tal on õigusvõime sõlmida lepinguid ning omandada ja kasutada vara. Vastuvõttev riik võib siiski selle õigusvõime kasutamist korraldada eraldi kokkulepetega enda ja kõrgema peakorteri või kõrgema peakorteri nimel tegutseva alluva liitlasvägede peakorteri vahel.

Artikkel 11

- Lepingu artikli VIII sätete järgi võib kõrgem peakorter osaleda õigustoimingutes hageja või kostjana. Siiski võivad vastuvõttev

riik ja kõrgem peakorter või tema poolt volitatud alluv liitlasvägede peakorter kokku leppida, et vastuvõttev riik tegutseb vastuvõtva riigi kohtutes kõrgema peakorteri nimel kõigis õigustoimingutes, milles peakorter on osaline.

2. Liitlasvägede peakorteri vastu ei või võtta ühtegi täidesaatvat meedet või meetmeid, mille eesmärk on sundvõõrandada või arestida peakorteri omandit või vahendeid, välja arvatud Lepingu artikli VII lõike 6 punktis a ja artiklis XIII sätestatud eesmärkidel.

Artikkel 12

1. Võimaldamaks tegutsemist rahvusvahelise eelarve raames, võib liitlasvägede peakorter omada igat liiki valuutat ja kasutada valuutarveid.
2. Liitlasvägede peakorteri taotluse korral hõlbustavad käesoleva protokollis osalisriigid asjaomaste peakorterite vahendite ülekandmist ühest riigist teise ning liitlasvägede peakorteri kasutuses oleva valuuta vahetamist juhul, kui see on vajalik mõne liitlasvägede peakorteri nõudmise täitmiseks.

Artikkel 13

Liitlasvägede peakorteri arhiivid ja ametlikud dokumendid, mida hoitakse asjaomase peakorteri poolt kasutatavates hoonetes või mis on peakorteri nõuetekohaselt volitatud liikme valduses, on puutumatud, välja arvatud juhul, kui peakorter on puutumatuses loobunud. Vastuvõtva riigi taotluse korral ja asjaomase riigi esindaja juuresolekul tõestab peakorter dokumentide liiki kinnitamaks, et need omavad puutumatus käesoleva artikli järgi.

Artikkel 14

1. Põhja-Atlandi Nõukogu otsusega võib käesolevat protokollis tervikuna või osaliselt rakendada iga sõjalise peakorteri või organisatsiooni (mis ei ole hõlmatud käesoleva protokollis artikli 1 lõigetega b ja c) suhtes, mis on loodud Põhja-Atlandi lepingu kohaselt.
2. Euroopa Kaitseühenduse käivitumise puhul võib käesolevat

protokollis kohaldada liitlasvägede peakorteriga seotud Euroopa kaitsejõudude personalile ja nende ülalpeetavatele sellisel ajal ja viisil, mille määrab kindlaks Põhja-Atlandi Nõukogu.

Artikkel 15

Kõik käesoleva protokollis tõlgendamist ja rakendamist käsitlevad erimeelsused käesoleva protokollis osalisriikide vahel või osalisriikide ja liitlasvägede peakorterite vahel lahendatakse vaidluspoolte vaheliste läbirääkimiste teel, kaasamata ühtegi välist jurisdiktsiooni. Välja arvatud juhul, kui käesolevas protokollis või Lepingus on selgesõnaline klausel, mis sätestab vastupidist, pöörduakse erimeelsustega, mida otseste läbirääkimiste teel ei suudeta lahendada, Põhja-Atlandi Nõukogu poole.

Artikkel 16

1. Lepingu artiklid XV, XVII ja XX kehtivad käesoleva protokollis suhtes nii, nagu oleksid need selle lahutamatuks osaks, kuid võimaldades protokollis ülevaatamist, peatamist, ratifitseerimist, ühinemist, denonsseerimist või laiendamist kooskõlas nimetatud sätetega, kuid Lepingust iseseisvalt.
2. Käesolevat protokollis võib täiendada vastuvõtva riigi ja kõrgema peakorteri vaheliste kahepoolsete lepingutega ning vastuvõtva riigi ja kõrgema peakorteri ametiasutused võivad kokku leppida käesoleva protokollis või Lepingus sätete haldusaktiga jõustamises enne ratifitseerimist.

Ülaltoodu kinnituseks kirjutasi täievolilised esindajad alla käesolevale protokollile. Koostatud Pariisis 28. augustil 1952. aastal inglise ja prantsuse keeles, kusjuures mõlemad tekstid on võrdse jõuga, ühes originaalis, mis deponeeritakse Ameerika Ühendriikide valitsuse arhiivis. Ameerika Ühendriikide valitsus edastab tõendatud koopiad kõigile allakirjutanud ja ühinevatele riikidele.

ALLIANSI STRATEEGILINE KONTSEPTSIOON

Heaks kiidetud Põhja-Atlandi Nõukogu kohtumisel 23.–24. aprillil 1999 osalenud riigipeade ja valitsusjuhtide poolt

Sissejuhatus

1. Washingtoni tippkohtumisel 1999. aasta aprillis kiitsid NATO riigipead ja valitsusjuhid heaks alliansi uue strateegilise kontseptsiooni.
2. NATO on külma sõja 40 aasta jooksul edukalt taganud oma liikmete vabadust ja vältinud sõda Euroopas. Kaitset ja dialoogi ühendades on ta mänginud hindamatut rolli ida ja lääne vastasseisu rahumeelsel lõpetamisel. Külma sõja lõpuga kaasnenud dramaatilised muutused Euro-Atlandi strateegilises piirkonnas kajastusid alliansi 1991. aasta strateegilises kontseptsioonis. Samas on sellest ajast alates toimunud edasisi märkimisväärsed poliitilisi ja julgeolekualaseid arenguid.
3. Külma sõja ohud on asendunud paljutõotavate, kuid samal ajal katsumusrohketel väljavaadete, uute võimaluste ja ohtudega. Tekkimas on uus, integreeritum Euroopa ning välja arenemas Euro-Atlandi julgeolekustruktuur, milles NATO-l on keskne roll. Allianss on olnud kogu Euro-Atlandi piirkonda hõlmavate uute koostöö- ja vastastikuse mõistmise vormide loomispüüdluste keskmes ning pühendunud uutele esmatähtsatele tegevustele laiema stabiilsuse huvides. Allianss on tõestanud seda Balkani poolsaarel konfliktitõttu tekkinud tohutute inimkannatuste lõpetamise püüetega. Külma sõja lõpule järgnenud aastad on samuti olnud tunnustajaks tähtsatele arengutele relvastuskontrolli valdkonnas – see on protsess, millele allianss on täielikult

pühendunud. Alliansi rolli nendes positiivsetes arengutes rõhutab tema julgeolekukäsitluse ning protseduuride ulatuslik kohandamine. Viimane kümnend on olnud tunnustajaks ka sellele, et Euro-Atlandi piirkonna rahu ja stabiilsust ähvardavad uued kompleksed ohud, sealhulgas rõhumine, etnilised konfliktid, majanduslik kitsikus, poliitilise korra kokkuvarisemine ja massihävitusrelvade levik.

4. Alliansil on asendamatu roll lähimineküsimuste muutuste kindlustamisel ja hoidmisel ning praegustele ja edaspidistele julgeolekukäsitlustele vastu astumises. Seepärast on ka alliansi tegevuskava paljunõudev. Allianss peab tulevases, sageli ettenägematult muutuv keskkonnas kaitsma ühiseid julgeolekuhuve. Ta peab säilitama kollektiivset kaitset, tugedama üleatlandilist sidet ja tagama tasakaalu, mis võimaldaks Euroopa liitlastel võtta endale suurem vastutus. Allianss peab süvendama suhteid oma partneritega ning valmistuma uute liikmete vastuvõtuks. Eelkõige peab allianss aga säilitama poliitilise tahte ja sõjalised vahendid, mis katab missioonide terve spektri.
5. Käesolev uus strateegiline kontseptsioon on alliansile teejuhiks oma tegevuskava elluviimisel. See väljendab NATO kestvat eesmärki ja olemust, olulisemaid julgeolekuülesandeid ning piiritleb uue julgeolekukeskkonna põhiomadused, täpsustab alliansi avarama julgeolekukäsitluse osised ja annab juhised sõjajõudude edasiseks kohandamiseks.

I osa – Alliansi eesmärk ja ülesanded

6. Washingtoni lepingus sätestatud NATO esmane ja püsiv eesmärk on kaitsta poliitiliste ja sõjaliste vahenditega kõigi oma liikmete vabadust ja julgeolekut. Ühistele väärtustele – demokraatia, inimõigused ja õiguse ülimume põhimõte – tuginedes on allianss alates oma loomisest püüdnud kindlustada õiglast ja püsivat rahumeelset korda Euroopas ning püüdleb edaspidi selle poole. Selle eesmärgi saavutamist võivad ohustada kriisid ja konfliktid, mis avaldavad mõju Euro-Atlandi piirkonna julgeolekule. Seega allianss mitte üksnes ei taga oma liikmete

kaitset, vaid toetab ka rahu ja stabiilsust selles piirkonnas.

7. Allianss on üleatlandilise sideme kehtastuseks, mille kaudu Põhja-Ameerika julgeolek on alaliselt seotud Euroopa omaga. See on oma liikmete ühishuvide kaitsmise nimel tehtavate ühiste jõupingutuste praktiliseks väljundiks.
8. Juhtpõhimõte, mille järgi allianss toimib, on suveräänsete riikide ühised kohustused ja vastastikune koostöö kõikide oma liikmete jagamatu julgeoleku toetamise nimel. Allianssisene solidaarsus ja ühtekuuluvus tagab igapäevase poliitilise ja sõjalise koostöö kaudu, et ükski liitlasriik ei pea esmaste julgeolekukatsumuste puhul toetuma üksnes oma riigi jõupingutustele. Võtmata oma liikmesriikidelt ära nende õigust ja kohustust iseseisvaks vastutuseks kaitsevaldkonnas, annab allianss neile võimaluse oma riiklikke julgeolekueesmärke ühiste jõupingutuste abil ellu viia.
9. Alliansi liikmete võrdne julgeolekutaju, olenemata nende eripärast või riiklike sõjaliste võimaluste erinevustest, annab panuse Euro-Atlandi piirkonna stabiilsusse. Allianss ei taotle neid eesmärke üksnes oma liikmete jaoks, vaid on kindlalt otsustanud luua soodsad tingimused tihedamaks partnerluseks, koostööks ja dialoogiks kõigiga, kes jagavad tema laiemaid poliitilisi eesmärke.
10. Olles riikide liit, mis on pühendunud Washingtoni lepingule ja Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni hartale – täidab allianss oma esmase eesmärgi saavutamiseks järgmisi põhilisi julgeolekuülesandeid:

Julgeolek – olla üks alustugi stabiilsele Euro-Atlandi julgeolekukeskkonnale, mis põhineb demokraatlike institutsioonide arendamisel ja kohustusel lahendada kõik vaidlused rahumeelsel teel, kus mitte ühelgi riigil ei oleks võimalik teist riiki hirmutada ega sundida millekski jõuga või selle kasutamisega ähvardades;

konsultatsioonid – olla vastavalt Washingtoni lepingu artiklile 4 oma liitlaste põhiline üleatlandiline foorum konsultatsioonideks mis tahes küsimustes, mis mõjutavad nende kõige tähtsamaid huve, sealhulgas liikmete julgeolekut ohustavad võimalikud arengud, ning nende ühistes huvivaldkondades tehtavate jõupingutuste koostööstamiseks;

heidutus ja kaitse – toimida vastavalt Washingtoni lepingu artiklitele 5 ja 6 heidutuse ja kaitsena mis tahes NATO liikmesriigi vastu suunatud mis tahes kallaletungiohu vastu.

Julgeoleku ja stabiilsuse tugevdamiseks Euro-Atlandi piirkonnas:

kriisiohjamine – olla Washingtoni lepingu artikli 7 kohaselt igal konkreetsel juhul eraldi ja üksmeelselt valmis toetama tõhusat konfliktiennetust ning osaleda aktiivselt kriisiohjamises, sealhulgas kriisireguleerimise operatsioonides.

partnerlus – edendada ulatuslikku partnerlust, koostööd ja dialoogi teiste Euro-Atlandi piirkonna riikidega, et suurendada läbipaistvust, vastastikust usaldust ning võimet ühistegevuseks alliansiga.

11. Oma eesmärgi ja esmatähtsaid julgeolekuülesandeid täites austab allianss edaspidigi teiste õiguspäraseid julgeolekuhuve ning püüdleb kooskõlas Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirjaga vaidluste rahumeelse lahendamise poole. Allianss edendab rahumeelseid ja sõbralikke rahvusvahelisi suhteid ning toetab demokraatlikke institutsioone. Allianss ei pea enast mitte ühegi riigi vaenlaseks.

II osa – Strateegilised perspektiivid

Arenev strateegiline keskkond

12. Allianss tegutseb pidevalt muutavas keskkonnas. Viimaste aastate arengud on olnud üldiselt positiivsed, kuid alles on jäänud ebakindlus ja ohud, mis võivad areneda teravateks kriisideks. Sellises muutavas kontekstis on alliansil alates külma sõja lõpust olnud täita oluline roll Euro-Atlandi julgeoleku tugevdamisel. Alliansi kasvav poliitiline tähtsus, laiem poliitiline ja sõjaline partnerlus, koostöö ja dialoog teiste riikidega, sealhulgas Venemaa, Ukraina ja Vahemere-dialoogi riikidega, samuti tema avatus uutele liikmetele, koostöö teiste rahvusvaheliste organisatsioonidega, ustavus konfliktiennetusele ja kriisiohjamisele, muuhulgas rahuoperatsioonide kaudu, nagu see on leidnud tõestust Balkani poolsaare sündmuste puhul – kõik see näitab alliansi otsusekindlust kujundada oma julgeolekukeskkonda ning tugevdada Euro-Atlandi piirkonna rahu ja stabiilsust.
13. Paralleelselt sellega on NATO edukalt kohanenud, et suuta veelgi rohkem tugevdada Euro-Atlandi piirkonna rahu ja stabiilsust. Sisereform on hõlmanud uut juhtimisstruktuuri, sealhulgas rahvusvaheliste eriülesandega relvajõudude (*Combined Joint Task Force, CJTF*) kontseptsiooni, ettevalmistuste tegemist võimaldamaks vägesid kiiresti alliansi missioonidele nende terve spektri ulatuses kohale toimetada, ning Euroopa julgeoleku- ja kaitseidentiteedi (*European Security and Defence Identity, ESDI*) väljakujundamist alliansi raames.
14. Ühinenud Rahvaste Organisatsioon (ÜRO), Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsioon (OSCE), Euroopa Liit (EL) ja Lääne-Euroopa Liit (WEU) on kõik andnud oma panuse Euro-Atlandi julgeolekusse ja stabiilsusesse. Üksteist vastastikku tugevdavad organisatsioonid on saanud selle julgeolekukeskkonna keskseks omaduseks.
15. ÜRO julgeolekunõukogul lasub peavastutus rahvusvahelise rahu ja julgeoleku säilitamisel ning seetõttu on tal otsustav osa Euro-Atlandi piirkonna julgeoleku ja stabiilsuse soodustamisel.
16. OSCE kui kõige laiahaardelisema liikmeskonnaga regionaalne julgeolekuorganisatsioon Euroopas, mis hõlmab ka Kanadat ja Ameerika Ühendriike, ning mis omab rahu ja stabiilsuse edendamisel otsustavat rolli, tugevdades ühisjulgeolekut ning edendades demokraatiat ja inimõigusi Euroopas. OSCE tegutseb eriti aktiivselt ennetava diplomaatia, konfliktiennetuse, kriisiohjamise ja konfliktijärgse taastamistöö valdkondades. NATO ja OSCE vahel on välja kujunenud tihe praktiline koostöö eelkõige rahvusvahelise püüdluse osas luua rahu endises Jugoslaavias.
17. Euroopa Liit on vastu võtnud tähtsaid otsuseid ning hoogustanud veelgi oma julgeoleku- ja kaitsemõõtmte tugevdamise püüdlusi. Sellel protsessil on positiivne mõju kogu alliansi jaoks ning sellesse tuleks NATO ja WEU poolt väljatöötatud korras kaasata kõik Euroopa liitlased. Ühise välis- ja julgeolekupoliitika (*common foreign and security policy, CFSP*) edasiarendamine hõlmab ühise kaitsepoliitika edasist sätestamist. Kaitsepoliitika nagu see on eesmärgiks seatud Amsterdami lepingus, ühtib Washingtoni lepingu raames sisse seatud ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitikaga. Selles kontekstis võetavate tähtsate meetmete hulgas on WEU Petersbergi ülesannete kaasamine Euroopa Liidu lepingusse ning tihedamate institutsioonidevaheliste sidemete arendamine WEU-ga.
18. Vastavalt 1994. aasta tippkohtumise deklaratsioonile, mida taaskinnitati Berliinis 1996. aastal, toetab allianss täielikult Euroopa julgeoleku- ja kaitseidentiteedi väljakujundamist alliansi raames, muutes oma vahendid kättesaadavaks WEU poolt juhitavate operatsioonide jaoks. Selleks on allianss ja WEU välja arendanud tihedad sidemed ning kindlaks määranud Berliini kokkulepete kohaselt ESDI võtmelemendid. Kindlustamaks rahu ja stabiilsust Euroopas ja ka kaugemal, tugevdavad Euroopa liitlased oma tegutsemisvõimet ja sealhulgas oma sõjalisi võimekusi. Euroopa liitlaste vastutus- ja tegutsemisvõime suurenemine julgeoleku ja kaitse osas parandab alliansi julgeolekukeskkonda.

19. Stabiilsus, läbipaistvus, ennustatavus, relvastuse madalam tase ning samuti kontrollimeetmed, mida võivad pakkuda relvastuskontrolli ja massihävitusrelvade levikut tõkestavad lepped, toetavad NATO poliitilisi ja sõjalisi jõupingutusi oma strateegiliste eesmärkide saavutamisel. Liitlased on mänginud suurt rolli selles valdkonnas saavutatud olulises edasiminekus. Nende tulemuste hulgas on kindlam stabiilsus, mis on kujunenud tänu Euroopa tavarelvastuse lepingule, START-lepingutega ette nähtud tuumarelvastuse suur kärpimine, tuumakatsetuste keelustamise lepingule allakirjutamine, tuumarelva leviku tõkestamise lepingu tähtajatu ja tingimusteta laiendamine, Valgevene, Kasahstani ja Ukraina kui tuumavabade riikide ühinemine sellega ning keemiarelvade konventsiooni jõustumine. Ottawa konventsioon maamiinide keelustamiseks ja muud niisugused lepingud aitavad suurel määral kaasa inimeste kannatuste leevendamisele. Edasisteks edusammudeks tavarelvastuse ning tuuma-, keemia- ja bioloogiliste relvade kontrollimise osas on häid väljavaateid.

Julgeolekualased väljakutsed ja ohud

20. Hoolimata positiivsetest muutustest strateegilises keskkonnas ja sellest, et laiaulatuslik konventsionaalne alliansi vastu suunatud kallaletung on väga ebatõenäoline, on olemas võimalus, et selline oht võib edaspidi tekkida. Alliansi julgeolek jääb sõltuma paljudest sõjalistest ja mittedõjalistest ohtudest, mis on mitmesuunalised ja sageli ettenägematud. Need ohud on näiteks eba-kindlus ja ebastabiilsus Euro-Atlandi piirkonnas ja selle ümber ning piirkondlike kriiside võimalus alliansi äärealadel, mis võivad kiiresti edasi areneda. Mõned Euro-Atlandi piirkonna ja selle lähiümbruse riigid on silmitsi suurte majanduslike, sotsiaalsete ja poliitiliste raskustega. Rahvuslik ja usuline rivaalitsemine, territoriaalsed vaidlused, ebapiisavad või ebaõnnestunud reformikatsed, inimõiguste rikkumised ja riikide lagunemine võivad olla kohaliku ja isegi piirkondliku ebastabiilsuse põhjuseks. Sellest tulenevad pinged võivad põhjustada Euro-Atlandi piirkonna stabiilsust mõjutavaid kriise, inimeste kannatusi ja rel-

vastatud konflikte. Sellised konfliktid võivad naaberriikidesse, kaasa arvatud NATO liikmesriikidesse, levides või muul viisil mõjutada alliansi ning samuti teiste riikide julgeolekut.

21. Võimsate tuumajõudude olemasolu väljaspool allianssi on samuti oluline tegur, millega allianss peab Euro-Atlandi piirkonnas julgeoleku ja stabiilsuse säilitamisel arvestama.

22. Endiselt on tõsiseks mureks tuuma-, bioloogiliste ja keemiarelvade ning nende tarnimisvõimaluste levik. Vaatamata tervitatavatele edusammudele rahvusvaheliste tuuma-, bioloogiliste ja keemiarelvade levikut tõkestavate meetmete tugevdamisel jäävad alles selliste relvade levikuga seotud suuremad ohud. Allianss tunnistab, et tuuma-, bioloogilised ja keemiarelvad võivad levida hoolimata selle vastu suunatud jõupingutustest ning olla otseseks sõjaliseks ohuks alliansi liikmesriikide elanikele, territooriumidele ja vägedele. Mõned riigid, sealhulgas riigid, mis asuvad NATO äärealadel ja teistes piirkondades, müüvad või ostavad või püüavad osta tuuma-, bioloogilisi ja keemiarelvi ja nende kohale toimetamise vahendeid. Vahendid ja tehnoloogiad, mida võidakse kasutada selliste massihävitusrelvade ja nende kohale toimetamise vahendite ehitamiseks, on muutumas üha tavalisemaks, samal ajal on endiselt keeruline nende materjalide ja oskusteabega ebaseadusliku kauplemise kindlakstegemine ja ennetamine. Ka mitteriiklikud organisatsioonid on näidanud enda võimekust mõnda kõnealustest relvadest ehitada ja kasutada.

23. Relvade tootmistehnoloogia levik kogu maailmas võib suurendada moodsa sõjalise võimekuse kättesaadavust, andes vaenlastele võimaluse osta võimsaid õhu-, maa- ja mereründening-kaitseüsteeme, tiibrakette ja muid moodsaid relvi. Peale selle võivad vaenulikud riigid ja mitteriiklikud organisatsioonid püüda ära kasutada alliansi üha kasvavat toetust infosüsteemidele, korraldades inforündeid, mille eesmärgiks on selliste süsteemide kahjustamine. Nad võivad üritada kasutada niisuguseid strateegiaid, et vastata NATO ülekaalule tavarelvastuse osas.

24. Mis tahes liitlase territooriumi ja mis tahes suunast tabav relvastatud rünnak jääb Washingtoni lepingu artiklite 5 ja 6 kohaldamisalasse. Samas peab alliansi julgeolekut käsitlema ülemaailmses kontekstis. Alliansi julgeolekuhuve võivad mõjutada muud, ulatuslikumatki laadi ohud, sealhulgas terroriaktid, sabotaažid ja organiseeritud kuritegevus ning elutegevuseks vajalike ressursside voogude katkestamine. Suure hulga inimete kontrollimatu liikumine eelkõige relvastatud konfliktide tagajärjel võib samuti põhjustada probleeme alliansi julgeolekule ja stabiilsusele. Alliansis on meetmeid konsultatsioonideks liitlaste hulgas Washingtoni lepingu artikli 4 järgi ning vajaduse korral oma püüdluste, sealhulgas niisugustele ohtudele vastamise, kooskõlastamiseks.

III osa – Julgeolekukäsitlus 21. sajandil

25. Allianss käsitleb julgeolekut laiemalt, tunnistades keskse kaitse-dimensiooni kõrval ka poliitiliste, majanduslike, sotsiaalsete ja keskkonnakaitseliste tegurite tähtsust. Niisugune laialdane käsitlus loob alliansile aluse oma esmatähtsate julgeolekuülesannete tõhusaks täitmiseks, samuti üha suurenevate jõupingutuste jaoks edendada edukalt koostööd teiste Euroopa ja Euro-Atlandi organisatsioonidega ning Ühinenud Rahvaste Organisatsiooniga. Meie kollektiivne eesmärk on luua Euroopa julgeolekuarhitektuur, milles alliansi panus Euro-Atlandi piirkonna julgeoleku ja stabiilsuse tugevdamisele ning teiste kõnealuste rahvusvaheliste organisatsioonide panused täiendavad ja tõhustavad üksteist nii Euro-Atlandi piirkonna riikide vaheliste suhete süvendamisel kui ka kriiside ohjamisel. NATO jääb oma liitlaste põhiliseks konsultatsioonifoorumiks, samuti foorumiks, kus Washingtoni lepingu kohaselt lepitakse kokku tema liikmete julgeoleku ja kaitsekohustuste põhimõtetes.
26. Allianss püüab säilitada rahu ja tugevdada Euro-Atlandi piirkonna julgeolekut ja stabiilsust järgmiselt: säilitades üle-atlandilist sidet; ülal pidades tõhusaid sõjajõudusid, millest piisab heidutuseks ja kaitseks ning oma missioonide terve

spektri täitmiseks; arendades Euroopa julgeoleku- ja kaitse-identiteeti alliansi raames; üldise suutlikkusega olla kriiside ohjamisel edukas; oma jätkuva avatusega uutele liikmetele; ning püüeldes osana oma Euro-Atlandi piirkonna julgeoleku ühisest käsitlusest jätkuvalt partnerluse, koostöö ja dialoogi poole muude riikidega, sealhulgas relvastuskontrolli ja desarmeerimise valdkonnas.

Üleatlandiline side

27. NATO on pühendunud kindlale ja dünaamilisele partnerlusele Euroopa ja Põhja-Ameerika vahel, mis toetab nende ühiseid väärtushinnanguid ja huve. Euroopa ja Põhja-Ameerika julgeolek on lahutamatud. Seega põhineb alliansi usaldusväärsus ning Euro-Atlandi piirkonna julgeolek ja stabiilsus alliansi seotusel hädavajaliku üleatlandilise sideme ja ühiskaitsega.

Alliansi relvajõudude ülalpidamine

28. Piisava sõjalise võimekuse ja selge valmisoleku säilitamine tegetsemaks koos ühiskaitse nimel on edaspidigi alliansi julgeolekueesmärkide hulgas kesksel kohal. Nimetatud võimekus koos poliitilise solidaarsusega jääb keskmeks alliansi võimele vältida mis tahes surveavalduse või hirmutamise katset ning tagada, et alliansi vastu suunatud sõjalist kallale tungi ei ole mitte kunagi võimalik tajuda võimalusena, millel oleks mingitki väljavaadet edu saavutamiseks.
29. Mistahes ennustatavates olukordades efektiivsed sõjalised võimekused on aluseks ka alliansi võimele aidata kaasa konfliktiennetusele ja kriisiohjamisele artikli 5 kohaldamisalast välja jäävate kriisireguleerimise operatsioonide kaudu. Need missioonid võivad olla väga nõudlikud ning muuta eriliselt väärtuslikuks sellised artikli 5 situatsioonides esmatähtsad poliitilised ja sõjalised omadused, nagu ühtsus, mitmerahvuseline väljaõpe ja põhjalik eelplaneerimine. Sellest tulenevalt, kuigi seal võivad ilmnedä erilised nõuded, tegeldakse nendega alliansi ühiste protseduuride ja struktuuri alusel.

Euroopa julgeoleku- ja kaitseidentiteet

30. Allianss, mis on oma liikmete ühiskaitse alus ja mille kaudu võimaluse korral püüeldakse alati ühiste julgeolekueesmärkide poole, jääb kindlaks tasakaalustatud ja dünaamilisele üleatlantilisele partnerlusele. Euroopa liitlased on teinud otsuseid, mis võimaldavad neil endale võtta julgeoleku- ja kaitsevaldkonnas suuremaid ülesandeid, et tugevdada Euro-Atlandi piirkonnas rahu ja stabiilsust, seega kõigi liitlaste julgeolekut. Berliinis 1996. aastal ja ka hiljem tehtud alliansi otsuste põhjal jätkatakse Euroopa julgeoleku- ja kaitseidentiteedi väljakujundamist NATO raames. See protsess nõuab tihedat koostööd NATO ja WEU vahel ning vajaduse korral ka Euroopa Liiduga. See annab kõigile Euroopa liitlastele võimaluse toetada sidusamalt ja tõhusamalt alliansi missioone ja tegevust, väljendades meie ühiseid kohustusi – see tugevdab üleatlantilist sidet; see aitab Euroopa liitlastel tegutseda vajaduse korral iseseisvalt ja vastavalt nõuetele tagada alliansi valmisolek igal üksikul juhul eraldi ning konsensuslikult, muutes oma vahendid ja võimekused kättesaadavaks operatsioonide jaoks, milles allianss ei osale sõjaliselt, WEU või muul viisil kooskõlastatud poliitilise kontrolli ja strateegilise juhtimise all, arvestades kõigi liitlaste täieliku osavõtuga, kui need peaksid selle kasuks otsustama.

Konfliktiennetus ja kriisiohjamine

31. Teostades rahu säilitamise, sõja vältimise ning julgeoleku- ja stabiilsuspoliitikat ning kooskõlas oma esmatähtsate julgeolekuülesannetega, püüab NATO koostöös teiste organisatsioonidega ennetada konflikte ning aidata kriiside tekkimisel kaasa nende tõhusale ohjeldamisele rahvusvahelise õiguse kohaselt, sealhulgas arvestades võimalust viia läbi artikli 5 kohaldamisalast välja jäävaid kriisireguleerimise operatsioone. Alliansi valmisolek niisugusteks operatsioonideks toetab stabiilsuse tugevdamise ja laiendamise laiaulatuslikumat eesmärki ning toimub sageli NATO partnerite osavõtul. NATO peab jätkuvalt silmas Brüsselis 1994. aastal tehtud ettepanekut toetada igal

üksikul juhul eraldi ja enda poolt kehtestatud korras ning ÜRO Julgeolekunõukogu volitusel või OSCE vastutusel rahuvalve- ja muid operatsioone, kaasaarvatud muutes kättesaadavaks alliansi vahendid ja oskused. Sellega seoses peab NATO silmas ka oma järgnevaid otsuseid kriisireguleerimise operatsioonide osas Balkani poolsaarel. Alliansi solidaarsuse ja ühtsuse häda vajalikkust arvestades jääb mis tahes sellises operatsioonis või missioonis osalemine liikmesriikide otsustada kooskõlas oma riigi põhiseadusega.

32. NATO kasutab täiel määral partnerlust, koostööd ja dialoogi ning oma sidemeid teiste organisatsioonidega, et aidata kaasa kriiside ennetamisele ja nende tekkimise korral nende ohjeldamisele võimalikult varajases staadiumis. Ühtne kriisiohjamiskäsitlus, nagu mis tahes alliansipoolne jõu kasutamine, näeb ette, et alliansi poliitiline juhtkond valib välja ja kooskõlastab nii poliitilised kui ka sõjalised meetmed ning rakendab kõikides etappides ranget poliitilist kontrolli.

Partnerlus, koostöö ja dialoog

33. Tänu sellele, et allianss püüdleb aktiivselt partnerluse, koostöö ja dialoogi poole, avaldab ta positiivset mõju julgeoleku ja stabiilsuse edendamisele kogu Euro-Atlandi piirkonnas. Läbi ulatuslikkuse ja avatuse püüab allianss säilitada rahu, toetada ja edendada demokraatiat, soodustada heaolu ja progressi ning edendada tõelist partnerlust kõigi Euro-Atlandi piirkonna demokraatlike riikide vahel. Selle püüdluse eesmärk on tõhusada kõikide julgeolekut, see ei välista mitte kedagi ning aitab üle saada erimeelsustest ja lahkarvamustest, mis võivad viia ebastabiilsuse ja konfliktideni.

34. Euro-Atlandi Partnerlusnõukogu (EAPC) jääb NATO ja tema partnerite koostöö kõikide aspektide tähtsaimaks raamiks. EAPC pakub laiendatud poliitilist dimensiooni nii konsultatsiooniks kui ka koostöök. EAPC-i konsultatsioonid suurendavad liikmetevahelist läbipaistvust ja usaldust julgeolekuküsimustes, soodustavad konfliktiennetust ja kriisiohjamist ning arendavad

- praktilist koostööd, muuhulgas tsiviilhädaolukordadele reageerimise planeerimisel ning teadus- ja keskkonnaküsimustes.
35. Programm "Partnerlus rahu nimel" on esmatähtis mehhanism alliansi ja tema partnerite vaheliste praktiliste julgeolekusidemete loomisel ning partnerite ja NATO vahelise koostegutsemisvõime tõhustamiseks. Üksikasjalikes programmides, mis arvestavad iga partneri võimeid ja huve, teevad liitlased ja partnerid koostööd, läbipaistvuse suurendamiseks riigikaitse planeerimisel ja eelarve koostamisel, demokraatliku kontrolli osas kaitsejõudude üle, valmisolekus tsiviilkatastroofideks ja muudeks eriolukordadeks ning välja arendades koostöövõimet kaasa arvatud NATO poolt juhitavates rahuoperatsioonides. Allianss on pühendunud partnerite rolli suurendamisele rahupartnerlusprogrammi otsustusprotsessis ning rahupartnerlusprogrammi teovõime suurendamisele. NATO on võtnud endale kohustuse konsulteerida iga rahupartneriga, kui partner tajub otsest ohtu oma territoriaalsele terviklikkusele, poliitilisele sõltumatusele või julgeolekule.
36. Venemaa mängib Euro-Atlandi piirkonnas ainulaadset rolli. NATO ja Venemaa Föderatsiooni vastastikuste suhete, koostöö ja julgeoleku põhiakti raames on NATO ja Venemaa võtnud endale kohustuse arendada oma suhteid ühiste huvide, kahepoolsuse ja läbipaistvuse alusel, et saavutada Euro-Atlandi piirkonnas kestev ja üleüldine rahu, mis põhineb demokraatia ja ühise julgeoleku põhimõtetel. NATO ja Venemaa on kokku leppinud, et nad annavad oma ühisele kohustusele ehitada üles stabiilne, rahumeelne ja jagamatu Euroopa konkreetse sisu. NATO ja Venemaa tugev, stabiilne ja kestev partnerlus on oluline püsiva stabiilsuse saavutamiseks Euro-Atlandi piirkonnas.
37. Ukrainal on Euro-Atlandi julgeolekukeskkonnas eriline koht ning see riik on stabiilsuse ja ühiste demokraatlike väärtushinnangute edendamisel hinnatud partner. NATO on kindlalt otsustanud tugevdada edaspidigi NATO-Ukraina eripartnerlusharta alusel oma eripartnerlust Ukrainaga, kaasa arvatud poliitilised konsultatsioonid ühishuvi pälvinud küsimustes ja laiaulatuslik praktiline koostöö. Allianss toetab edaspidigi Uk-

raina suveräänsust ja sõltumatust, territoriaalset terviklikkust, demokraatlikku arengut, majandustõusu ja Ukraina kui tuumavaba riigi staatust, mis kõik on Kesk- ja Ida-Euroopa ning kogu Euroopa stabiilsuse ja julgeoleku võtmetegurid.

38. Vahemere piirkond pakub alliansile erilist huvi. Euroopa julgeolek on tihedalt seotud Vahemere piirkonna julgeoleku ja stabiilsusega. NATO Vahemere-dialoog on NATO ühise julgeolekukäsitluse lahutamatu osa. See raamib usaldusloomet, edendab läbipaistvust ja koostööd piirkonnas ning tõhustab muid rahvusvahelisi jõupingutusi, nagu ka muud rahvusvahelised püüdlused tõhustavad seda dialoogi. Allianss on pühendunud dialoogi poliitiliste, tsiviil- ja sõjaliste aspektide järk-järgulisele väljaarendamisele, saavutamaks tihedam koostöö selle dialoogi partnerriikidega ja neid sellesse aktiivsemalt kaasata.

Laienemine

39. Washingtoni lepingu artikli 10 kohaselt jääb allianss avatuks uutele liikmetele. Allianss kavatses eelolevatel aastatel esitada täiendavad kutsed riikidele, kes on valmis ja võimelised täitma liikmelisusest tulenevaid vastutusi ja kohuseid ning, kui NATO tuvastab, et nende riikide vastuvõtmine teenib alliansi üldisi poliitilisi ja strateegilisi huve, tugevdab organisatsiooni tõhusust ja ühtsust ning kindlustab Euroopa üldist julgeolekut ja stabiilsust. Selleks on NATO koostanud tegevusprogrammi, mis peab laiemate suhete raames abistama liikmeks pürgivaid riike nende ettevalmistustes võimalikuks tulevaseks liitumiseks. Ei välistata ühtki Euroopa demokraatlikku riiki, mille vastuvõtmine on kooskõlas lepingu eesmärkidega.

Relvastuskontroll, desarmeerimine ja massihävitusrelvade leviku tõkestamine

40. Alliansi relvastuskontrolli, desarmeerimise ja massihävitusrelvade leviku tõkestamise toetamise poliitika mängib alliansi julgeolekueesmärkide saavutamisel edaspidigi suurt rolli. Liitlased püüavad tugevdada julgeolekut ja stabiilsust võima-

likult väheste jõududega, mis võimaldavad neid jõudusid anda ühiskaitseks ja täita kõigi oma missioonide tervet spektrit. Alliansi avara julgeolekukäsitluse tähtsaks osaks jääb ka edaspidi tagada, et kaitse ja relvastuskontrolli, desarmeerimise ja massihävitusrelvade leviku tõkestamise eesmärgid on üksteisega kooskõlas. Allianss aitab ka tulevikus aktiivselt kaasa relvastuskontrolli, desarmeerimise ja massihävitusrelvade leviku tõkestamist käsitlevate lepete väljatöötamisele ning usaldust ja julgeolekut loovatele meetmetele. Liitlased võtavad tõsiselt oma erirolli laiaulatuslikuma, põhjalikuma ja kontrollitava rahvusvahelise relvastuskontrolli- ja desarmeerimisprotsessi edendamisel. Allianss tõhustab oma poliitilisi jõupingutusi, et vähendada ohte, mis tulenevad massihävitusrelvade ja nende kohtlemise vahendite levikust. Alliansi ja tema liikmete põhiline eesmärk massihävitusrelvade leviku tõkestamisel on eelkõige vältida massihävitusrelvade levikut või nende leviku korral takistada seda diplomaatiliste vahendite abil. Allianss peab väga tähtsaks Euroopa tavarelvastuse lepingu kui Euro-Atlandi piirkonna stabiilsuse tagamise olulise osa edasikehtimist ja selle täielikku rakendamist kõigi lepinguosaliste poolt.

IV osa – Juhised alliansi vägedele

Alliansi strateegia põhimõtted

41. Allianss peab ülal relvajõudusid, mis on vajalikud NATO missioonide terve spektri täitmiseks. Liitlaste solidaarsuse ja strateegilise ühtsuse põhimõtted on ülimad kõigi liitlasmissioonide suhtes. Liitlasväed peavad tagama NATO sõjalise tõhususe ja tegevusvabaduse. Liitlaste julgeolek on jagamatu: kui rünnatakse üht, siis rünnatakse kõiki. Washingtoni lepingu artikli 5 järgi ettenähtud ühiskaitse osas peavad alliansi ühiseväed olema võimalised vältima mis tahes võimalikku kallaletungi alliansi vastu või rünnaku toimumise korral peatama kallaletungija edasilükkumise, niipea kui võimalik ning tagama oma liikmesriikide poliitilise sõltumatuse ja territoriaalse terviklikkuse. Samuti peavad nad olema valmis panustama konfliktiennetusse ja viima läbi artikli 5

kohaldamisalast välja jäävaid kriisiohjamisoperatsioone. Alliansi vägedel on oluline osa koostöö ja mõistmise edendamisel partnerite ja teiste riikidega, eelkõige aidates partneritel valmistuda võimalikuks osalemiseks NATO poolt juhitud rahuoperatsioonides. Nõnda aitavad nad kaasa rahu säilitamisele, alliansi liikmete ühiste julgeolekuhuvide kaitsmisele ning julgeoleku ja stabiilsuse säilitamisele Euro-Atlandi piirkonnas.

Heidutades tuuma-, bioloogiliste ja keemiarelvade kasutamist, panustavad nad alliansi püüdlustesse, mille eesmärk on vältida selliste relvade ja nende kohtlemise vahendite levikut.

42. Alliansi eesmärkide saavutamine sõltub olulisel määral ühiskaitse rollide, ohtude, ülesannete, samuti tulu õiglasest jagamisest. Ameerika Ühendriikide tava- ja tuumajõudude paiknemine Euroopas on endiselt tähtis Euroopa julgeoleku jaoks, mis on lahutamatu seotud Põhja-Ameerika julgeolekuga. Põhja-Ameerika liitlased panustavad alliansi selle missioonide jaoks käepäraste relvajõududega, nende laiaulatusliku panusega rahvusvahelisse rahu- ja julgeolekusse ning pakkudes ainulaadseid väljaõppe vahendeid Põhja-Ameerika mandril. Ka Euroopa liitlased osutavad mitmekülgset ja märkimisväärset panust. Sedavõrd, kuidas edeneb alliansi raames ESDI väljakujundamine, tõhustavad Euroopa liitlased edaspidi oma panust ühiskaitseks ning rahvusvahelisse rahu- ja stabiilsusse, sealhulgas mitmerahvuseliste väeüksustega.

43. Alliansi ühiste kaitsejõupingutuste põhimõtet kehastavad praktilised korraldused, mis võimaldavad liitlastel nautida ühiskaitse esmaseid poliitilisi, sõjalisi ja ressursilisi eeliseid ning välditakse kaitsepoliitika taasriigistamist, võtmata seejuures liitlastelt ära nende suveräänsust. Need korraldused annavad NATO jõududele ka võimaluse viia läbi artikli 5 kohaldamisalast välja jäävaid kriisiohjamisoperatsioone ning moodustavad vajaliku eeltingimuse alliansi ühtsele reaktsioonile kõikvõimalikes ettenägematutes olukordades. Need põhinevad konsultatsioonimehhanismil, integreeritud sõjalisel struktuuril ja koostöölepetel. Neid iseloomustab vägede ühine planeerimine; ühine

rahastamine; ühine sõjaline planeerimine; mitmerahvuselised väeüksused, peakorterid ja juhtimiskord; integreeritud õhukaitsesüsteem; liitlaste rollide ja ülesannete tasakaal; vajaduse korral vägede paigutamine ja saatmine väljapoole koduterritooriumi; kriisiohjamismeetmed, sealhulgas planeerimine kriisiohjamiseks abivägede saatmiseks; ühised standardid ja ühine kord varustuse, väljaõppe ja logistika osas; vajaduse korral kõiki väeliike hõlmavad ja ühendatud doktriinid ja õppused ning koostöö infrastruktuuri, relvastuse ja logistika alal. NATO partnerite kaasamine niisugustesse mehhanismidesse või niisuguste lepete väljatöötamine nende jaoks asjakohastes valdkondades aitab samuti tõhustada Euro-Atlandi julgeolekuküsimustes tehtavat koostööd ja ühispingutusi.

44. Mitmerahvuseline rahastamine, sealhulgas NATO sõjalise eelarve ja julgeolekuinvesteeringute programmi kaudu, mängib vajalike vahendite omandamisel ja säilitamisel edaspidigi tähtsat rolli. Ressursside haldamisel tuleks juhinduda alliansi muutuvatest sõjalistest nõuetest.
45. Allianss toetab ESDI edasist väljakujundamist alliansi raames, sealhulgas olles valmis andma oma vahendeid ja võimekusi kas WEU või vastavalt kokkuleppele mõne teise poliitilise kontrolli ja strateegilise juhtimise all korraldatavate operatsioonide käsutusse.
46. Et kaitsta rahu ja vältida sõda või mis tahes surve avaldamist, säilitab allianss lähemas tulevikus asjakohases vahekorras, kuigi vähimal piisaval tasemel Euroopas baseeruvad ja kaasajastatavad tuuma- ja tavaväed. Võttes arvesse alliansi ette kerkivate riskide mitmekesisust, peab ta säilitama väed, mida on vaja usutava heidutuse tagamiseks ning tavarelvastuse abil antavate vastulöökidete võimaluste pakkumiseks. Paraku ei suuda alliansi tavajõud üksi usutavat heidutust tagada. Tuumarelv on ainulaadne panus muutes alliansi vastu toime pandava agressiooni vastuvõetamatult kulukaks. Seega on tuumarelv rahu säilitamiseks endiselt tähtis.

Alliansi vägede korraldus

Alliansi relvajõudude missioonid

47. Alliansi relvajõudude esmane ülesanne on kaitsta rahu ning tagada oma liikmesriikide territoriaalne terviklikkus, poliitiline sõltumatus ja julgeolek. Alliansi väed peavad seepärast olema suutelised tõhusaks heidutuseks ja kaitseks, säilitama või taastama liitlasriikide territoriaalset terviklikkust ning konflikti korral sõja kiiresti lõpetama, sundides kallaletungijat ümber otsustama, oma rünnakut peatama ja taganema. NATO jõud peavad säilitama oma võime ühiskaitseks samas tõhusalt läbi viies artikli 5 kohaldamisalast välja jäävaid kriisireguleerimise operatsioone.
48. Euro-Atlandi piirkonna julgeoleku ja stabiilsuse säilitamine on võtmetähtsusega. Alliansi ja selle vägede tähtis eesmärk on ohtude vältimine, tegeldes võimalike kriisidega võimalikult varajases staadiumis. Kriiside korral, mis ohustavad Euro-Atlandi stabiilsust ja võivad mõjutada alliansi liikmete julgeolekut, võib alliansi vägesid kriisireguleerimise operatsioonide läbiviimiseks vaja minna. Samuti võidakse neid vajada rahvusvahelise rahu ja julgeoleku säilitamisele kaasa aitamiseks, korraldades operatsioone teiste rahvusvaheliste organisatsioonide toetuseks, täiendades ja tõhustades poliitilist tegevust avara julgeolekukäsitlusega.
49. Alliansi vägedel tuleb sõjaliste operatsioonide abil kriisiohjamisele kaasa aidates tegemist teha suure hulga omavahel põimunud eriilmeliste tegijate, ohtude, olukordade ja vajadustega, kaasa arvatud humanitaarhädalukorrad. Mõni artikli 5 kohaldamisalast välja jääv kriisiohjamisoperatsioon võib olla sama nõudlik kui mõni ühiskaitsemisioon. Hea väljaõppega ja hästi varustatud, piisava valmisolekutaseme ja isikkoosseisuga väed, mis on valmis tegutsema kõikvõimalikes ettenägematutes olukordades, samuti asjakohased tugistruktuurid, planeerimine, juhtimine ja kontroll mängivad tõhusa sõjalise kaasabi osutamisel kesket rolli. Allianss peab olema valmis toetama eraldatavate, kuid mitte lahutatud võimekuste abil operatioo-

ne, mida korraldatakse kas WEU või mõne muu kokku lepitud organisatsiooni poliitilise kontrolli ja strateegilise juhtimise all. Partnerite ja teiste NATO-välise riikide võimalik osalemine NATO poolt juhitavates operatsioonides, samuti võimalikud operatsioonid koos Venemaaga, võivad samuti olla väärtuslikud aitamaks NATO-l reguleerida Euro-Atlandi julgeolekut mõjutavaid kriise.

50. Alliansi relvajõud aitavad kaasa kogu Euro-Atlandi piirkonna stabiilsuse edendamisele, osaledes sõjavägede vahelistes ottesuhetes ning rahupartnerlusprogrammi raames toimuvates koostööritustes ja õppustes, samuti üritustel ja õppustel, mida korraldatakse NATO suhete süvendamiseks Venemaa, Ukraina ja Vahemere-dialoogi riikidega. Nad soodustavad stabiilsust ja arusaamist, osaledes usaldust loovas tegevuses, sealhulgas igasuguses läbipaistvust tõhustavas ja suhtlust parandavas tegevuses, samuti relvastuskontrollilepete täitmise kontrollimises ja humanitaarses demineerimises. Võtmetähtsusega konsultatsiooni- ja koostöövaldkonnad, võivad muuhulgas olla järgmised: väljaõpe ja õppused, koostegutsemisvõime, tsiviil-militaarsuhted, kontseptsioonide ja doktriinide väljaarendamine, kaitseplaneerimine, kriisiohjamine, massihävitusrelvade leviku küsimused, relvastuskoostöö ning samuti osalemine sõjalises planeerimises ja operatsioonide teostamises.

Alliansi väekorralduse arengukava

51. Selleks, et täita alliansi esmatähtsaid julgeolekuülesandeid ja viia ellu oma strateegia põhimõtteid, tuleb alliansi vägesid edaspidigi kohandada, et nad oleksid valmis tõhusalt täitma kõiki alliansi missioone ja astuma vastu tulevikukatsumustele. Alliansi väekorraldus, mille aluseks on eri riikide kaitsestruktuuride isikkoosseisud, vastab järgmistes punktides esitatud arenduskavale.
52. Alliansi relvajõudude suurus, valmisolek, kättesaadavus ja positsioonidele paigutamine on kooskõlas alliansi seotusega ühiskaitse ning kriisireguleerimise operatsioonide läbiviimisega,

mille etteteatamise tähtaeg on mõnikord lühike ja mis toimuvad väljaspool koduväeosi, sealhulgas väljaspool liitlaste territooriumi. Alliansi vägede tunnused on kooskõlas ka asjaomaste relvastuskontrollilepete sätetega. Alliansi vägedel peab olema piisavalt suur isikkoosseis ja kaitsevõime, et tõrjuda tagasi ja anda vastulöökk mis tahes kallaletungile, mis on suunatud liitlase vastu. Nad peavad olema võimelised ühiselt tegutsema ning neil peavad olema asjakohased doktriinid ja tehnika. Neid tuleb hoida nõutaval valmisoleku ja positsioonidele paigutatavuse tasemel ning nad peavad suutma saavutada sõjalist edu väga paljudes komplekssetes ühis- ja ühendoperatsioonides, millesse võivad olla kaasatud ka partnerid ja muud NATO-välised riigid.

53. See tähendab eelkõige järgmist:

- liitlasvägede kogusuurus hoitakse niisugusel võimalikult madalal tasemel, mis on kooskõlas ühiskaitse- ja teiste alliansi missioonidele esitatavate nõuetega; nende valmisolekutase on asjakohane ja astmeline;
- vägede geograafiline jaotus rahuajal tagab piisavate relvajõudude kohaloleku kogu alliansi territooriumil, see hõlmab vägede jaotamist väeosadeks ja paigutamist väljapoole koduterritooriumi ja -akvatooriumi ning vajaduse korral vägede ümberpaigutamist. Seejuures tuleb arvestada piirkondlikke ja eelkõige geostrateegilisi kaalutlusi, sest NATO äärealadel esineva ebastabiilsuse tõttu võivad tekkida kriisid või konfliktid, mis nõuavad alliansilt kiiret sõjalist vastust;
- NATO juhtimisstruktuur suudab juhtida ja kontrollida kõiki alliansi sõjalisi missioone, sealhulgas mobiilsetest, ühend- ja ühispeakorteritest, eelkõige aga CJTF-ide peakorteritest, et anda käsk mitmerahvuselistele ja segavägedele ning neid kontrollida. Samuti suudab NATO juhtimisstruktuur toetada operatsioone, mida korraldatakse WEU või mõne muu kokku lepitud organisatsiooni poliitilise kontrolli ja strateegilise juhtimise all, aidates sellega kaasa ESDI väljakujundamisele alliansi raames,

ning viia läbi NATO poolt juhitavaid, artikli 5 kohaldamisalast väljajäevaid kriisireguleerimise operatsioone, milles võivad osaleda partnerid ja ka teised riigid;

- d. allianss nõuab üleüldse nii lähemas kui ka kaugemas perspektiivis kõigi oma missioonide jaoks olulisi sõjalisi võimekusi, näiteks operatsioonides tõhusalt osalemise võimekus, lahinguvalmidus ja mobiilsus, vägede ellujäämise ja infrastruktuuri püsijäämise võimekus ning logistikat ja vägede rotatsiooni hõlmav vastupanuvõime. Et neid võimeid mitmerahvuseliste operatsioonide jaoks täielikult välja arendada, selleks on vaja koostegutsemisvõimet, arvestades sealhulgas inimteureid, kasutada asjakohast moodsat tehnoloogiat, säilitada teabe ülimus sõjalistes operatsioonides, samuti kõrge kvalifikatsiooniga ja laiaulatuslike oskustega isikkoosseis. Piisav võimekus juhtimises, kontrollimises ja sides, samuti luures ja järelevalves on sõjalise võimsuse tugevdamise vahendiks;
- e. piiratud, kuid sõjaliselt oluline osa maa-, õhu- ja merevägesid on igal ajal valmis reageerima nii kiiresti kui vaja suurele hulgale sündmustele, sealhulgas äkkrünnakule mis tahes liitlase vastu. Suurem hulk asjakohasel valmisolekutasemel väeelemente on valmis vastu pidama pikemates operatsioonides kas alliansi territooriumil või väljaspool seda, sealhulgas lahingutegevusse rakendatud vägede rotatsiooni kaudu. Kokkuvõttes peavad need väed olema piisavalt kvaliteetsed, suured ning tegutsemisvalmis, et toetada heidutust ja alliansi vastu suunatud piiratud rünnakute tagasilöömist;
- f. allianss peab vägede tõhustamise, reservvägede mobiliseerimise või vajaduse korral vägede taasmoodustamise teel olema võimeline suuremate vägede moodustamiseks, et vastata mis tahes suurematele julgeolekukeskkonna muutustele, samuti eriolukordadele. See võime peab olema kooskõlas alliansi julgeolekut ähvardavate võimalike

ohtudega, sealhulgas võimalikud pikaajalised sündmused. Seejuures tuleb arvestada võimalusega, et alliansi äärealadel asuvate relvajõudude tegutsemisvalmidus ja -võime suurenevad märgatavalt. Tulevikus on endiselt väga tähtis ka oskus õigel ajal nii Euroopas ja Põhja-Ameerikas paiknevaid kui ka sealt tulevaid vägesid tugevdada ja taasvarustada, millest tuleneb vajadus suurema lahinguvalmiduse, mobiilsuse ja paindlikkuse järele;

- g. asjakohaseid väestruktuure ja -korda, sealhulgas selliseid struktuure ja sellist korda, mille kaudu saaks vägesid kiiresti ja valikuliselt moodustada, positsioonidele paigutada ning vähendada, on vaja kaalutletud, paindliku ja õigeaegse vastutegevuse jaoks, et vähendada ja lahendada pingeid. Seda tuleb rahuajal korrapäraselt harjutada;
- h. alliansi kaitsehoiaku tõttu tuleb asjakohaselt ja tõhusalt käsitleda ohte, mis on seotud tuuma-, bioloogiliste ja keemiarelvade ning nende kohtetoimetamise vahendite levikuga, mis võib samuti ohustada liitlaste elanikke, territooriume ja vägesid. Vaja on tasakaalustatud vahekorras vägesid, vahendeid ja kaitseehitisi;
- i. alliansi vägesid ja infrastruktuuri tuleb kaitsta terroriaktide vastu.

Tavavägede kirjeldus

54. Esmatähtis on, et liitlasväed oleksid usutavalt valmis täitma alliansi kõiki missioone. See nõue mõjutab väestruktuure, vägede ja varustuse suurust, valmisolekut, kättesaadavust ja vastupidavust, väljaõpet ja õppusi, positsioonidele paigutumist ja tegutsemisvalmidust ning vägede formeerimist ja mobiliseerimist. Selle eesmärk peaks olema optimaalse tasakaalu saavutamine kõrgel valmisolekutasemel vägede, mis on suutelised kiiresti ja vajaduse korral otsekohe asuma ühiskaitsele või alustama artikli 5 kohaldamisalast välja jäevaid kriisireguleerimise operatsioone, eri tasemel madalama valmisolekuga vägede, mis peavad moodustama ühiskaitseks, vägede rotatsiooniks

kriisireguleerimise operatsioonides vastupidamiseks, või mingi konkreetse piirkonna täiendavaks tugevdamiseks nõutavad väed, ning halvima, kuid väga ebatõenäolise, stsenaariumi korral laiaulatuslikeks ühiskaitseoperatsioonideks valmisoleku tekitamise ja pikemaajalise suurendamise vahel. Suur osa alliansi vägedest suudavad täita rohkem kui üht nendest rollidest.

55. Alliansi vägede struktuur korraldatakse nii, et see peegeldaks alliansi missioonide rahvusvahelist loomust ja ühistegevust. Seejuures on oluliste ülesannete hulgas territooriumi kontroll ja kaitse; mere-, õhu- ja maasideliinide tõrgeteta kasutamise tagamine; merekontroll ja alliansi merel baseeruvate heidutusvahendite kaitse; iseseisvate ja ühisõhuoperatsioonide korraldamine; turvalise õhukeskkonna ja tõhusa laiendatud õhukaitse tagamine; järelevalve, luure ja arvutistatud sõjapidamine; strateegiliste vägede jms kiire kohaletoimetamine; ning paindlike juht- ja kontrollstruktuuri vahendite loomine, sealhulgas mobiilsed ühendpeakorterid.
56. Alliansi kaitsehoiakut tuuma-, bioloogiliste ja keemiarelvade ja nende kohaletoimetamise vahendite leviku riskide ja võimalike ohtude suhtes tuleb edaspidigi parandada, sealhulgas raketitõrjealase töö kaudu. Kuna NATO vägesid võidakse kutsuda tegutsema väljaspool NATO piire, peavad tuuma-, bioloogilise ja keemiarelvahuga kokkupuutuvad väed olema paindlikud, mobiilsed, kiiresti lahinguvalmid ja vastupidavad. Ka doktriinid, planeerimine ning väljaõpe ja õppused peavad valmistama allianssi ette tõrjeks tuuma-, bioloogiliste ja keemiarelvade kasutamise korral ja kaitseks sellises olukorras. Selle eesmärk on vähendada veelgi NATO relvajõudude sõjalist haavatavust, säilitades samal ajal nende paindlikkuse ja tõhususe, olenemata tuuma-, bioloogiliste ja keemiarelvade olemasolust, nende ga ähvardamisest või nende kasutamisest.
57. Alliansi strateegia ei käsitle sõjapidamist keemia- või bioloogiliste relvadega. Liitlased toetavad kindlalt sellekohast ülemaailmset desarmeerimist. Kaitsemeetmed on siiski tähtsad ka siis,

kui keemia- ja bioloogiliste relvade keelustamisel suudetaksegi saavutada täiendavat edu.

58. Alliansi missioonide täitmisel jääb ka tervikuna väiksemate vägede ja piiratud ressursi juures elutähtsaks oskus teha tihedat koostööd. Selles osas on tähtis alliansi ühiskaitsemehhanism, mille puhul kõigi asjaomaste jaoks on võtmerollis integreeritud sõjaline struktuur. NATO kaitseplaneerimise eri tahke tuleb tõhusalt kõikidel tasemetel kooskõlastada, et tagada vägede valmisolek ning toetada sellega struktuure kõigi nende ülesannete täitmisel. Liitlaste infovahetus nende vägede kavade osas soodustab ülesannete täitmiseks vajalike vahendite kättesaadavuse kindlustamist. Samuti on väga tähtis konsulteerimine suuremate muutuste korral riiklikes kaitseplaanides. Koostöö uute tegevuskontseptsioonide väljatöötamisel on vajalik selleks, et tekkivatele julgeolekukatsumustele vastu astuda. Üksikasjalikud praktilised, alliansis ESDI osana välja töötatud mehhanismid aitavad kaasa liitlaste tihedale koostööle, ilma, et vahendeid ja võimsusi tarbetult dubleeritaks.
59. Selleks, et allianss suudaks paindlikult reageerida võimalikele kriisiolukordadele ja tõhusalt korraldada oma missioone, vajab ta teatud logistikapotentsiaali, sealhulgas transpordivahendeid, meditsiinilist tuge ja varusid, et tõhusalt paigutada positsioonidele ja toetada kõiki väeliike. Standardimine soodustab koostööd ja kulude vähendamist liitlasvägede toetamisel logistika valdkonnas. Vägede tegevusvalmis seadmine ja toetamine väljaspool liitlaste territooriumi, kus vastuvõtja riik osutab vähe või üldse mitte mingisugust tuge, on logistiliselt eriliseks katsumuseks. Suutlikkus moodustada suuremaid, piisava varustuse ja väljaõppega vägesid õigel ajal ja niisugusel tasemel, et täita kõiki alliansi missioone, soodustab samuti suurel määral kriisiohjamist ning kaitset. See hõlmab suutlikkust kindlustada mis tahes ohupiirkonda ning viia sellesse esimesel vajadusel rahvusvahelised väed. Eri liiki ja eri valmisolekutasemega väed suudavad paindlikult tegutseda nii Euroopa-siseselt kui ka üle-

atlandiliselt. See nõuab sideliinide kontrolli ning asjakohaseid tugi- ja õppestruktuure.

60. Alliansi vägede ja nii valitsustevahelise kui ka valitsustevälise tsiviilkeskkonna, milles esimesed tegutsevad, omavaheline koostöö on eriti oluline operatsioonidel edu saavutamiseks. Tsiiviil-sõjaväeline koostöö on vastastikusel sõltuvuses: üha rohkem sõjalisi vahendeid taotletakse tsiviilvõimude abistamiseks, samal ajal on tsiviiltoetus sõjaliste operatsioonide puhul tähtis logistika, side, meditsiiniabi ja suhtekorralduse osas. Seetõttu on koostöö alliansi sõjaliste ja tsiviilorganite vahel oluline ka edaspidi.
61. Alliansi võime täita kõiki oma missioone sõltub üha rohkem rahvusvahelistest vägedest, mis täiendavad riikide kohustusi NATO ees kohustustega liitlaste suhtes. Niisugused väed, mida võidakse kasutada kõikides alliansi missioonides, on näide alliansi kindlameelsusest säilitada usutav ühiskaitse; need tõhusavad alliansi sidusust ning tugevdavad üleatlandilist partnerlust ja alliansi raames ESDI-d. Rahvusvahelised väed, eelkõige aga sellised väed, mis on suutelised astuma kiiresti tegevusse ühiskaitseks või artikli 5 kohaldamisalast väljajäävates kriisireguleerimise operatsioonides, tugevdavad solidaarsust. Samuti võivad nad pakkuda moodust, kuidas rakendada tegevusse pädevamaid üksusi, mis võivad olla kättesaadavad üksnes riigisisel tasemel, aidates seega tõhusamalt kasutada napp kaitseressursse. See võib hõlmata konkreetsete ülesannete ülimalt integreeritud, riikidevahelist käsitlemist, mis on aluseks CJTF-ide kontseptsiooni rakendamisele. Rahuoperatsioonides tuleb tõhusaid rahvusvahelisi formeeringuid ja igasugust muud partnerite osalust kõrgelt hinnata. Et rahvusvaheliste vägede potentsiaali täielikult ära kasutada, on eelkõige vaja parandada koostegutsemisvõimet, pakkudes selleks muuhulgas piisavat väljaõpet ja korraldades õppusi.

Tuumavägede kirjeldus

62. Liitlaste tuumavägede peaeesmärk on poliitiline: säilitada rahu ja vältida vägivalda ning mis tahes laadi sõdu. Nende roll on edaspidigi sisendada mis tahes kallaletungijast ebakindlust selle üle, missuguse vastuse võivad liitlased anda tema sõjalisele kallaletungile. Need näitavad, et ükski kallaletung ei ole mõistlik samm. Liitlaste julgeoleku ülimalt tagatis on alliansi ja eelkõige Ameerika Ühendriikide strateegilised tuumaväed; heidutusfunktsiooniga Ühendkuningriigi ja Prantsusmaa sõltumatud tuumaväed suured liitlaste üldist heidutusvõimet ja julgeolekut.
63. Selleks, et tõestada alliansi tuumavägede usutavat korraldust ja alliansi solidaarsust ning selle üldist kindlameelsust sõja vältimise suhtes, on edaspidigi vaja, et ühisesse kaitseplaneerimisse kaasatud tuumaülesannetega Euroopa liitlased võtaksid rahuajal osa tuumabaaside paigutamisest oma territooriumile ning juhtimisest, kontrollist ja konsultatsioonidest. Euroopas baseeruvad ja NATO-le alluvad tuumaväed on tähtis poliitiline ja sõjaline lüli alliansi Euroopa ja Põhja-Ameerika liikmete vahel. Seepärast säilitab allianss Euroopas kohased tuumaväed. Nendel vägedel peavad olema vajalikud omadused ning nad peavad olema asjakohaselt paindlikud ja vastupidavad, et neid mõistetakse kui liitlaste sõja vältimise strateegia usutavat ja tõhusat koostisosat. Need säilitatakse võimalikult madalal tasemel, millest piisab rahu ja stabiilsuse säilitamiseks.
64. Asjaomased liitlased on seisukohal, et arvestades radikaalseid muutusi kõnealuses julgeolekuolukorras, sealhulgas vähendatud Euroopa tavavägesid ja pikemaajalisi reageerimisaegu, on oluliselt paranenud NATO võime ohjeldada kriise diplomaatiliste ja muude vahendite abil või vajaduse korral algatada edukat tavarelvastuskaitset. Asjaolud, mille korral nad peaksid kaaluma tuumarelvade kasutamist, on seega ülimalt ebatõenäolised. Alates 1991. aastast on liitlased võtnud hulga meetmeid, mis peegeldavad külma sõja järgset julgeolekukeskkonda. Nende hulgas on NATO taktikaliste tuumavägede liikide ja arvu ulatuslik vähendamine, kaasa arvatud kõigi tuumalaste-

seadeldiste ning maa–maa-tüüpi lähiraadiusega tuumarakettide hävitamine; tuumaülesannetega vägede valmisolekukriteeriumide märkimisväärne lõdvendamine ning rahuja alaliste tuumakriisikavade kustutamine. NATO tuumavägede sihikul ei ole enam ühtki riiki. Sellest hoolimata säilitab NATO võimalikult madalal tasemel, mis on kooskõlas olemasoleva julgeolekukeskkonnaga, kohased Euroopa taktikalised väed, mis koos strateegiliste tuumavägedega tõhustavad üleatlandilist ühendust. Need koosnevad mitmeotstarbelistest lennukitest ja väikesest hulgast Ühendkuningriigi lõhkepeadest “Trident”. Tavaolukorras ei paigutata taktikalisi tuumarelvi laevadele ega ründeallveelaevadele.

V osa – Lõppsõna

65. Ajal, kui Põhja-Atlandi allianss astub oma kuuendasse aastakümnesse, peab ta olema valmis uue sajandi katsumusteks ja võimalusteks. Strateegiline kontseptsioon kinnitab veel kord alliansi püsivat eesmärki ning sätestab selle esmased julgeolekuülesanded. See annab muutunud NATO-le võimaluse tõhustada arenevat julgeolekukeskkonda, toetades julgeolekut ja stabiilsust, mille tugevus on ühises seotuses demokraatiaga ning otsusekindluses lahendada vaidlused rahumeelsel teel. Strateegiline kontseptsioon reguleerib alliansi julgeoleku- ja kaitsepoliitikat, tegevuskontseptsioone, tavavägede ja tuumavägede korraldust ja ühiskaitset ning julgeolekukeskkonna arenedes vaadatakse see uuesti läbi. Ebakindlas maailmas säilib vajadus tõhusa kaitse järele, kuid oma peaülesandele ustavaks jäädes kasutab allianss edaspidigi täiel määral ära iga võimaluse aidata luua eraldusjoonteta maailmajagu, edendades nägemust terviklikust ja vabast Euroopast.

NATO-ga liitumise tegevusplaan (MAP)

1. Põhja-Atlandi lepingu artikli 10 kohaselt jääb NATO uks avatuks. Intensiivsel individuaalsel dialoogil põhinev NATO-ga liitumise tegevusplaan (MAP) on välja töötatud selleks, et kinnitada kindlat seotust edasise laienemisega, määrates kindlaks tegevusprogrammi, et aidata aspirantrikke nende liitumissete valmistusel. Tuleb aru saada, et aspirantriikide otsused, mida nad langetavad nende antavate nõuannete põhjal, ja nende elluviimine jäävad nende endi siseasjadeks.
2. Programm pakub aspirantriikidele terve rea tegevusi, millest nad võivad välja valida need, mida nad peavad oma liitumissete valmistustel kõige kasulikumaks. Aktiivne osalemine programmis “Partnerlus rahu nimel” ja Euro-Atlandi Partnerlusnõukogu mehhanismides jääb oluliseks nende aspirantriikidele, kes soovivad oma poliitilist ja sõjalist osalemist alliansi tegevuses süvendada.
3. Otsus kutsuda aspirantriik liitumisläbirääkimistele tehakse igal üksikul juhul eraldi ning kooskõlas Madridi tippkohtumise deklaratsiooni lõikega 8 ja Washingtoni tippkohtumise deklaratsiooniga. Osalemine NATO-ga liitumise tegevusplaanis, mis toimub iga osaleja jaoks eraldi, ei sea ühtki ajalist piirangut ühelegi niisugusele otsusele ega garanteeri NATO liikme staatus. Programmi ei saa käsitleda liitumiskriteeriumite loeteluna.

Rakendamine

1. Liitumise tegevusplaan kui NATO avatud uste poliitika praktiline avaldus on jaotatud viide valdkonda:

- I. Poliitika- ja majandusküsimused
- II. Kaitse- ja sõjalised küsimused
- III. Ressurssidega seotud küsimused
- IV. Informatsiooni julgeoleku tagamisega seotud küsimused
- V. Õigusküsimused

Igas valdkonnas on kindlaks määratud küsimused, mida võidakse arutada (soovitud ulatuses), ning välja toodud mehhanismid, mille abil on liitumissettevalmistusi võimalik kõige paremini korraldada.

Arutlusele tulla võivad küsimused ei ole liitumiskriteeriumite loetelu, eesmärgiks on katta neid küsimusi, mida aspirantriigid ise on kindlaks määranud käsitlemist vajavate küsimustena.

2. Igal kandidaatriigil palutakse koostada riiklik aastaprogramm, mis kajastab nende ettevalmistusi võimalikuks NATO-ga liitumiseks, määrab ära ettevalmistuste sihid ja eesmärgid ning sisaldab informatsiooni ettevõetavate sammude, vastutavate ametkondade ja (kui vajalik) ettevalmistustööde ajagraafiku osas. Aspirantriikidele jääb vabadus programmi uuendada, kui nad seda vajalikuks peavad. Programm on aluseks alliansile aspirantriikide edusammude jälgimisel ja tagasisideme andmisel.
3. Kohtumised toimuvad Nõukogus ja teistes struktuurides 19+1 vormis ning vajaduse korral ka NATO rahvusvahelise ametkonna (IS) ja sõjaliste struktuuride meeskonnaga.
4. Tagasisidet ja nõustamist liitumise tegevusplaaniga seotud küsimustes pakutakse aspirantriikidele nende mehhanismide kaudu, mida praegu kasutatakse partnerite jaoks – 19 + 1 kohtumised ja töönõupidamised NATO esindajatega. Neid töönõupidamisi peetakse vajaduse korral, et arutada NATOga liitumise tegevusplaaniga seotud konkreetseid küsimusi.
5. NATO töörühma nendel kohtumistel juhib tavaliselt asjaomane asepeasekretär, rahvusvahelise sõjaväelise ametkonna asedirektor, ametkonna juht või tema esindaja. NATO töörühm teeb aspirantidele antava nõustamise osas tihedat koostööd NATO vastavate struktuuridega. Vastavaid protseduure uuendatakse aja jooksul vastavalt saadud kogemustele. Kirjalikud taotlused

töönõupidamiste osas peaksid aspirantriigid esitama asepeasekretärile poliitilistes küsimustes. Tema vastutab liitumise tegevusplaani rakendamise ja nõupidamiste ajakava koostamise eest laiendatud kõrgema poliitikakomitee (SPC(R)) üldjuhtimisel ja koordineerimisel.

6. Igal aastal esitab allianss igale aspirantriigile aruande, millega annab tagasisidet aspirantriigi edusammudest riiklikus aasta-programmis kaetud valdkondade osas. See dokument on aluseks Põhja-Atlandi Nõukogu kohtumisele aspirantriigiga. Aruanne aitab tuvastada neid valdkondi, milles edasine tegevus on vajalik, kuid see, kas aspirantriik vastavaid samme ette võtab, jääb tema enda otsustada.

I. Poliitika- ja majandusküsimused

1. Aspirantriikidele pakutakse võimalust arutada ja põhjendada oma valmisolekut ja võimelisust võtta endale Washingtoni lepingust tulenevaid kohustusi ja NATO laienemise uuringu vastavaid tingimusi. Tulevased liikmed peavad täitma Washingtoni lepingus sisalduvaid aluspõhimõtteid nagu demokraatia, isikuvabadus ja muud selle preambulas sätestatud.
2. Samuti eeldatakse aspirantriikidelt:
 - a) rahvusvaheliste vaidluste lahendamist rahumeelsel teel;
 - b) õigusriigi ja inimõiguste põhimõtetest kinnipidamist ja selle demonstreerimist
 - c) etniliste ja territoriaalsete vaidluste, sealhulgas irredentistlike nõudmiste või sisemiste õiguslike vaidluste lahendamist rahumeelsel teel ja kooskõlas OSCE põhimõtetega ning püüdlemist heanaaberlike suhete poole;
 - d) demokraatliku ja tsiviilkontrolli kehtestamist oma relvajõudude üle;
 - e) jõuga ähvardamise vältimist või selle kasutamist mis tahes muul viisil, mis on vastuolus ÜRO eesmärkidega;
 - f) kaasa aitamist rahumeelsete ja sõbralike rahvusvaheliste suhete arendamisele, tugevdades oma sõltumatuid institutsioone ning edendades stabiilsust ja heaolu;

- g) Euro-Atlandi Partnerlusnõukogu ja rahupartnerlusprogrammi edasist täielikku toetamist ning osalemist nende tegevuses;
 - h) kindlat seotust stabiilsuse ja heaolu edendamisega majandusliku vabaduse, sotsiaalse õigluse ja keskkonnateadlikkuse kaudu.
3. Lisaks eeldatakse aspirantriikidelt liitumisel:
- a) jõupingutuste ühendamist ühiskaitse ning rahu ja julgeoleku säilitamiseks;
 - b) alliansi efektiivsuse säilimist vastutuse, kulutuste ja soodustuste jagamise kaudu;
 - c) head tahet konsensuse saavutamiseks kõigis küsimustes;
 - d) täielikku osalemist alliansi konsultatsiooni ja otsuste langetamise protsessis alliansi jaoks huvi pakkuvates poliitika- ja julgeolekuküsimustes;
 - e) seotust alliansi jätkuva avatusega vastavalt Washingtoni lepingule ning Madridi ja Washingtoni tippkohtumiste deklaratsioonidele.

Rakendamine

- 4. Aspirantriikidelt oodatakse kirjeldust, kuidas nende poliitiline ja praktiline tegevus on arenenud ülalkirjeldatud (lõigetes 1 ja 2) eesmärkide saavutamise, ja oma seisukohtade ning soovide ja suutlikkuse kohta hakkama saada NATO *acquis'* teiste osade, sealhulgas NATO strateegilise kontseptsiooni, alliansi raames Euroopa julgeoleku-ja kaitseidentiteedi väljakujundamise, NATO-Vene põhiakti ja NATO-Ukraina eripartnerlusharta, osas.
- 5. Kandidaatriikidelt eeldatakse, et nad teavitavad igal aastal oma majanduslikust olukorrast, sealhulgas esitavad andmeid makromajanduse ja eelarve ning ka majanduspoliitilise arengu osas.
- 6. Aspirantriikidel palutakse anda NATO tööruhmale kirjalik ülevaade, mis edastatakse seejärel liitlastele kommenteerimiseks. Pärast alliansi siseseid konsultatsioone kutsub NATO meeskond kokku koosoleku, et arutada esitatut ja asjakohaseid poliitilisi küsimusi. Niisuguseid kohtumisi peetakse kord aastas, vajaduse

korral võib kokku kutsuda täiendavaid kohtumisi.

- 7. Laiendatud kõrgema poliitikakomitee iga-aastasel kohtumisel antakse liitlaste poolt otsene tagasiside igale aspirantriigile eraldi.

II. Kaitse- ja sõjalised küsimused

- 1. Aspirantriikide võime panustada sõjaliselt kollektiivsesse kaitsetesse ja alliansi uutesse missioonidesse ning nende valmisolek siduda end oma sõjalise võimekuse järkjärgulise parandamisega on tegurid, mida arvestatakse nende NATO liikmeks sobivuse üle otsustamisel. Täielik osalemine operatsionaalses rahupartnerluses on siinkohal oluline koostisosa, sest see tihendab veelgi aspirantriikide poliitilisi ja sõjalisi sidemeid alliansiga, aidates neil valmistuda osalemiseks kõikides uut tüüpi missioonides. Alliansi uued liikmed peavad olema valmis jagama üldise julgeoleku ja kollektiivkaitsega seotud ülesandeid, riske, vastutust, eelseid ja raskusi. Nad peavad omaks võtma alliansi strateegia nagu see on sätestatud strateegilises kontseptsioonis ja teistes ministrite tasemel tehtud avaldustes.
- 2. Liitumisel eeldatakse aspirantriikidelt järgmist:
 - a) strateegilises kontseptsioonis kirjeldatud arusaama julgeolekust aktsepteerimist;
 - b) oma vägede ja võimekuste andmist kollektiivkaitse ja muude alliansi missioonide jaoks;
 - c) vajadusel osalemist sõjalises struktuuris;
 - d) vajadusel osalemist alliansi kollektiivkaitse planeerimisel;
 - e) vajadusel osalemist NATO agentuuride töös;
 - f) rahupartnerlusprogrammi jätkuvat toetamist ja koostöösuhte arendamist NATO-väliste partneritega;
 - h) standardiseerimise ja/või koostegutsemisvõime järgimist.

Rakendamine

- 3. Järgmised abinõud on kavandatud, et aidata aspirantriikidel arendada oma relvajõudude võimekusi, sealhulgas koostegutsemisvõime edendamist selleks, et suuta panustada alliansi

efektiivsusse ja seeläbi demonstreerida sobivust tulevaseks liikme staatuseks. Abinõud põhinevad võimalusel olemasolevatel algatustel.

- a) Aspirantriikidel on võimalik kooskõlas olemasolevate rahupartnerlusprogrammi protseduuridega taotleda mugandatud individuaalseid partnerlusprogramme, keskendama oma osalust rahupartnerlusprogrammis vahetult NATO-ga liitumisega seotud küsimustele. Igas individuaalses partnerlusprogrammis tuuakse esile teatud valdkonnad, mis on olulised aspirantidele ning aspirantriikidel palutakse need koostöövaldkonnad tähtsuse järjekorda panna.
- b) Aspirantriikide jaoks korraldatakse iga-aastased *clearinghouse*-kohtumised 19+1 vormis, et aidata kordineerida kahe- ja mitmepoolset abi ning suurendada maksimaalselt mõlemapoolset efektiivsust, et aidata aspirantriike nende ettevalmistustel NATO-ga liitumiseks.
- c) Laiendatud ja kohandatud PARP-i üldraamistikus ja vastavuses PARP-i protseduuridega töötatakse koos aspirantriikidega välja eesmärgid, mis katavad neid valdkondi, mis on kõige tähtsamad aspirantriikide väestruktuuride ja võimekuse ettevalmistamisel võimalikuks tulevaseks liitumiseks allianssiga. Aspirantriigid läbivad ülevaatusprotsessi, mille käigus hinnatakse nende edusamme eesmärkide saavutamisel.
- d) Need eesmärgid määratakse kindlaks aspirantriigi ja NATO vahelistel konsultatsioonidel ning neid võidakse rakendada kõikidele aspirantriigi väeüksustele, mitte üksnes nendele, mis on deklareeritud rahupartnerlusprogrammi raames.
- e) PARP-i ministrite juhü sisaldab juhtnõore ja konkreetseid meetmeid, mida aspirantriigid võivad MAP-i kontekstis üle võtta, et valmistada oma väeüksusi ette võimalikuks tulevaseks NATO-ga liitumiseks.

- f) PARP-i uuringut kasutatakse aspirantriikidelt detailsema info ja andmete saamiseks terves reas valdkondades nagu näiteks üldine kaitsepoliitika, ressursid, praegused ning tulevased kaitsekulutused.
- g) Läbipaistvuse eesmärgil ning vastavuses PARP-i protseduuridega on aspirantriikidel soovitatav PARP-i dokumente lisaks nende esitamisele NATO liitlastele vahetada ka omavahel, samuti soovitatakse tungivalt aspirantriikidel kutsuda ka teisi riike osalema eesmärkide ülevaatusprotsessis.
- h) Aspirantriike kutsutakse vaatlema ja osalema valitud, ja ainult NATO-le mõeldud õppuste faasis juhul, kui Nõukogu otsustab need avada vastavalt kehtivatele protseduuridele. Prioriteet kuulub sealjuures õppuse efektiivsuse kindlustamisele.
- i) Iga tulevane NATO struktuur, mis rajatakse partnerite NATO juhüvatates rahuoperatsioonides osalevate üksuste ja partnerite osalust NATO/PfP õppustes ning operatsioonides hindamiseks, kasutatakse aspirantide koostöövõimelisuse ja võimekuse taseme hindamiseks. Kui neid hindamisstruktuure laiendatakse, haaramaks enamaid kui rahutoetusoperatsioonide jaoks mõeldud üksuseid, kasutatakse neid aspirantide abistamisel.
- j) Üksuste väljaõppe ja protseduuride viimistlemiseks võidakse vajaduse korral kasutada imitatsioonitehnoloogiat.

III. Ressurssidega seotud küsimused

1. Uutelt alliansi liikmetelt eeldatakse piisavate eelarvevahendite eraldamist selleks, et täita võimaliku liitumisega kaasnevat kohustust. Aspirantide riiklikud programmid peavad kindlaks määrama struktuurid kaitse-eelarve planeerimiseks ja täitmiseks, mis peavad silmas kehtestatud kaitsealaseid prioriteete ja eraldavad piisavalt ressursse väljaõppekavadeks, et tutvustada staape NATO töökorralduse ja protseduuridega, valmistamaks ette tulevast võimalikku osalust alliansi struktuurides.

2. Liitumisel eeldatakse aspirantriikidelt järgmist:
 - a) piisavate eelarvevahendite eraldamist alliansiga seotud kohustuste täitmiseks;
 - b) riiklike struktuuride olemasolu, mis tegelevad kõnealuste eelarvevahenditega;
 - c) osalemist alliansi poolt ühiselt rahastatavas tegevuses kokkulepitud kulude jaotuse alusel;
 - d) osalemist alliansi struktuurides (alaline esindus NATO peakorteri juures; sõjaline esindus NATO väejuhatuste juures; osalemine vajalikul ulatusel NATO agentuuride töös).

Rakendamine

3. Läbi olemasolevate mehhanismide, sh rahupartnerlusprogrammi kaudu, võimalike internatuuride ja koolitussessioonide ning NATO tööruhmade poolt juhitud töönõupidamiste, saavad aspirandid soovi korral:
 - a) nõu oma riiklike struktuuride, protseduuride ja mehhanismide arendamiseks, et suuta hakkama saada ülalmainitud küsimustega ja kindlustada efektiivselt kaitsekulutuste kasutamist;
 - b) abi personali koolitamisel, mida on vaja nimetatud struktuuride töötajaskonnaga varustamiseks ning tööks NATO-s ja NATO-ga.

IV. Informatsiooni julgeolekuga seotud küsimused

1. Aspirantriikidelt eeldatakse liitumise korral piisavate turva- ja protseduuride olemasolu, et kindlustada kõige sensitiivsema informatsiooni julgeolek nagu NATO info julgeoleku poliitika seda ette näeb.

Rakendamine

1. Soovi korral on aspirantriikidel võimalik saada või külastada personali, füüsilise, dokumendi, tööstus- ja elektroonilise info julgeoleku kursusi. NATO julgeolekukomitee ja erikomitee võivad avaldada soovi kohtuda aspirantidega, kui nad peavad seda vajalikuks või kasulikuks.

V. Õigusküsimused

1. Selleks, et olla suuteline võtma endale liikmekohustusi, peavad aspirantriigid uurima ja tutvuma vastavate õiguslike lepetega, mis kujundavad koostööd NATO siseselt. See võimaldab aspirantriikidel üle vaadata nende seaduste vastavus NATO õigusaktidele. Samuti peavad aspirantriigid olema adekvaatselt informeeritud NATO-ga liitumisega seotud õiguslikust protsessist.
 - a) Pärast asjakohaseid protseduure ühinevad uued liikmed Põhja-Atlandi lepinguga (*The North Atlantic Treaty*; Washington, 4. aprill 1949);
 - b) Kutse esitamisel peavad uued liikmed ühinema järgmistele lepetele:
 - i) "Põhja-Atlandi lepingu osalisriikide vaheline leping relvajõudude staatuse kohta" (*The Agreement between the Parties to the North Atlantic Treaty regarding the status of their forces*) – Londoni SOFA (London, 19. juuni 1951);
 - ii) "Protokoll Põhja-Atlandi lepingu kohaselt loodud rahvusvaheliste sõjaliste peakorterite staatuse kohta" (*The Protocol on the status of International Military Headquarters set up pursuant to the North Atlantic Treaty*) – Pariisi Protokoll (Pariis, 28. august 1952);
 - c) Eeldatakse, et uued liikmed ühinevad järgmistele staatusele käsitlevatele lepetega:
 - i) "Leping Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni, riiklike esindajate ja rahvusvahelise personali staatuse kohta" (*The Agreement on the status of the North Atlantic Treaty Organisation, National Representatives and International Staff*) – Ottawa leping (Ottawa, 20. september 1951);
 - ii) "Leping kolmandate riikide esinduste ja esindajate staatusest Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsiooni juures" (*The Agreement on the status of Missions and Representatives of third States to the North*

Atlantic Treaty Organisation) – Brüsseli leping (Brüssel, 14. september 1994);

- d) Eeldatakse, et uued liikmed ühinevad järgmiste tehniliste lepetega:
- i) "Põhja-Atlandi lepingu osaliste riikide vaheline teabekaitse leping" (*The Agreement between the Parties to the North Atlantic Treaty for the Security of Information*) (Brüssel, 6. märts 1997);
 - ii) "Kaitsealaste leiutiste, mille kohta on esitatud patenditaotlus, saladuse vastastikuse kaitsmise leping" (*The Agreement for the mutual safeguarding of secrecy of inventions relation to defence and for which applications for patents have been made*) (Pariis, 21. september 1960);
 - iii) "NATO leping tehnilise teabe edastamise kohta kaitsega seotud eesmärkidel" (*The NATO Agreement on the communication of technical information for defence purposes*) (Brüssel, 19. oktoober 1970);
- e) Saamaks võimalikku juurdepääsu aatomiinformatsiooni käsitlevatele lepetele, eeldatakse uutelt liikmetelt, et nad ühinevad järgmiste lepetega:
- i) "Leping aatomiinformatsiooniga seotud koostöö kohta (C-M(64)39 – baasleping)" – the "*Agreement for Cooperation Regarding Atomic Information*" (C-M(64)39 – *Basic Agreement*);
 - ii) "Lepingu rakendamise halduskord (C-M(68)41 – 5. redaktsioon)" – the "*Administrative Arrangements to Implement the Agreement*" (C-M(68)41, 5 th *Revise*);
- f) Aspirantriikide seadused peavad nii palju kui võimalik olema ühildatavad muude NATO sisekoostööd reguleerivate töökorraldusaktide ja rakendustavadega.

Rakendamine

2. NATO meeskonna töönõupidamiste kaudu toimuvad briifingud ja arutelud vajalike sammude osas õigusküsimustes. Aspirandid võivad esitada informatsiooni olemasolevatest õiguslikest kokkulepetest ja sammudest, mida tuleb ette võtta, et ühineda lepetega, sh selle osas, kas on olemas vastavad konstitutsioonilised/õiguslikud takistused.
3. Aspirandid võivad samuti edastada teavet selles osas kas ja kuidas võivad siseriiklikud õigusaktid takistada kohest ja täielikku integratsiooni alliansi tegevusse. Teabe ja kogemuste vahetamine selles küsimuses võib vajadusel toimuda kõigi aspirantriikidega.

NATO terrorismivastane kommünikee

NATO peakorteris Brüsselis 6. detsembril 2001. aastal Põhja-Atlandi Nõukogu välisministrite nõupidamisel vastu võetud pöördumine

1. 11. septembril toimunud terroristlikud aktid on vägivaldtegu kogu ülejäänud maailma vastu. Meie pöördumise eesmärk on tuua kohtu ette need, kes on vastutavad vägivaldaktide toimimise eest ja takistada neid edaspidi süütutelt inimestelt elu võtmast.
2. Terrorism ähvardab meie riikide kodanike elu, nende inimõigusi ja kodanikuvabadusi. Terrorism kujutab endast ohtu ka demokraatlike institutsioonide arenemisele ja toimimisele, riikide territoriaalsele terviklikkusele ja sõbralikele suhetele ning rahvusvahelisele rahule ja julgeolekule. Terroriaktidele ei leidu mingisugust õigustust. Lükkame kategooriliselt tagasi ja mõistame resoluutselt hukka terrorismi selle igasugustes viisides ja avaldumisvormides. Meie, 19 NATO liitlast, oleme otsustanud võidelda kurjuse vastu – meie julgeolek nõuab meilt seda.
3. Käsitleme 11. septembri sündmusi kui relvastatud kallaletungi mitte ainult ühe meie liitlase, vaid meie kõigi vastu ja oleme sellest ajendatuna asunud rakendama Washingtoni lepingu 5. artiklit. Sellega seoses oleme otsustanud üksikult ja koostöös toetada käimasolevat USA poolt juhivat sõjalist operatsiooni terroristide vastu, kes panid toime 11. septembri vägivaldteod või kes neid toetasid. Esmakordselt ajaloos patrullivad NATO

hävituslennukid Ameerika Ühendriikide õhuruumis. Liitlaste merevägi on asunud positsioonidele Vahemerele, et demonstreerida NATO solidaarsust ja otsustavust. Meie rahukaitseväed Balkanil koos teiste selle regiooni riikidega on tegutsenud selle nimel, et takistada terroristide gruppide tegutsemist Balkanil ja sealt väljapoole. Alliansi liikmed on pakkunud oma sõjalisi ja teisi vahendeid võitluseks terrorismi vastu ja humanitaarabiks. Jätkame USA toetamist tema poolt juhivas terrorismivastases tegevuses kuni lõplike eesmärkide saavutamiseni. Abistame vastavalt oma otsustele ja täielikus kooskõlas meie kohustustega, mis tulenevad rahvusvahelisest õigusest ja Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni harta asjakohastest sätetest.

4. Meie võitlus ei ole suunatud islami või Afganistani süütute inimeste vastu. Meie riigid annavad humanitaarabi Afganistani rahvale, kes on kannatanud Talibani režiimi julmuse all. Meie rahvusvahelise ühenduse võitlus on suunatud terrorismi, terroristide võrgustiku ja neile varjupaika pakkujate vastu, vastavalt ÜRO julgeolekunõukogu resolutsioonis 1368 sätetatu.
5. Kordame veel, me jätkame otsustavat võitlust terrorismiohu vastu nii kaua kui vaja. Washingtoni lepingu kohaselt jätkame riikliku ja kollektiivse võimekuse tugevdamist, et kaitsta oma rahvast, territooriumi ja relvajõude igasuguse välise relvastatud kallaletungi, kaasa arvatud terroriaktide eest. Tõdesime selle väljakutse olemasolu ka Washingtoni tippkohtumisel vastuvõetud strateegilises kontseptsioonis, kus me märkisime selgelt, et ükskõik missugusest suunast liitlaste territooriumi vastu suunatud rünnaku puhul rakendub Washingtoni lepingu artikkel 5 ning kus me märkisime ära terrorismi kui ohu alliansi julgeolekuhuvidele. Sellelaadse väljakutse vastu astumine on meie julgeoleku aluseks.
6. Täitmaks esmatähtsat kohust kaitsta oma rahvaid, territooriumi ja relvajõude, analüüsime võimalusi kohandada ja tugevdada alliansi sõjalist võimekust. Tugevdame suhteid teiste riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega eesmärgiga jagada in-

formatsiooni ja tagada ühisaktsioonide efektiivsemat korraldamist. Meie riigid teevadki juba tihedat koostööd võitlemaks massihävitusrelvade võimaliku kasutamise ohuga terroristide poolt. Desarmeerimine, relvastuskontroll ja relvastuskasvu tõkestamine võivad olla oluliseks panuseks võitluses terrorismiga. Suurendame oma võimet anda omapoolset abi juhul, kui seda paluvad meilt riikide võimud oma tsiviilelanikkonna kaitsmiseks terroristlike kallaletungide vastu. Samuti tugevdame koostööd oma partneritega, arvestades esitatud ettepanekuid ja algatusi.

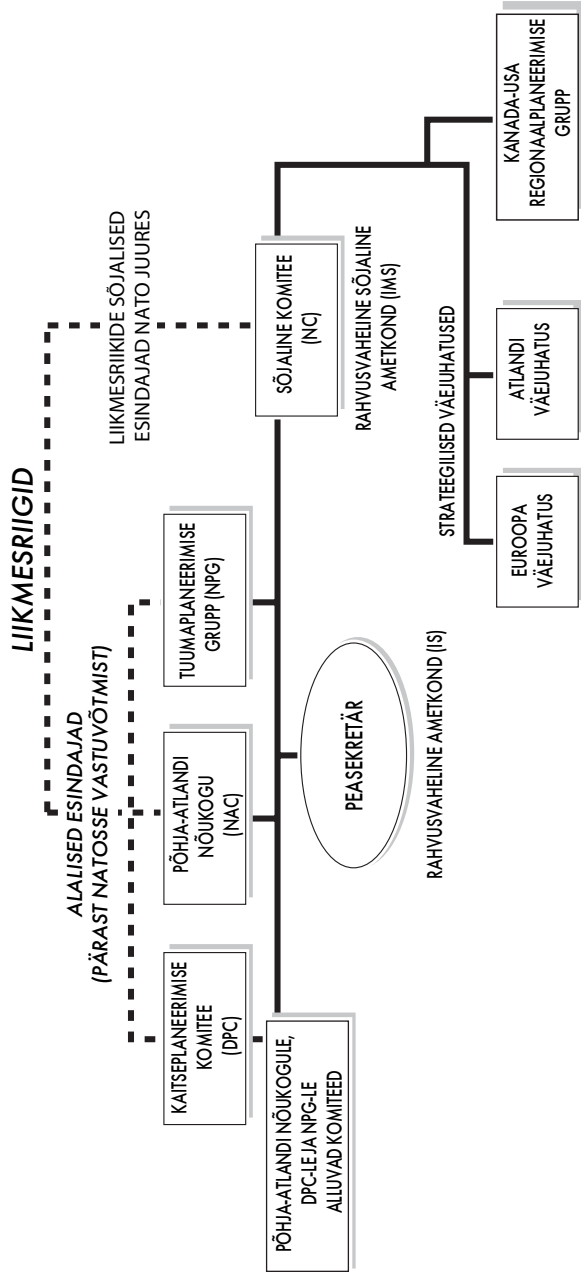
7. Euro-Atlandi partnerlusnõukogu liikmesriikide, NATO-Venemaa alalise ühisnõukogu ja NATO-Ukraina komisjoni toetus ning nende poolt 11. septembri kallaletungide hukkamõistmine on olnud rahvusvahelise koalitsiooni loomisel olulise kaaluga. Suhtume tunnustavalt Kesk-Aasia ja Kaukaasia riikide julgesse toetusesse sõjalisele kampaaniale. Aplodeerime Vahemere-dialoogi partneritele nendepoolse ühemõttelise ja reservatsioonideta terroriakte hukka mõistva seisukohavõtu eest. Kinnitame taas oma valmisolekut anda individuaalset või kollektiivset abi vastavalt vajadusele ja võimalusele, nii alliansile kui ka teistele riikidele, kes on või keda ähvardab saatus muutuda terroriaktide objektiks seoses oma toetusega terrorismivastasele kampaaniale.
8. Pärast 11. septembri kallaletunge on Venemaa pakkunud liitlastele oma kindlat ja mõjukat koostööd kampaanias terrorismi vastu. See koostöö illustreerib uut kvaliteeti NATO ja Venemaa suhetes. Ootame innukalt selle koostöö ja NATO-Venemaa suhete süvendamist, et minna vastu uutele, terve Euro-Atlandi kogukonna ees seisvatele väljakutsetele.
9. Rõhutame, et sõjalised vahendid üksinda on ebapiisavad efektiivseks võitluseks terrorismiga. Vastulööök peaks olema mitmetahuline ja laiahaardeline. Sellest seisukohast lähtuvalt toetame ÜRO püüdlusi ja tema keskset rolli antud kontekstis ning kohustume täielikult rakendama ÜRO julgeolekunõukogu resolutsiooni 1368. Toetame samuti Euroopa Liidu, Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni, G-8 ja rahvusvahe-

liste finantsorganisatsioonide püüdlusi võitluses terrorismiga. Usume, et esmatähtis on jätkata koostöö arendamist rahvusvaheliste organisatsioonide vahel nii laiaulatuslikus kampaanias, arvestades nende vastava vastutusala. Selles kontekstis analüüsivad NATO ja Euroopa Liit võimalusi tihendada koostööd võitluses terrorismiga. Nüüdne NATO ja Euroopa Liidu välisministrite kohtumine rõhutab kahe organisatsiooni vaheliste suhete tähtsust.

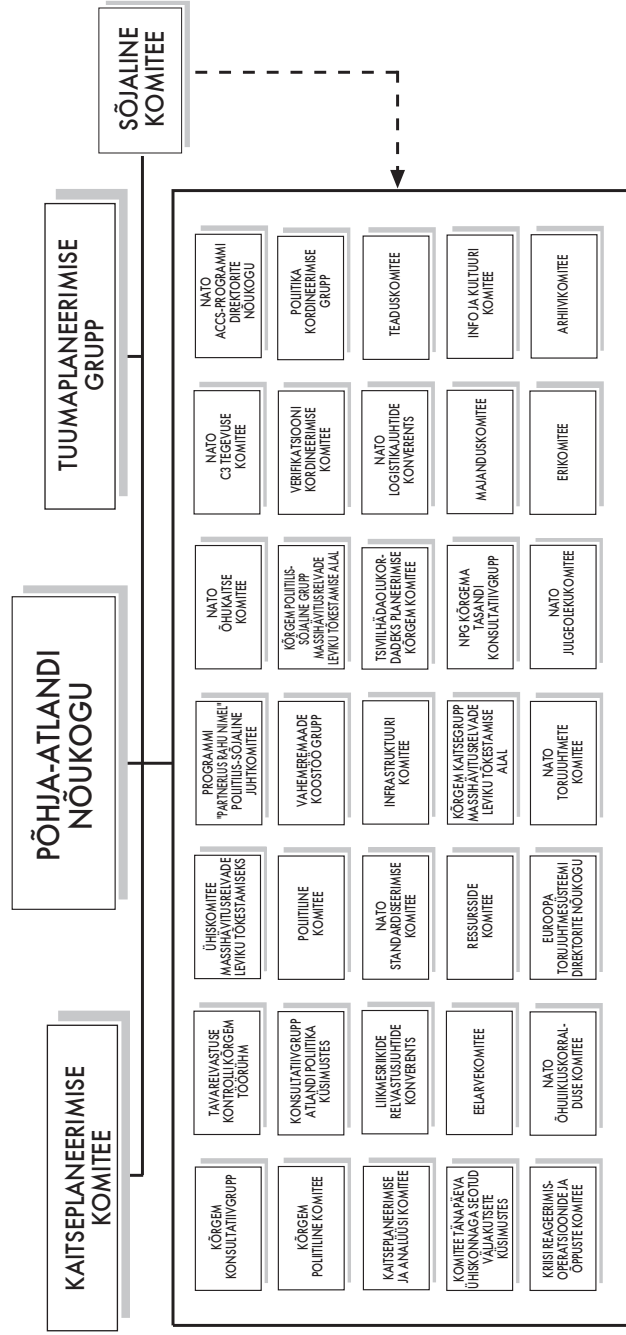
10. Töötame Praha tippkohtumiseks välja alliansi abinõude kogumi, et tugevdada meie võimekusi, samuti koostööd partneritega selle väljakutse vastuvõtmiseks.

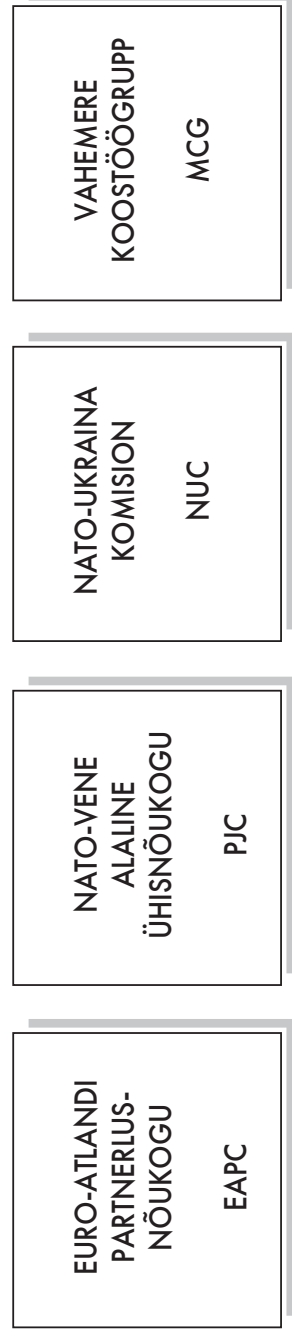
NATO TSIIVIL- JA SÕJALINE STRUKTUUR

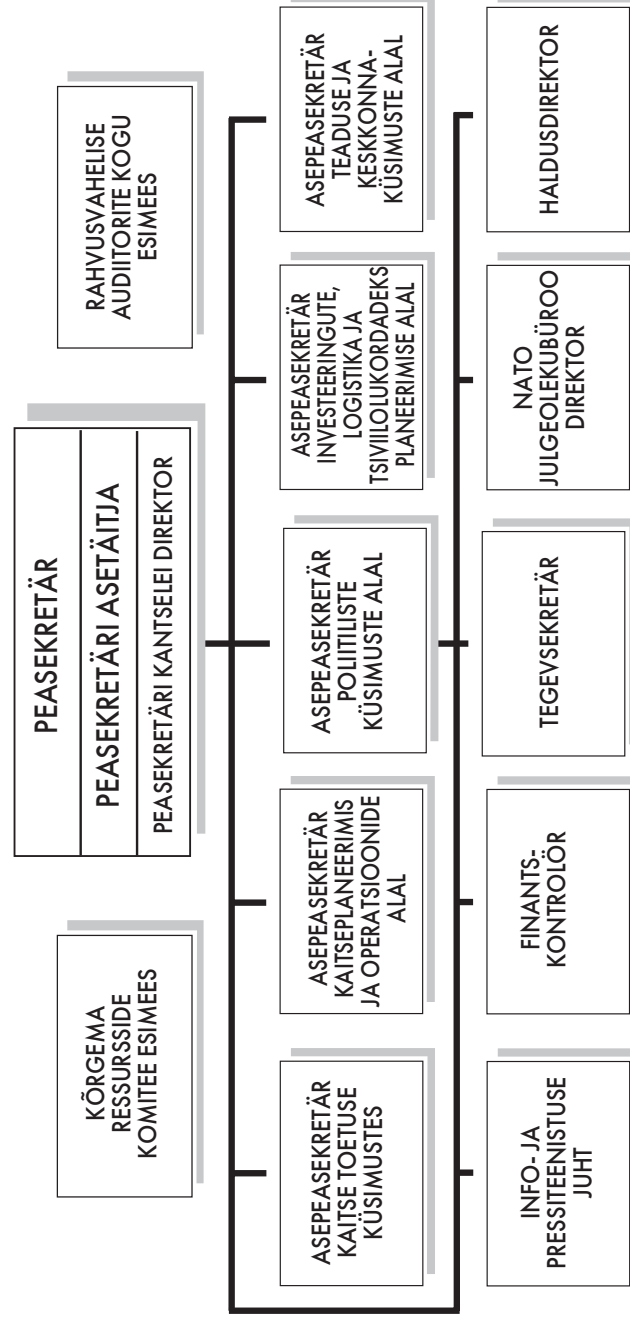
PEAMISED NATO KOMITEED

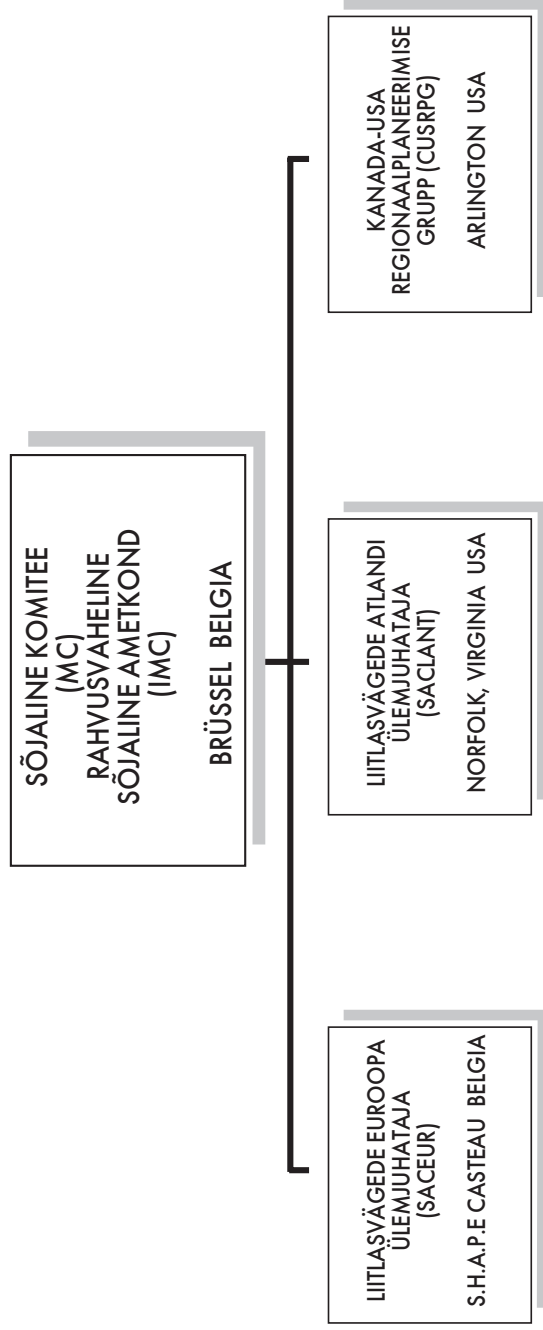
PEAMISED KOOSTÖÖ- JA DIALOOGI INSTITUTSIOONID PARTNERRIIKIDEGA

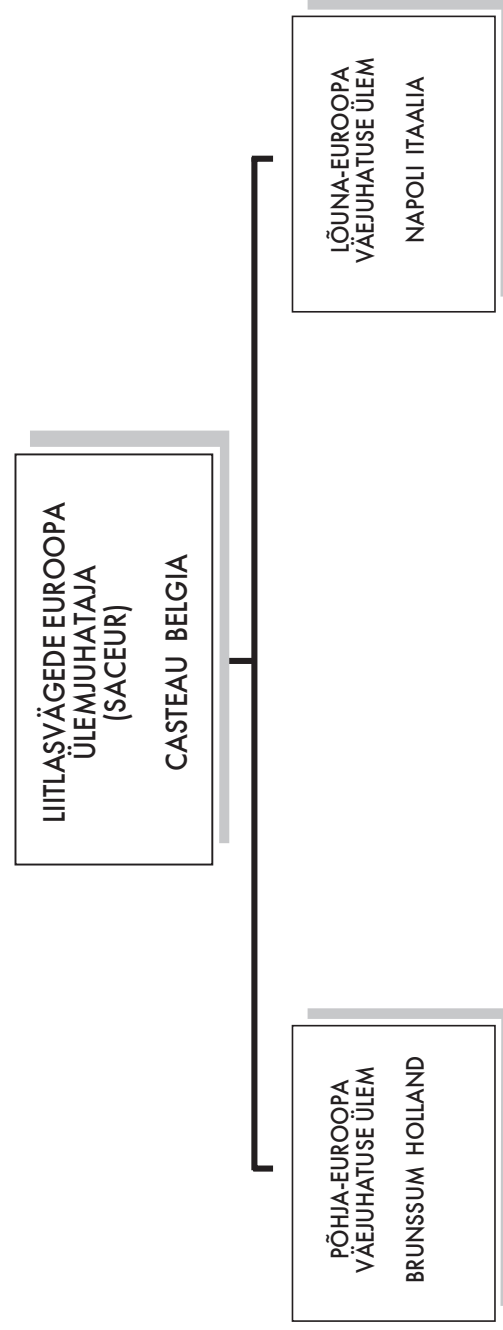
NATO RAHVUSVAHELINE AMETKOND

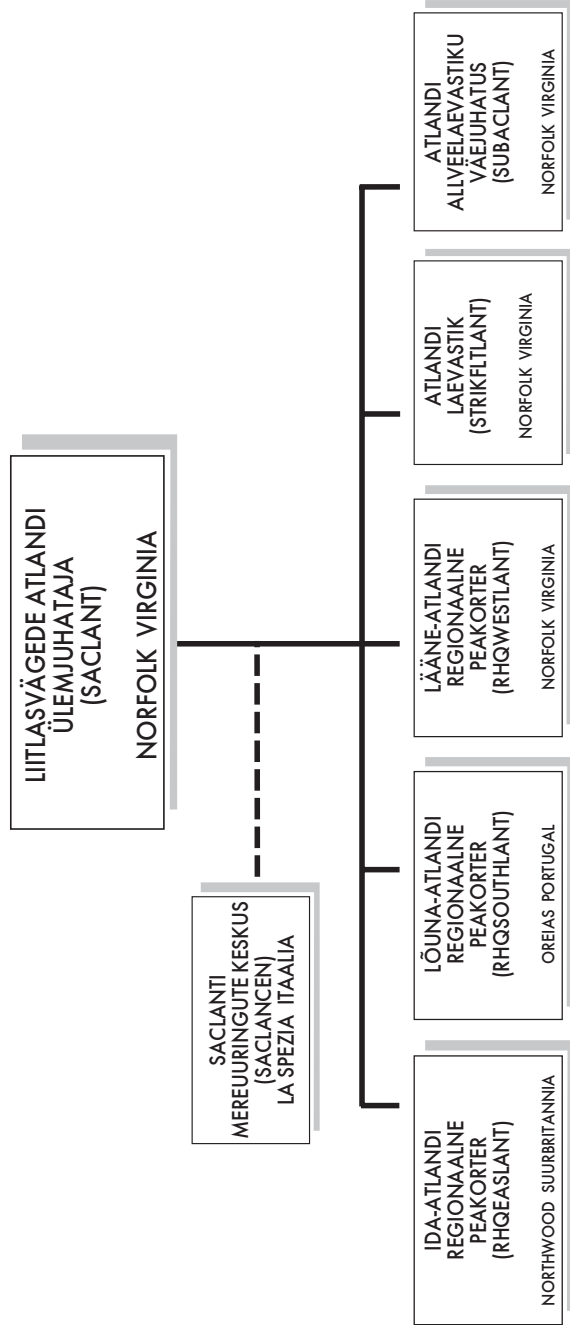
NATO SÕJALINE STRUKTUUR

SÕJALINE STRUKTUUR EUROOPA VÄEJUHATUS

SÕJALINE STRUKTUUR ATLANDI VÄEJUHATUS

Tähtsamad NATO-ga seotud lühendid ja väljendid

CFE – *Conventional Armed Forces in Europe*

Euroopa tavarelvastuse piiramise leping on oluline relvastuse piiramise leping ja Euroopa julgeoleku nurgakivi. Pärast seda, kui NATO liikmesriigid ja tollase Varssavi Lepingu Organisatsiooni liikmed sõlmisid 1990. aastal CFE lepingu, on Euroopas hävitatud üle 58 000 ühiku sõjavarustust. 1999. aasta märtsis jõudsid Venemaa, NATO ja teised Euroopa riigid CFE olulisemates küsimustes üksmeelele.

CJTF – *Combined Joint Task Force*

Rahvusvahelised eriülesandega relvajõud loodi 1994. aastal eesmärgiga anda NATO-le paindlik vahend uutele julgeolekuväljakutsetele vastamiseks, parandades NATO võimet kasutada kiiresti rahvusvahelisi mitmeotstarbelisi vägesid, mis on loodud sõjaväeliste eriülesannete täitmiseks nagu humanitaarabi ja rahuvalve jaoks. CJTF-i põhimõtet on rakendatud NATO poolt juhitud rahuvalvemissioonidel Balkani maades. CJTF on mõeldud ka eraldatavate, kuid mitte eraldiseisvate sõjaliste vahendite loomiseks, mida saab kasutada NATO või eriolukordades Lääne-Euroopa Liit või Euroopa Liit.

EADRCC – *Euro-Atlantic Disaster Response Coordination Centre*

Euro-Atlandi hädaabi juhtimiskeskus asutati 1998. aasta mais NATO peakorteri juures. See on mõeldud suure õnnetuse korral EAPC-sse kuuluvatele riikidele antava hädaabi kooskõlastamise keskusena, kes peab nõu ÜRO humanitaarabi juhtimisteenistusega

(UNOCHA). Alates asutamisest on EADRCC aidanud kaasa Lääne-Ukrainas, Rumeenias ja Ungaris üleujutuste tagajärgede kõrvaldamiseks antava abi kooskõlastamisele ja Türgi abistamisele pärast 1999. aasta maavärinat. Keskus etendas tähtsat osa ka humanitaarabi korraldamisel Kosovos.

EAPC – Euro-Atlantic Partnership Council

Euro-Atlandi Partnerlusnõukogu asutati 1997. aasta mais Põhja-Atlandi Koostöönõukogu (NACC) järglasena ning see moodustab üldraamistiku programmi "Partnerlus rahu nimel" (PfP) poliitilisele küljele ja tihedamale sisulisele koostööle. See ühendab kokku 46 NATO liikmes- ja partnerriiki. EAPC-i riigipeade ja valitsusjuhtide tippkohtumine toimus Washingtonis 1999. aasta aprillis, päev pärast NATO tippkohtumist.

ESDI – European Security and Defence Identity

Euroopa julgeoleku- ja kaitseidentiteedi eesmärk on alliansi julgeoleku tõhustamine. Omades rohkem kohustusi isikliku julgeoleku tagamisel, aitavad NATO Euroopa liikmesriigid tugevdada üleatlandilist koostööd ning seeläbi kogu allianssi.

KFOR – Kosovo Force

Kosovo rahutagamisvägi on ÜRO 10. juuni 1999. aasta otsuse nr 1244 järgi Kosovosse paigutatud rahvusvaheline väeüksus. KFOR-i eelväe oli NATO lahendust oodates paigutanud endisesse Jugoslaavia vabariiki Makedooniasse ⁽¹⁾. Need üksused anti NATO õhurünnakute alguses märtsi lõpus Euroopa ülemjuhatus (ACE) kiirreageerimiskorpuse (ARRC) ülema alluvusse. Seejärel sai nende ülesandeks seoses pagulaste süveneva raske olukorraga humanitaarabi andmine. Kui piirkonda saadeti lisavägesid, täitsid need väed tähtsaid ülesandeid pagulaste otsesel abistamisel endises Jugoslaavia vabariigis Makedoonias ⁽¹⁾ ja rahvusvaheliste humanitaarabiorganisatsioonide abistamisel.

1. Türgi tunnustab Makedoonia Vabariiki tema põhiseadusliku nimega

NAC – North Atlantic Council

Põhja-Atlandi Nõukogu koosneb alliansi liikmesriikide esindajatest ja on NATO kõrgeim organ. NAC tuleb korrapäraselt kokku Brüsselis suursaadikute tasemel ja vähemalt kaks korda aastas välis- ja kaitseministrite tasemel ning juhuti – nagu 1999. aastal Washingtonis – riigipeade ja valitsusjuhtide tippkohtumiste vormis.

NATO – North Atlantic Treaty Organisation

Põhja-Atlandi Lepingu Organisatsioon asutati 1949. aasta aprillis lääneriikide ühiseks kaitsmiseks. 1999. aasta märtsis ühines organisatsiooniga kolm uut riiki – Tšehhi Vabariik, Ungari ja Poola, suurendades liikmesriikide arvu 19ni. Alates 1990ndate algusest on NATO liikmesriigid vähendanud oluliselt vägesid ja kohandanud alliansi sõjalist juhtimist, et täita uusi tsiviilhädaabi juhtimise ning rahuvalve ja rahu toetamisega seotud rolle ja ülesandeid. Rahupartnerlusprogrammi raames teevad nad aktiivset koostööd NATO-sse mittekuuluvate Euroopa riikidega. NATO ja Venemaa vaheline põhiakt sõlmiti 1997. aasta mais. Sama aasta juulis sõlmis NATO eripartnerluslepingu Ukrainaga. NATO tähistas oma 50. aastapäeva Washingtoni tippkohtumisel 1999. aasta aprillis.

NUC – NATO-Ukraine Commission

NATO-Ukraina komisjon asutati NATO ja Ukraina vahelise eripartnerlusharta tingimuste kohaselt. Komisjon tuleb kokku vähemalt kaks korda aastas, et vaadata üle NATO ja Ukraina vaheliste suhete arendamisel tehtud edusammud. Liikmesriikide ja Ukraina riigipeade ja valitsusjuhtide tippkohtumine toimus Washingtonis 24. aprillil 1999.

OSCE – Organisation for Security and Cooperation in Europe

Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsioon, endise nimega Euroopa julgeoleku- ja koostöökonverents (CSCE), oli algusest poliitiline korraldus, millega kehtestati rahvusvaheliste suhete korraldamist käsitlevad aluspõhimõtted, et vähendada pingeid ja suurendada riikidevahelist usaldust. Nüüd on see 55 liikmega organisatsioon, kuhu kuuluvad kõik Euroopa riigid, Kanada ja Ameerika

Ühendriigid. OSCE jälgis valimiste korraldamist Bosnias ja Hertsegoviinas ning korraldas 1998. aasta lõpus ja 1999. aasta alguses rahvusvahelist vaatlustegevust Kosovos, et valvata tsiviilhädaabi käsitlevate ÜRO julgeolekunõukogu otsuse täitmist. OSCE vaatlejad kutsuti tagasi pärast poliitilise lahenduse leidmiseks peetud läbirääkimiste ebaõnnestumist 1999. aasta märtsis.

PARP – (*PfP*) *Planning and Review Process*

Rahupartnerlusprogrammi planeerimis- ja aruandlusprotsess seati sisse eraldi tegevusena programmi "Partnerlus rahu nimel" raames nendele partnerriikidele, kes soovisid selles osaleda. Selle eesmärk on suurendada läbipaistvust kaitsetegevuse kavandamisel ja parandada partnerriikide vägede koostöövõimet NATO riikide vägedega, koostades ja vaadates läbi kokkulepitud kavandamisesmärke. Praegu osaleb PARP-is 17 partnerriiki.

PfP – *Partnership for Peace*

Programm "Partnerlus rahu nimel" (rahupartnerlusprogramm) seati sisse 1994. aasta jaanuaris ja see võimaldab alliansi partnerriikidel osaleda koos NATO-ga julgeolekukoostöö programmides. Need hõlmavad näiteks sõjalisi õppusi ja tegutsemist tsiviilhädaabioperatsioonides. Rahupartnerlusprogrammi on täiendatud, et anda partnerriikidele suurem kaasrääkimisõigus edasiste programmide kavandamisel ja juhtimisel. Praegu on PfP-riike 26.

PJC – *Permanent Joint Council (NATO-Russia)*

NATO – Vene alaline ühisnõukogu asutati 1997. aasta mais sõlmitud NATO ja Venemaa vahelise põhiakti alusel. Põhiaktiga nähakse ette, et PJC tuleb korrapäraselt kokku suursaadikute tasemel ja kaks korda aastas välisministrite tasemel. Selle eesmärk on olla nõupidamise, koostöö ja üksmeele saavutamise kohaks poliitilistes ja julgeolekuküsimustes. Pärast Kosovo vastuseisu lõpetamisele suunatud alliansi õhurünnakute algust peatas Venemaa oma osalemise nõukogus. Allianss avaldas kahetsust selle otsuse suhtes tunnistades, et tal on Venemaaga ühine huvi: leida Kosovo

olukorrale poliitiline lahendus. NATO liikmesriigid jätkasid tihedat koostööd Venemaaga diplomaatiliste algatuste raames, et vastuseisu lõpetada.

SACEUR – *Supreme Allied Commander Europe*

SACLANT – *Supreme Allied Commander Atlantic*

Euroopa ülemjuhataja (SACEUR) ja **Atlandi ülemjuhataja (SACLANT)** on kaks tähtsat juhatajat, kes vastutavad alliansi ühiselt juhitud vägede eest.

SFOR – *Stabilisation Force*

IFOR – *Implementation Force (for Bosnia and Herzegovina)*

NATO juhitud **stabiliseerimisjõude (SFOR)** on kasutatud Bosnias ja Hertsegoviinas alates 1996. aasta detsembrist, et toetada jõupingutusi Daytoni rahulepingu täitmiseks endises Jugoslaavias. SFOR asendas täiteväge (*IFOR*), kes vastutas rahulepingu sõjaliste sätete täitmise järelevalve eest. Üle 35 NATO-sse kuuluva ja mittekuuluva riigi on andnud vägesid SFOR-i käsutusse, mis koosneb üle 30 000 mehest.

SHAPE – *Supreme Headquarters Allied Powers Europe*

Euroopa relvajõudude peakorter asub Belgias Monsi lähedal ja on Euroopa sõjaväelise ülemjuhatuses peakorteriks.

Alliansi strateegiline kontseptsioon – *The Strategic Concept of the Alliance*

Strateegiline kava on alliansi eesmärkide kindel väljendus, milles on sätestatud tähtsaimad suunised nende saavutamiseks kasutatavate poliitiliste ja sõjaliste vahendite kohta. Kavaga nähakse ette alliansi ja selle meetmete aluspõhimõtted ning antakse NATO sõjalistele võimudele suunised sõjaliste vahendite arendamiseks ja võimalikeks toiminguteks valmistumiseks. Strateegiline kava avaldati esimest korda 1991. aastal. Kava viimane sõnastus kiideti heaks ja avaldati 1999.

aasta Washingtoni tippkohtumisel. Lisaks pärast 1991. aastat toimunud poliitilise ja sõjalise arengu arvessevõtmisele kinnitab strateegiline kava alliansi tahet säilitada ühine kaitse ja üleatlandiline side.

WMD – Weapons of Mass Destruction

See on NATO Washingtoni tippkohtumisel 1999. aasta aprillis tehtud algatus, mille eesmärk on pöörata teiste riikide tähelepanu massihävitusrelvade (WMD) leviku ohule, süvendades relvastuse vähendamist ja muid leviku piiramist käsitlevaid nõupidamisi. 2000. aasta mais asutati NATO peakorterit juures WMD-keskus, et koostööstada sellealast tegevust ja toetada kaitsetegevust ning parandada alliansi valmisolekut tegutseda ohtude korral, mida WMD ja nende kandjad tekitavad.

